

Jaarverslag 2017

Jaarverslag 2017

Batenburg Techniek N.V.

Indeling jaarverslag 2017

5	Voorwoord
6	Batenburg Techniek in één oogopslag
9	Historie
10	Profiel
11	Kerncijfers
14	Het aandeel Batenburg Techniek
17	Verslag van de raad van bestuur
	Ontwikkelingen binnen Batenburg Techniek
	Markten
	Strategie
	Nieuwe ontwikkelingen en innovatie
	Financiële gang van zaken
	Medewerkers en organisatie
	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
	Risicomanagement
	Corporate governance
	Vooruitzichten
	Gebeurtenissen na balansdatum
	Bestuursverklaring inzake art. 5:25c van de Wft
60	Bericht van commissarissen
65	Jaarrekening
	Geconsolideerde balans per 31 december 2017
	Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
	Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
	Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
	Enkelvoudige balans per 31 december 2017
	Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
	Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017
117	Overige gegevens
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
	Bijzondere statutaire rechten inzake zeggenschap
	Statutaire bepalingen inzake winstbestemming
124	Diversen
	Overzicht werkmaatschappijen

Voorwoord

2017 was voor Batenburg Techniek een uitstekend jaar. Net als in 2016, merkten we in vrijwel alle markten waarin we actief zijn de positieve gevolgen van de verder aantrekkende economie.

De positieve stimulans wordt versterkt door diverse ontwikkelingen, uiteenlopend van de energietransitie tot de wereldwijde behoefte aan voedselinnovatie. En van een groeiende behoefte aan procesautomatisering tot de aantrekkende utiliteitsbouw.

Batenburg Techniek is dusdanig gepositioneerd dat we optimaal profiteren van de gunstige economische omstandigheden. De strategie gericht op langetermijnwaardecreatie, met focus op groei in industrie en infrastructuur, pakt succesvol uit.

In 2017 hebben we onze positie als technisch dienstverlener in het hart van de smart industry verder verstevigd. We verbinden industriële processen, (besturings)software, slimme producten en elektromechanische techniek, om voor onze opdrachtgevers uiteindelijk slimme(re) bedrijven te creëren. Zo geven we elke dag opnieuw invulling aan ons credo 'Smarter focus. Brighter tomorrow'.

Onderdeel van onze strategie is het gericht acquireren van ondernemingen die een waardevolle toevoeging vormen op ons totaalaanbod. Zo namen we eind 2016 procesautomatiseerder Bellt over. Mede dankzij deze overname is Industriële Automatisering inmiddels onze grootste divisie, gemeten naar opbrengsten en aantal medewerkers.

Het aantal medewerkers groeide in 2017. Ruim 950 professionals zetten zich dagelijks voor onze opdrachtgevers in. Voor hen willen we de meest aantrekkelijke werkgever zijn. We investeren daarom veel in hun kennis en vaardigheden en bieden hen optimaal perspectief voor verdere groei en ontwikkeling.

Als innovatieve onderneming investeerden we ook in 2017 volop in samenwerking met ketenpartners, onderwijsinstellingen en in research en development. Deze investeringen en samenwerkingen helpen ons om voorop te blijven lopen in sterk competitieve markten, waarin de ontwikkelingen razendsnel gaan.

Dankzij opdrachtgevers, medewerkers, samenwerkingspartners, aandeelhouders en commissarissen groeit en bloeit onze onderneming. We zijn hen dankbaar voor het vertrouwen en de betrokkenheid en blijven samen met hen bouwen aan de toekomst van Batenburg Techniek.

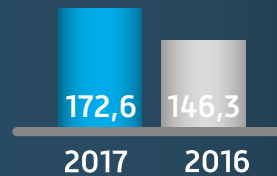
Namens de raad van bestuur,

Ralph van den Broek, CEO

Opbrengsten totaal*

Genormaliseerd, vóór opbrengst verkoop onroerend goed

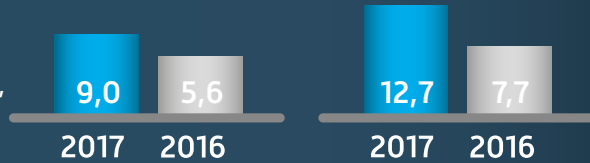

Resultaat totaal*

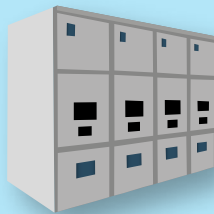
Voortgezet, genormaliseerd vóór opbrengst verkoop onroerend goed, kosten retentiebetaling Bellt, reorganisatie en eenmalige kosten

EBIT

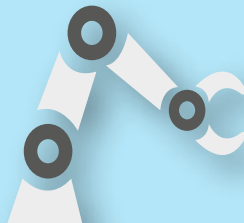
EBITDA

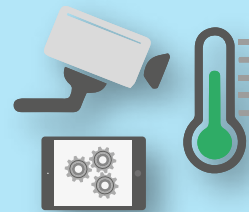
Drie divisies

Handel en
Assemblage

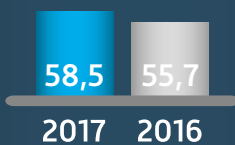
Industriële
Automatisering

Gebouwgebonden
Installaties

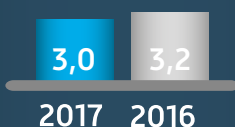

Opbrengsten per divisie*

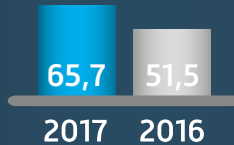

Resultaat per divisie*

EBIT voortgezet & genormaliseerd

Opbrengsten per divisie*

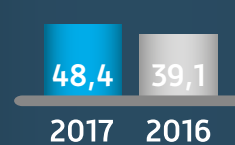

Resultaat per divisie*

EBIT voortgezet & genormaliseerd

Opbrengsten per divisie*

Resultaat per divisie*

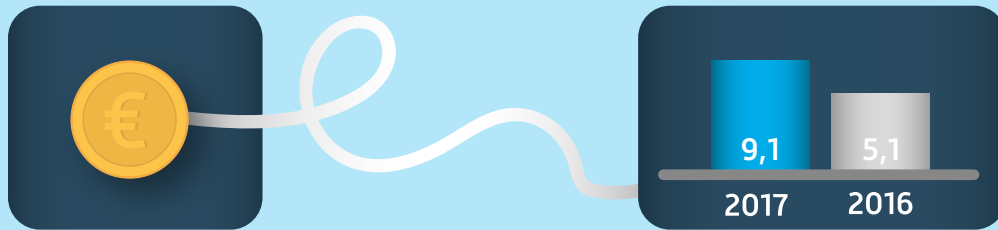
EBIT voortgezet & genormaliseerd

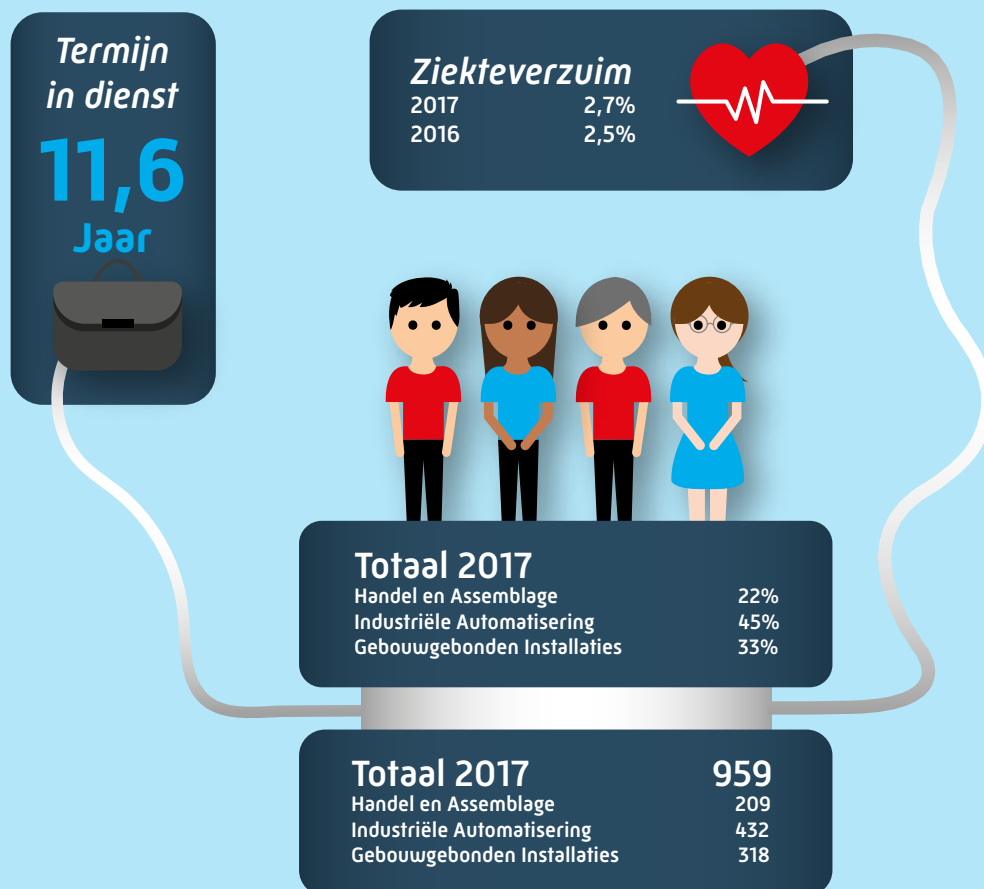
* € miljoen

Operationele kasstroom*

Voortgezet, genormaliseerd vóór kosten retentiebetaling Bellt, reorganisatie en eenmalige kosten

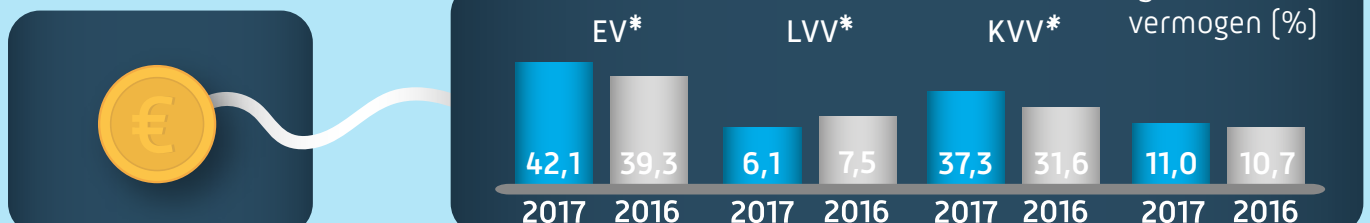

Medewerkers

Batenburg
Techniek
in één
oogopslag

Vermogen

Rentabiliteit
van gem.
geïnvesteed
vermogen [%]

* € miljoen

Historie

De volgende stap mogelijk maken. Dat is de rode draad in de geschiedenis van Batenburg Techniek. Oprichter Piet Batenburg was altijd geïnspireerd door techniek en de kansen ervan voor zijn opdrachtgevers. In diezelfde geest ontwikkelt Batenburg Techniek tegenwoordig technologische toepassingen voor opdrachtgevers. Innovatie was vroeger de drijfveer, is dat vandaag en blijft dat in de toekomst.

De eerste stappen

Piet Batenburg maakte begin 1900 als elektrotechnisch pionier elektrisch licht mogelijk voor Rotterdamse ondernemers. Hij laat het bedrijf in de jaren twintig verder groeien door technologische vooruitgang te integreren in de werkzaamheden. Kansen die hij ziet voor andere ondernemers, inspireren en motiveren hem. De eerste uitbreiding kenmerkt de toekomst van de onderneming. Batenburg stapt in een voor de begin jaren dertig innovatieve markt: radio en telegrafie: *'De fabricatie, aanleg, reparatie en den handel in telegrafische artikelen en installaties en alles wat in den minsten zin des woords daarmee verband houdt'* (akte 1931).

Na de oorlog

In de jaren na de oorlog werkt de onderneming hard mee aan de wederopbouw van Rotterdam. In het stadshart herstelde Batenburg de stroomvoorziening in woningen, winkels en kantoren. Dit deed Batenburg onder meer in het imposante Groot Handelsgebouw, een van de symbolen van het herrijzende Rotterdam.

Schaarste aan elektrotechnische materialen speelt in de naoorlogse jaren iedereen parten. Batenburg weet een goede partner aan zich te binden. Dankzij de succesvolle samenwerking zetten opdrachtgevers weer stappen vooruit.

In 1956 krijgt Batenburg een notering aan de Amsterdamse beurs (tegenwoordig NYSE Euronext).

Jaren '70/'80

Door specialisatie te combineren met innovatieve technieken groeit de onderneming verder. Zo ontwerpt Batenburg bijvoorbeeld besturingssystemen voor industriële opdrachtgevers. De onderneming ontwikkelt zich tot een groep, die steeds een stap verder denkt. Specialisten die technische kennis vertalen naar praktische toepassingsmogelijkheden.

De volgende stap

Batenburg Techniek is verder gegroeid door technische kennis uit verschillende sectoren te combineren met handelskwaliteiten en industriële automatisering. Vanuit de smart economy-gedachte worden in nauwe samenwerking met opdrachtgevers de mogelijkheden verkend, toepassingen ontwikkeld en gerealiseerd. Met als resultaat: soepel lopende productieprocessen en kwalitatieve eindproducten voor opdrachtgevers.

Profiel

Batenburg Techniek werkt als technisch dienstverlener in het hart van de smart industry. Met circa 950 specialisten richt Batenburg Techniek zich op het slimmer, veiliger en duurzamer maken van de productie, teelt en vastgoedexploitatie van opdrachtgevers in de industrie en infra. De drie divisies van Batenburg Techniek leveren en installeren slimme componenten en ontwerpen hoogwaardige software om processen te besturen.

Sinds jaar en dag is Batenburg Techniek vertrouwd met het verbinden van industriële processen, (besturings)software, slimme producten en elektromechanische techniek, om daarmee opdrachtgevers te ondersteunen bij het creëren van slimme(re) bedrijven. Batenburg Techniek gaat langdurige klantrelaties aan en realiseert zo succesvolle projecten. Kenmerkend daarbij zijn een creatief probleemoplossend vermogen en een energieke werkhouding.

Handel en Assemblage

De divisie Handel en Assemblage focust op het bedenken van slimme oplossingen en het leveren van slimme apparaten voor de maakindustrie en energie-infrastructuur. Specialismen binnen deze markten zijn: energietechniek, mechatronica, industriële elektronica en bevestigingstechniek. Met engineering, productontwikkeling en logistieke ondersteuning koppelt Batenburg Techniek de vraag van opdrachtgevers aan de nieuwste technieken.

Industriële Automatisering

Het ontwerpen en beheren van efficiënte en veilige besturingssystemen voor toepassingen in de industrie, infrastructuur en tuinbouw zijn de kernactiviteiten van de divisie Industriële Automatisering. De complexiteit van industriële processen neemt toe doordat steeds meer sensoren en slimme apparaten worden gekoppeld. Batenburg Techniek ontwerpt direct toepasbare verbeteringen en integreert oplossingen, onafhankelijk van systemen. Dit maakt industriële systemen beter bestuurbaar, vandaag en morgen.

Gebouwgebonden Installaties

Dankzij specialisaties in veiligheidstechniek, klimaatinstallaties en service, beheer en onderhoud, ondersteunt Batenburg Techniek een breed scala aan opdrachtgevers in de utiliteitsbouw, met name in de regio Midden-Nederland. Opdrachtgevers realiseren zo een veilige, duurzame en efficiëntere exploitatie van vastgoed.

Kerncijfers

	2017 genorm. (*1)	2016 genorm. (*1)	2017	2016	2015	2014	2013
Resultaat (€ miljoen)							
Opbrengsten	172,6	146,3	172,7	146,3	135,9	141,4	157,9
EBIT (*2)	9,0	5,6	7,5	5,3	3,2	3,1	-6,8
EBITDA (*3)	12,7	7,7	11,2	7,5	5,5	6,5	-1,5
Nettoresultaat	6,5	4,1	5,0	3,9	2,2	2,0	-6,9
Kasstroom (€ miljoen)							
Operationele kasstroom (*4)	9,1	5,1	7,1	5,1	3,2	8,0	2,2
Afschrijvingen en amortisaties	3,8	2,2	3,8	2,2	2,0	1,9	2,1
Investerings (MVA)	2,9	1,6	2,9	1,6	0,8	0,6	1,2
Uitgekeerd dividend			2,2	1,8	1,4	-	0,5
Netto cashflow	3,1	-7,1	1,2	-7,4	0,2	7,5	2,8
Vermogen (€ miljoen)							
Balanstotaal			85,5	78,5	66,0	66,6	63,9
Eigen vermogen			42,1	39,3	37,2	36,4	34,5
Lang vreemd vermogen			6,1	7,5	0,8	1,0	1,2
Kort vreemd vermogen			37,3	31,6	28,0	29,2	28,3
Werkkapitaal (*5)			13,4	12,1	8,9	7,9	10,6
Geïnvesteed vermogen (*6)			45,4	45,0	28,0	27,6	33,3
Net debt (*7)			0,2	2,4	-10,0	-9,8	-2,3
Medewerkers							
Gemiddeld aantal medewerkers	922	846	922	846	828	848	955
Aantal medewerkers ultimo jaar	959	885	959	885	807	849	847
Personeelskosten (in € miljoen)	60,4	52,3	60,4	52,3	47,4	48,8	51,2
Ratio's							
Rentabiliteit van het gem. geïnvesteed vermogen (%) (*8) (*9)			11,0	10,7	8,0	6,4	-17,9
EBIT op opbrengsten (%)	5,2	3,8	4,3	3,6	2,4	2,2	-4,3
EBITDA op opbrengsten (%)	7,4	5,3	6,5	5,1	4,1	4,6	-0,9
Net debt op EBITDA			-	0,3	-1,8	-1,5	1,6
Nettoresultaat op opbrengsten (%)	3,8	2,8	2,9	2,7	1,6	1,4	-4,4
Current ratio (*10)			1,4	1,4	1,7	1,6	1,5
Solvabiliteit (%) (*11)			49,3	50,1	56,4	54,7	53,9

*1) Kolommen 2017 en 2016 genormaliseerd betreffen kengetallen op basis van voortgezette activiteiten, genormaliseerd vóór de opbrengst van de verkoop van onroerend goed (2017: € 0,1 miljoen), vóór de kosten van de retentiebetaling voor de overname van Belit (2017: € 1,8 miljoen), vóór reorganisatiekosten (2017: € 0,2 miljoen) en exclusief kosten overname Belit (2016: € 0,3 miljoen).

*2) EBIT betreft het bedrijfsresultaat vóór belastingen en financieringsbaten en -lasten.

*3) EBITDA betreft het bedrijfsresultaat vóór belastingen, financieringsbaten en -lasten, afschrijvingen van materiële vaste activa en amortisatie van immateriële activa.

*4) Operationele kasstroom is inclusief rente en belastingen, genormaliseerd vóór de beëindigde activiteiten.

*5) Werkkapitaal is exclusief geldmiddelen en kasequivalenten en leningen en overige financieringsverplichtingen.

*6) Geïnvesteed vermogen = vaste activa + werkkapitaal exclusief geldmiddelen en kasequivalenten en leningen en overige financieringsverplichtingen.

*7) Net debt = lange termijn leningen en financieringsverplichtingen + korte termijn leningen en financieringsverplichtingen - geldmiddelen en kasequivalenten.

*8) Gemiddeld geïnvesteed vermogen = (geïnvesteed vermogen per 1/1 + geïnvesteed vermogen per 31/12)/2.

*9) Rentabiliteit = nettowinst/gemiddeld geïnvesteed vermogen.

*10) Current ratio = vlottende activa/kort vreemd vermogen.

*11) Solvabiliteit = eigen vermogen/balanstotaal.

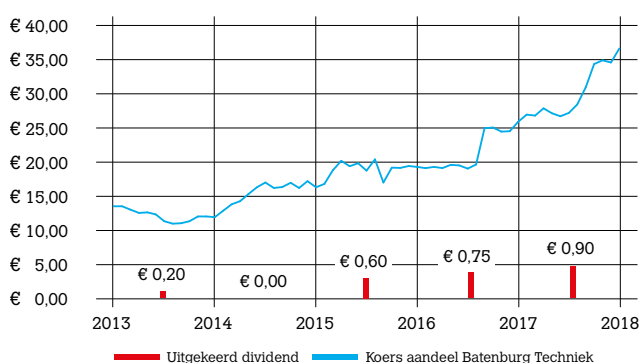

Het aandeel Batenburg Techniek

Het aandeel Batenburg Techniek is sinds 1956 genoteerd aan NYSE Euronext te Amsterdam. Het aandeel is opgenomen in de categorie 'Lokale aandelen'. Ultimo 2017 zijn 2.408.244 gewone aandelen gestort en geplaatst met een nominale waarde van € 0,40 per aandeel. In het verslagjaar 2017 zijn geen nieuwe aandelen geplaatst of ingekocht. NIBC Markets is opnieuw opgetreden als liquiditeitsverschaffer ter bevordering van de verhandelbaarheid van het aandeel Batenburg Techniek.

Koers van het aandeel Batenburg Techniek en uitgekeerd dividend per aandeel

Koers 31-12-2016: € 25,96

Koers 31-12-2017: € 36,75

Kengetallen per aandeel €

	2017 genorm. ^(*)	2016 genorm. ^(*)	2017	2016	2015	2014	2013
Nettowinst	2,69	1,70	2,07	1,63	0,93	0,81	-2,86
Operationele cashflow	3,78	2,12	2,96	2,12	1,31	3,33	0,91
Netto cashflow	1,28	-2,97	0,51	-3,08	0,08	3,10	1,17
Eigen vermogen			17,49	16,33	15,45	15,12	14,31
Voorstel dividend			1,20	0,90	0,75	0,60	-
Uitgekeerd dividend			0,90	0,75	0,60	-	0,20

*1) Kolommen 2017 en 2016 genormaliseerd betreffen kengetallen op basis van voortgezette activiteiten, genormaliseerd vóór de opbrengst van de verkoop van onroerend goed (2017: € 0,1 miljoen), vóór de kosten van de retentiebetaling voor de overname van Bellt (2017: € 1,8 miljoen), vóór reorganisatiekosten (2017: € 0,2 miljoen) en exclusief kosten overname Bellt (2016: € 0,3 miljoen).

Koersgevoelige informatie en melding zeggenschap

In het kader van koersgevoelige informatie heeft Batenburg Techniek het 'Batenburg Techniek Reglement inzake bezit van en transacties in Aandelen en bepaalde overige Financiële Instrumenten' opgesteld, ter naleving van het gestelde in artikel 5:65 van de Wet op het financieel toezicht (Wft). Het bevat onder andere meldingsplichten, specifieke bepalingen voor commissarissen, bestuurders en leidinggevend en een verbodsbepaling voor handel in de periode voorafgaand aan de publicatie van de jaarcijfers en voorafgaand aan de publicaties van de halfjaarcijfers en van de trading updates na het eerste en derde kwartaal. Gesloten perioden zijn in elk geval acht weken voorafgaand aan de publicatie van de (voorlopige) jaarcijfers en vier weken voorafgaand aan de publicatie van het halfjaarbericht en van de trading updates. Het reglement is beschikbaar via de website van Batenburg Techniek (www.batenburg.nl). Koersgevoelige informatie wordt zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt aan de hand van persberichten, die tevens op de website worden geplaatst.

Meldingen zoals opgenomen in het register met Substantiële Deelnemingen van de AFM*

Naam belang	Percentage
Bech N.V. (via VP Exploitatie N.V.)	77,18%
Decico B.V.	8,68%
J.L. van den Heuvel (via Hillwood Investments B.V.)	5,19%
Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteitsaandelen van Batenburg Beheer N.V.	0,02%
Totaal	91,07%

* Geactualiseerd tot en met 2 maart 2018.

Financiële agenda 2018

Publicatie jaarcijfers 2017	5 maart, nabeurs
Verschijningsdatum jaarverslag 2017	7 maart
'Record date' voor deelname Algemene Vergadering van Aandeelhouders	28 maart
Einde aanmeldingstermijn Algemene Vergadering van Aandeelhouders	19 april
Trading update eerste kwartaal 2018	24 april, nabeurs
Algemene vergadering van Aandeelhouders	25 april
'Record date' voor dividend	30 april, nabeurs
Betalbaarstelling dividend	9 mei
Publicatie halfjaarcijfers 2018	29 augustus, nabeurs
Trading update derde kwartaal 2018	7 november, nabeurs

De financiële agenda wordt tevens gepubliceerd op www.batenburg.nl.

Raad van bestuur

Ralph van den Broek, CEO (links) en Eric Driebeek, CFO (rechts)

Verslag van de raad van bestuur

Ontwikkelingen binnen Batenburg Techniek

- Opbrengsten: + 18%, forse stijging EBIT van 61%
- Strategische keuzes werpen vruchten af
- Aantal medewerkers groeit
- Integratie Bellt succesvol voltooid

Batenburg Techniek heeft een uitstekend jaar achter de rug waarin de opbrengsten groeiden met € 26,3 miljoen (+ 18%) en de EBIT steeg met € 3,4 miljoen (+ 61%).

Batenburg Techniek is goed gepositioneerd, georganiseerd en gefocust om te profiteren van de aantrekkende markten. De grote groei die de divisie Gebouwgebonden Installaties doormaakt, na jaren van stagnatie in de utiliteitsbouw, is daarvan een voorbeeld.

Bij Industriële Automatisering pakt de overname (eind 2016) van procesautomatiseerder Bellt goed uit. Bellt draagt bij aan de resultaten van de divisie.

Om de toegenomen opbrengsten en projecten te realiseren, groeide ook het aantal medewerkers met 74 naar 959. Door de aantrekkende werkgelegenheid merken ook de werkmaatschappijen van Batenburg Techniek dat er schaarste aan gekwalificeerd personeel ontstaat. Dit is vooral merkbaar bij Gebouwgebonden Installaties en Industriële Automatisering.

De strategie van Batenburg Techniek, gericht op langetermijnwaardcreatie, met focus op groei in industrie en infrastructuur, pakt succesvol uit. De onderneming profiteert van de snelle technologische ontwikkelingen en weet deze succesvol toepasbaar te maken voor opdrachtgevers.

De resultaten van de activiteiten van Batenburg Techniek zien er als volgt uit:

Resultaten Batenburg Techniek, voortgezet en genormaliseerd*

(€ miljoen)	2017	2016
Opbrengsten	172,6	146,3
EBITDA	12,7	7,7
Bedrijfsresultaat (EBIT)	9,0	5,6
EBIT als % van de opbrengsten**	5,2%	3,8%
Nettowinst	6,5	4,1

* Betreft activiteiten genormaliseerd vóór de opbrengst van de verkoop van onroerend goed (2017: € 0,1 miljoen), vóór de kosten van de retentiebetaling voor de overname van Bellt (2017: € 1,8 miljoen), vóór reorganisatiekosten (2017: € 0,2 miljoen) en exclusief kosten overname Bellt (2016: € 0,3 miljoen).

** EBIT als % van de opbrengsten is voor 2017 gebaseerd op onafgeronde cijfers.

Handel en Assemblage

De ondernemingen binnen de divisie Handel en Assemblage richten zich op de maakindustrie en energietechniek.

Batenburg Energietechniek focust op energienetwerkbedrijven en installateurs in de industrie en utiliteit. Batenburg Bevestigingstechniek, Batenburg Mechatronica en Batenburg Industriële Elektronica zijn vooral gericht op de maakindustrie.

De resultaten van de divisie Handel en Assemblage zien er als volgt uit:

Opbrengsten en resultaat, divisie Handel en Assemblage, voortgezet en genormaliseerd*

(€ miljoen)	2017	2016
Opbrengsten	58,5	55,7
Bedrijfsresultaat (EBIT)	3,0	3,2
EBIT als % van de opbrengsten**	5,2%	5,7%

* Betreft activiteiten genormaliseerd vóór reorganisatiekosten (2017: € 0,1 miljoen).

** EBIT als % van de opbrengsten is voor 2017 gebaseerd op onafgeronde cijfers.

Ondanks een groei van 5% in opbrengsten, blijft het bedrijfsresultaat voor Handel en Assemblage wat achter in vergelijking tot 2016. Dit komt deels door een lager resultaat bij Batenburg Energietechniek, maar deels ook door een groter aandeel in de groepskosten voor de divisie zoals halverwege 2017 is aangekondigd. Op vergelijkbare basis van de allocatie van groepskosten is de EBIT gelijk gebleven aan die van 2016.

Binnen Batenburg Energietechniek zijn de opbrengsten op een vergelijkbaar niveau als in 2016. Het resultaat was lager, deels door een gewijzigde omzetmix en deels door een iets hogere voorziening op de voorraad. De verwachting is dat het resultaat in 2018 weer herstelt.

De opbrengsten en het resultaat bij Batenburg Bevestigingstechniek zijn gestegen ten opzichte van 2016. Met het herstel van de bouwsector zijn de apparatenbouwers die actief zijn binnen deze markt ook weer aan het groeien. Hierdoor groeit in de meeste segmenten in de maak-industrie op de binnenlandse markt de vraag naar bevestigingsmiddelen.

Bij Batenburg Mechatronica zijn opbrengsten en resultaat licht gestegen ten opzichte van 2016. Gedurende het jaar zijn de afdelingen van elektronica-componenten, behuizingen en industriële pc's samengevoegd. De productielocatie in Breda is gesloten en de productie is nu geconcentreerd in Rotterdam. Hierdoor wordt efficiënter ingespeeld op de toenemende vraag van klanten naar apparaten en oplossingen die via het internet of things gekoppeld kunnen worden.

De business unit Data Vision, gespecialiseerd in camera's voor (machine) vision past minder goed bij het overige portfolio van Batenburg Mechatronica. Eind 2017 zijn gesprekken gevoerd met een potentiële koper met de verwachting om in het eerste kwartaal 2018 tot een overeenstemming te komen. Begin 2018 is er overeenstemming bereikt zoals beschreven onder Gebeurtenissen na balansdatum.

Batenburg Industriële Elektronica had in 2017 twee gezichten. Voor de zomer daalden de opbrengsten nog enigszins, terwijl na de zomer de opbrengsten groeiden ten opzichte van 2016.

Verschillende opdrachtgevers hebben aangegeven een groter deel van hun productie bij Batenburg Industriële Elektronica te gaan onderbrengen. Het huidige pand in Goor is te klein geworden en begin 2018 wordt er verhuisd naar een beter geschikt pand in Neede. Gerichte investeringen in productiemiddelen komen zowel de capaciteit als de efficiëntie ten goede. Met deze investeringen en met de toename van te produceren volumes zijn de verwachtingen voor 2018 positief gestemd.

In zijn geheel laat de divisie Handel en Assemblage een bescheiden stijging van de opbrengsten zien met een iets lager bedrijfsresultaat. De daling van de EBIT-marge is mede toe te schrijven aan de nieuwe verdeling van de groepskosten vanaf het eerste halfjaar van 2017.

Industriële Automatisering

De divisie Industriële Automatisering concentreert zich op het ontwerpen en beheren van efficiënte en veilige besturingssystemen voor toepassingen in de industrie, infrastructuur en tuinbouw.

De resultaten van de activiteiten voor de divisie Industriële Automatisering zien er als volgt uit:

Opbrengsten en resultaat, divisie Industriële Automatisering, voortgezet en genormaliseerd*		
(€ miljoen)	2017	2016
Opbrengsten	65,7	51,5
Bedrijfsresultaat (EBIT)	5,6	3,4
EBIT als % van de opbrengsten**	8,6%	6,6%

* Betreft activiteiten genormaliseerd vóór de kosten van de retentiebetaling voor de overname van Bellt (2017: € 1,8 miljoen) en exclusief kosten overname Bellt (2016: € 0,3 miljoen).

** EBIT als % van de opbrengsten is voor 2017 gebaseerd op onafgeronde cijfers.

De opbrengsten en EBIT zijn sterk gestegen in 2017, deels door autonome groei, deels door de overname van Bellt.

Bij Industriële Automatisering zijn de resultaten van de eind 2016 overgenomen industriële automatiseerder Bellt volledig meegenomen. Bellt draagt goed bij aan de resultaten van de divisie. Met zijn specialisatie in procesautomatisering en procesinformatisering voor onder andere de voedsel- en drankenindustrie, (bio)chemie en farmaceutische industrie, is Bellt een goede aanvulling op de andere activiteiten in de divisie. Daarnaast is Bellt ook een aanvulling op het dienstenpakket van de overige ondernemingen, die de expertise van Bellt inmiddels toevoegen aan hun propositie.

In de voedsel- en zuivelindustrie namen de opdrachten verder toe. Vooral op het gebied van uitbreiding van de productiecapaciteit, beheer en onderhoud van besturingssystemen en installaties en procesinformatisering.

In 2017 zijn de opbrengsten in de marine- en offshore-markt gedaald, doordat investeringen werden uitgesteld of teruggedraaid. Op de iets langere termijn blijft marine en offshore echter een interessante markt. Batenburg Techniek richt zich op het handhaven van de positie in deze markt en realiseert die doelstelling dankzij het vermarkten van nieuwe technieken, zoals virtual reality.

Binnen de markt voor waterinfrastructuur zette de positieve ontwikkeling uit 2016 door in 2017. De divisie verwierf meerdere opdrachten voor de aanpassing van waterzuiveringen, drinkwaterpompstations, bruggen en sluizen. Deels waren dit migraties naar moderne automatiseringssystemen en deels vernieuwing en modernisering van installaties.

Op het gebied van tuinbouwautomatisering namen zowel de opbrengsten als het resultaat verder toe. De aantrekkende economie en trend naar veilige voedselproductie zorgen voor een toenemende vraag naar moderne kassen. De uitbreiding en ontwikkeling van het internationale netwerk van dealers en partners maakt dat Batenburg Techniek een grotere rol speelt in de wereldwijde groei van de professionele tuinbouw.

Gebouwgebonden Installaties

De divisie Gebouwgebonden Installaties is overwegend actief in de utiliteitsbouw, met focus op specialisaties als klimaattechniek, veiligheid en service, beheer en onderhoud.

De resultaten van de divisie Gebouwgebonden Installaties zien er als volgt uit:

Opbrengsten en resultaat, divisie Gebouwgebonden Installaties, voortgezet en genormaliseerd

(€ miljoen)	2017	2016
Opbrengsten	48,4	39,1
Bedrijfsresultaat (EBIT)	1,8	0,6
EBIT als % van de opbrengsten*	3,6%	1,5%

* EBIT als % van de opbrengsten is voor 2017 gebaseerd op onafgeronde cijfers.

Bij alle bedrijven in de divisie Gebouwgebonden Installaties zijn de opbrengsten en het resultaat verbeterd. De utiliteitsbouw trekt aan, er zijn meer projecten in de markt en de vraag naar installatietechniek stijgt. Door de toegenomen vraag ontstaat er langzamerhand weer een tekort aan vakmensen.

In de markt is een toenemende behoefte te signaleren aan duurzame relaties tussen opdrachtgevers, opdrachtnemers en ketenpartners. Dit zorgt in de praktijk voor betere gunning en voor soepelere bouwprocessen. Ook bij Batenburg Techniek speelt deze ontwikkeling. Zodoende wordt er steeds minder ingeschreven op openbare aanbestedingen.

De gunstige marktomstandigheden resulteerden bij de divisie Gebouwgebonden Installaties in opdrachten voor de uitbreiding van productiegebouwen, parkeergarages en distributiecentra. Een stijgende vraag naar duurzame oplossingen valt hierbij op. Bij de meeste opdrachten spelen duurzaamheidscriteria een doorslaggevende rol bij de gunning.

Samenvattend

Batenburg Techniek zag de opbrengsten significant stijgen. Ook het (genormaliseerde) bedrijfsresultaat steeg fors ten opzichte van 2016. Door de in de afgelopen jaren aangebrachte strategische focus en operationele efficiëntie is Batenburg Techniek goed gepositioneerd om te profiteren van de aantrekkende economie.

Markten

- **Aantrekkende Nederlandse economie zorgt voor positieve invloed op de meeste markten waarin Batenburg Techniek actief is**
- **De markten voor de olie- en gasindustrie en voor de marine- en offshore blijven uitdagend**

In 2017 zag Batenburg Techniek in bijna alle marktsegmenten waarin de onderneming actief is een stabiele of aantrekkende vraag. Een overzicht van relevante marktontwikkelingen.

Energietechniek

Verdere elektrificatie van de energievoorziening is een belangrijke trend op het gebied van energietechniek. Batenburg Techniek profiteert van:

- De groeiende markt voor onderhoud en verzwarend van distributienetwerken. Deze markt groeit dankzij toenemende behoefte aan transportcapaciteit, onder andere door toenemende internationale handel in energie, de aanleg van nieuwe windparken en de toename in decentrale, duurzame energieopwekking.
- Door de aantrekkende bouwproductie stijgt de vraag naar aansluitingen op het elektriciteitsnetwerk en daarmee de omzet in kabelverbindingsmaterialen.
- Toenemende elektrificatie van het vervoer, zowel personenauto's als openbaar vervoer.

Maakindustrie en marine- en offshore-industrie

- De markten voor de maakindustrie hebben zich de afgelopen jaren positief ontwikkeld, dat geldt speciaal voor hightech- en elektronica producenten.
- In de maakindustrie worden steeds meer intelligente sensoren toegepast. Hierdoor komt meer data over productie en machines beschikbaar en neemt de automatiseringsgraad toe.
- Door de groeiende mogelijkheden van componenten en besturingssoftware wordt het eenvoudiger om elektronische apparaten te ontwikkelen. Dit resulteert in veel ontwikkelingen bij (potentiële) opdrachtgevers.
- Binnen de marine- en offshore-markt zijn de activiteiten verschoven naar aanpassingen aan bestaande installaties en opdrachten voor de bagger- en windindustrie.

Procesindustrie

- In de chemische industrie is sprake van stabiele vraag naar kleine modificaties in productieprocessen, migraties naar moderne systemen en beheer en onderhoud.
- De biochemische en farmaceutische industrie zijn volop in ontwikkeling met nieuwe producten en aanpassingen in productiecapaciteit. De verwachting is dat deze ontwikkeling doorzet.

Zuivel-, voedsel- en drankenindustrie en internationale tuinbouw

- De vraag naar zuivel neemt wereldwijd toe. In 2017 hadden de investeringen in de zuivelindustrie vaak te maken met efficiëntievergroting, deels door het samenvoegen van productiecapaciteit. Daarnaast is er een groeiende vraag naar vernieuwing, zoals biologische producten. Dit zorgt voor meer behoefte aan separate installaties die daarvoor vereist zijn.
- In de drankenindustrie is een stabiele vraag naar aanpassingen in de productie voor het vergroten van de capaciteit en efficiëntie, milieuverbeteringen en nieuwe producten.
- Binnen de voedselindustrie is een toenemende vraag naar procesinformatisering, de koppeling van verschillende automatiseringssystemen en tracking and tracing van producten.

- Batenburg Techniek is wereldwijd actief in de tuinbouwautomatisering. Mondiaal groeit de voedselproductie, waarbij de trend is dat er meer lokaal en dichterbij de consument wordt geproduceerd. Er ontstaan over de hele wereld nieuwe clusters van professionele tuinbouw-bedrijven rondom grote stedelijke gebieden. Issues rond voedselveiligheid, waterschaarste en duurzame energie zorgen voor groeiende behoefte aan gecontroleerde teelt.

Waterinfrastructuur, tunnels en railinfrastructuur

- Bij waterzuiveringen en drinkwaterpompstations is er continu behoefte aan aanpassing van installaties en automatisering en aan toepassing van nieuwe technologieën.
- Steeds strengere veiligheidseisen aan tunnels zorgen voor een grotere behoefte aan automatiseringsspecialisten met kennis van tunnelbeveiligingssystemen.
- In 2017 namen de investeringen in railinfrastructuur weer toe door de groeiende vraag naar openbaar vervoer. Door de jaren heen gaat dit soort investeringen vaak schoksgewijs.
- Er is een toenemende vraag naar technologie voor het op afstand bedienen van bruggen en sluizen.

Vastgoed

- In 2017 zette het herstel van de utiliteitsmarkt door. In de randstad is dit herstel het sterkst.
- Het samenwerken met partners in de bouwketen neemt toe. Dit komt de kwaliteit van bouwprocessen ten goede.
- Bij productiebedrijven groeit de vraag naar uitbreidingen van productieomgevingen. De vraag naar nieuw logistiek vastgoed stabiliseert enigszins na jaren van snelle groei.
- De vraag naar nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen blijft stabiel. Moderne schoolgebouwen combineren een laag energiegebruik met een gezond binnenmilieu (luchtkwaliteit, temperatuur en comfort, licht en geluid).
- Bij alle ontwikkelingen is er sprake van verduurzaming, in combinatie met een lager energieverbruik en meer comfort. Dit is mogelijk dankzij het toepassen van de nieuwste technieken. Daarnaast ontstaat er vraag naar duurzame alternatieve energieopwekking voor gebouwen die niet (meer) op het gasnet worden aangesloten.

Samenvattend

Economische groei en nieuwe ontwikkelingen zorgen over het algemeen voor positieve verwachtingen. Veel markten waarin Batenburg Techniek actief is, tonen een gunstig beeld. De opgaande trend in de internationale tuinbouw en in de voedselindustrie zet bijvoorbeeld door. In andere markten is dat beeld genuanceerder. Zoals de olie- en gasindustrie en de offshore, die sterk afhankelijk zijn van de olieprijs. Daar blijven de investeringen op een laag niveau.

In de infrastructuur (elektriciteitsnetwerk, watervoorziening en -zuivering, tunnels en railinfrastructuur) ligt matige groei in de lijn der verwachting. De ontwikkelingen in de vastgoed- en utiliteitsmarkt zijn echter ronduit positief voor de komende jaren.

De markten blijven uiteraard afhankelijk van geopolitieke ontwikkelingen. De invloed van protectionistische maatregelen laat zich moeilijk voorspellen. Uiteraard kunnen zulke niet te beïnvloeden factoren het overwegend positieve beeld altijd veranderen.

Strategie

- **Focus op toelevering van producten en diensten bij opdrachtgevers in de industrie en infrastructuur**
- **Waardecreatie voor de lange termijn**
- **Technische dienstverlening voor de smart industry**
- **Gerichte acquisities om de strategie te ondersteunen**
- **Verder ontwikkelen van specifieke kennis en vaardigheden van medewerkers**
- **De meest aantrekkelijke werkgever zijn voor medewerkers en studenten**

Batenburg Techniek richt zich als technisch dienstverlener op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het efficiënter, veiliger en duurzamer maken van hun productie, teelt en vastgoedexploitatie. De onderneming maakt zo voor opdrachtgevers de stap mogelijk naar de smart industry. Batenburg Techniek doet dat door slimme producten te leveren, te installeren en door hoogwaardige software te ontwerpen om processen en systemen te besturen.

De medewerkers zijn daarbij de belangrijkste factor. Daarom investeert Batenburg Techniek voortdurend in hun welzijn, kennis en vaardigheden door het bieden van een plezierige en gezonde werkomgeving, aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en goede arbeidsvoorwaarden. Batenburg Techniek is verder een aantrekkelijke werkgever dankzij de uitdagende projecten, opleidings- en stageplaatsen en de doorgroeiperspectieven die de onderneming biedt.

Handel en Assemblage

De divisie Handel en Assemblage richt zich op de maakindustrie en energietechniek.

De divisie is actief in vier kerngebieden: energietechniek, bevestigingstechniek, mechatronica en industriële elektronica. Binnen deze kerngebieden groeit de onderneming autonoom en mogelijk via acquisities. Er wordt ingezet op vernieuwing en optimalisatie van het productportfolio. Bovendien wordt de engineeringscapaciteit vergroot, zodat opdrachtgevers eerder in het ontwerpproces worden ondersteund.

Industriële Automatisering

De divisie Industriële Automatisering richt zich op de procesindustrie, voedsel- en drankenindustrie, waterinfrastructuur, maakindustrie, marine- en offshore-industrie en tuinbouw.

De divisie versterkt haar positie zowel via autonome groei als via acquisities. Zij speelt in op de ontwikkelingen van de smart industry door het vergroten van de toegevoegde waarde en specialistische kennis in engineering. In Midden- en Zuid-Nederland worden de activiteiten in de proces- en voedselindustrie verbreed. Daarnaast versterkt de divisie de serviceorganisatie die wereldwijd 24/7 actief is. De mogelijkheden om klanten internationaal te helpen worden verder onderzocht.

Binnen de tuinbouwautomatisering ligt de focus op het verder ontwikkelen en uitbreiden van het internationale dealer- en partnernetwerk. Dankzij productinnovatie en het toevoegen van services blijft de divisie voorop lopen in deze sector.

Gebouwgebonden Installaties

De divisie Gebouwgebonden Installaties richt zich op de bouw, renovatie en exploitatie van kantoren en bedrijfsgebouwen. De divisie specialiseert zich verder op het gebied van klimaat-techniek (duurzaamheid, exploitatie), veiligheid (beveiliging en cameratechniek) en service, beheer en onderhoud van installaties. Deze activiteiten zijn regionaal geconcentreerd in Midden-Nederland. Met een aantal specialismen opereert de divisie landelijk. Daarnaast werkt de divisie in toenemende mate voor logistieke- en industriële opdrachtgevers.

Verwachte gang van zaken in de toekomst

De strategie van Batenburg Techniek is gericht op waardecreatie voor de lange termijn, op winstgevende groei met een focus op de toelevering van producten en diensten bij opdrachtgevers in de industrie en infrastructuur.

Het doel is van Batenburg Techniek een duurzame, winstgevende onderneming te maken in het hart van de smart industry. Deze ambitie wordt bereikt door een combinatie van autonome groei en strategische overnames. Batenburg Techniek heeft voortdurend een scherp oog voor de marktomstandigheden, technische ontwikkelingen en commerciële kansen en past waar nodig de strategie en het activiteitenportfolio daarop aan.

De belangrijkste motor voor winstgevende groei blijft daarnaast het onverminderd investeren in talentvolle mensen.

Nieuwe ontwikkelingen en innovaties

Batenburg Techniek investeert doorlopend in het praktisch toepasbaar maken van nieuwe technologieën. Voorbeelden hiervan zijn robotisering, het mogelijk maken van de energietransitie en de verduurzaming van de samenleving.

Een en ander gebeurt in nauwe samenwerking met onderwijs- en onderzoeksinstituten, opdrachtgevers en partners. Zo geeft Batenburg Techniek dagelijks invulling aan het motto 'Smarter Focus. Brighter Tomorrow'.

Batenburg Techniek is continu actief met het creatief toepassen van nieuwe technieken. De toenemende technische complexiteit biedt Batenburg Techniek de kans zich nog sterker te positioneren. Nieuwe technieken met praktische toepassingen krijgen daarom in de toekomst een nog prominentere positie binnen Batenburg Techniek.

Smarter Focus

Smarter focus staat voor het efficiënter, veiliger en duurzamer maken van de productie, teelt en vastgoedexploitatie van opdrachtgevers. Batenburg Techniek doet dat door slimmere producten te leveren, te installeren en door hoogwaardige software te ontwerpen om processen en systemen te besturen.

Onderhoud van machines en installaties is een onvermijdelijke kostenpost in de industrie. Tijdens onderhoudsbeurten blijkt vaak dat machines nog in goede staat zijn of juist dat onderdelen compleet zijn versleten. Met data-analyse wordt tijds inzichtelijk wanneer onderhoud noodzakelijk is. Zo kunnen service- en onderhoudsbeurten worden ingepland voordat er storing optreedt. Dit zorgt voor een aanzienlijke kostenbesparing.

Modulaire opbouw

Voor grote internationale machinebouwers ontwikkelt Batenburg Techniek nieuwe vormen van aansturing met slimme, soms draadloze, sensoren. Hiermee zijn machines modulair te configureren, goedkoper te produceren én zijn defecten tijds te voorkomen.

Simulatie in combinatie met gebruik Hololens

Het bouwen van een werkschip is zeer kostbaar. Helaas komen ontwerpfouten in de mechanica en aansturing soms pas bij de eerste testen aan het licht, met hoge kosten en langere doorlooptijden tot gevolg. Dit voorkomt Batenburg Techniek door de automatisering vooraf volledig te simuleren en virtueel in gebruik te nemen. Dit zorgt voor aanzienlijk minder foutkansen, kortere doorlooptijd en kostenbesparing.

Geluidsdetectie ten behoeve van security

Bij grote evenementen speelt zich veel tegelijkertijd af. Hierdoor is het voor hulpdiensten lastig om overzicht te houden. Met slimme video- en audiobewaking ondersteunt Batenburg Techniek evenementen en overheden en helpt de organisatie om automatisch te detecteren waar ongeregeldeheden zijn. Zo gebruiken de organisatie en hulpdiensten hun aandacht effectiever.

Brighter Tomorrow

Als technisch dienstverlener is Batenburg Techniek zich ervan bewust dat enorme milieuwinst kan worden bereikt bij en samen met opdrachtgevers. In de installatietechniek maken energiebesparing en CO₂-reductie bij nieuwbouw en renovatie bijvoorbeeld standaard onderdeel uit van de opdrachten.

Rainlevel - wateroverlast voorspellen om droge voeten te houden

In dichtbebouwde omgevingen zoals het Westland leidt hevige regenval tot problemen met de afwatering en soms zelfs tot overstromingen. In samenwerking met tuinders en het Hoogheemraadschap Delfland monitort Batenburg Techniek daarom het niveau van de waterbassins van de tuinders. Die data wordt gecombineerd met actuele neerslagvoorspellingen. Wanneer veel regenval wordt voorspeld, wordt tuinders verzocht de bassins wat te legen, waardoor meer buffercapaciteit ontstaat en de kans op overstroming afneemt.

Het Nieuwe Telen

Met de Wageningen University & Research ontwikkelde Batenburg Techniek het programma 'Het Nieuwe Telen'. Op basis van de fysiologie van planten wordt vastgesteld welke effecten het binnenklimaat in de kas heeft op het welbevinden en de groeisnelheid van planten. Nieuwe technieken, zoals goedkope draadloze sensoren die zijn gekoppeld aan het datanetwerk, stellen het microklimaat op de diverse plaatsen in de kassen vast. Dit microklimaat wordt vervolgens plaatsgebonden geoptimaliseerd, zodat planten optimaal groeien en de efficiency verder verbetert.

Energietransitie

Batenburg Techniek verzorgt de besturing van moderne geothermiecentrales waar water uit de bodem met een temperatuur van 10 tot 12 graden wordt gebruikt voor het verwarmen van huizen en kassen. Een duurzame opwekking zonder CO₂, die direct bijdraagt aan het halen van de Parijse klimaatdoelen.

Medische toepassing

Nieuwe ontwikkelingen bieden ook op medisch gebied veel kansen. Om patiënten te helpen bij bijvoorbeeld het volgen van het behandelingschema voor huidverbetering werkt Batenburg Techniek samen met fabrikanten van medische apparatuur om de juiste data uit apparatuur te verzamelen. Door slimme sensoren en connectiviteit te combineren wordt objectieve informatie beschikbaar voor patiënt en behandelend arts. Daarmee wordt de behandeling steeds verder verbeterd.

Financiële gang van zaken

- Groei in opbrengsten en in winst in 2017
- Winst per aandeel bedraagt € 2,07 (€ 2,69 genormaliseerd)
- Financiële ratio's verbeterd of constant gebleven
- Solvabiliteit stabiel op 49,3%

Inleiding

Om de ontwikkelingen bij de voortgezette activiteiten inzichtelijk te maken, zijn de totale cijfers gecorrigeerd voor de niet-gecontinueerde activiteiten en vervolgens genormaliseerd voor niet-operationele resultaten, die voornamelijk verband houden met het transitieproces. In het jaarverslag 2016 zijn voor twee maanden de cijfers van het in dat jaar overgenomen Bellt meegenomen. Voor 2017 zijn de cijfers van Bellt voor het volledige jaar verwerkt.

Voor 2017 betreft de correctie op de voortgezette EBIT de laatste vrijval van de voorziening voor het in 2013 gefailleerde Koldijk, ter afsluiting van dat dossier.

Voor 2017 zijn de volgende niet-operationele activiteiten genormaliseerd:

- de retentiebetaling voor Bellt; dit betreft de overeengekomen voorwaardelijke nabetaling aan de voormalige aandeelhouders. Deze nabetaling is afgesproken voor 2017 en 2018;
- de boekwinst op verkoop van een bedrijfspand aan de Strevelsweg in Rotterdam;
- de kosten van verhuizing van Micropower naar Rotterdam;
- de reorganisatiekosten van Batenburg Industriële Elektronica.

De resultaten zien er dan als volgt uit:

Normalisatie van opbrengsten en bedrijfsresultaat voor voortgezette activiteiten

(€ 1.000)	2017	2016
Opbrengsten	172.612	146.301
Overige bedrijfsopbrengsten	136	12
Opbrengsten voortgezette activiteiten	172.748	146.313
Opbrengst verkoop onroerend goed	119	-
Opbrengsten voortgezet, genormaliseerd	172.629	146.313
EBIT	7.453	5.326
EBIT vóór 2014 beëindigde activiteiten	350	43
EBIT voortgezet	7.103	5.283
Bellt Earn out	-1.750	-
Verkoop onroerend goed	119	-
Micropower	-45	-
Reorganisatiekosten Batenburg Industriële Elektronica	-185	-
Kosten inzake overname Bellt	-	-276
EBIT voortgezet, genormaliseerd	8.964	5.559
EBITDA voortgezet, genormaliseerd	12.738	7.714

Resultaten 2017

De genormaliseerde winst-en-verliesrekening en kasstroom van de voortgezette activiteiten zien er voor 2017 als volgt uit:

Winst-en-verliesrekening en kasstroom, voortgezet (genormaliseerd)

(€ miljoen)	2017	2016
Opbrengsten	172,6	146,3
Brutomarge	91,3	76,0
in % van de opbrengsten	52,9%	51,9%
Personeelskosten	60,4	52,3
in % van de opbrengsten	35,0%	35,7%
Overige bedrijfskosten	18,1	16,0
in % van de opbrengsten	10,5%	11,0%
EBIT genormaliseerd	9,0	5,6
in % van de opbrengsten	5,2%	3,8%
EBITDA genormaliseerd	12,7	7,7
in % van de opbrengsten	7,4%	5,3%
Nettowinst genormaliseerd	6,5	4,1
in % van de opbrengsten	3,8%	2,8%
Kasstroom uit operationele activiteiten	9,1	5,1
Totaal kasstroom	3,1	-7,1

Opbrengsten- en margeontwikkeling

De opbrengsten uit de voortgezette activiteiten stegen met 18% ten opzichte van 2016 tot € 172,6 miljoen. De EBIT steeg met 61% tot € 9,0 miljoen.

Bij de divisie Handel en Assemblage namen de opbrengsten met 5% toe, maar viel de EBIT-marge terug van 5,7% naar 5,2%, door herallocatie van groepskosten en door lager resultaat bij Batenburg Energietechniek. De resultaten van de overige activiteiten binnen de divisie waren in lijn met 2016 of beter.

Bij de divisie Industriële Automatisering zijn de opbrengsten sterk en de EBIT fors gestegen, deels door de bijdrage van Bellt, maar ook door autonome groei van de andere werkmaatschappijen.

De opbrengsten en winst in de divisie Gebouwgebonden Installaties trekken de opgaande lijn van 2016 door, met een meer dan verdubbeling van de EBIT tot een marge van 3,6%.

De opbrengsten van Batenburg Techniek worden voor het overgrote deel (89%) in Nederland gerealiseerd.

De brutomarge, het verschil tussen opbrengsten en de kostprijs handelsgoederen, werk derden, verwerkte materialen en voorziening incurante voorraad, steeg met 100 bps tot 52,9%. Deze verbetering is grotendeels toe te schrijven aan een betere mix tussen de bedrijfsactiviteiten.

Personeelskosten

De personeelskosten maken 36,9% uit van de totale kosten (2016: 37,1%) en daalden als percentage van de opbrengsten tot 35,0% (35,7% in 2016) vooral door een betere bezetting en productiviteit. Het aantal medewerkers nam in 2017 toe en er is extra geïnvesteerd in kwaliteit van de samenstelling. Er is sprake van een beperkt effect op de personeelskosten van een gemiddelde CAO-loonstijging in juli 2017.

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten maken 11,1% uit van de totale kosten (2016: 11,4%) en daalden als percentage van de opbrengsten tot 10,5% (11,0% in 2016). Net als in 2016 zijn er eenmalige kosten inbegrepen die samenhangen met de verdere professionalisering van de organisatie.

Impairmenttoets

De impairmenttoets is uitgevoerd op de divisies Handel en Assemblage, Industriële Automatisering, Gebouwgebonden Installaties, op de klantenbestanden en op de vaste activaportefeuille. Voor de drie divisies, de klantenbestanden en de vaste activaportefeuille is geen impairment noodzakelijk gebleken.

Beëindigde activiteiten

In 2017 zijn er geen bedrijfsactiviteiten beëindigd.

De afwikkeling van het faillissementsdossier van Koldijk uit 2013 is in 2017 afgerond. In 2017 is het restant van de voorziening (€ 0,4 miljoen) vrijgevallen ten gunste van het totale resultaat.

Geschillen

Er zijn geen openstaande geschillen die niet voorzien zijn in de resultaten 2017 of door een verzekering worden gedekt.

Totaaloverzicht resultaat

De totale opbrengsten van Batenburg Techniek voor 2017 bedragen € 172,7 miljoen (2016: € 146,3 miljoen) en de totale EBIT voor Batenburg Techniek voor 2017 is € 7,5 miljoen (2016: € 5,3 miljoen). De nettowinst over 2017 bedraagt € 5,0 miljoen (2016: € 3,9 miljoen).

De rentabiliteit van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen voor Batenburg Techniek, exclusief liquide middelen en rentedragende verplichtingen, bedraagt 11,0% tegen 10,7% over 2016.

Liquiditeit

De liquide middelen eind 2017 bedragen € 3,8 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van de € 2,6 miljoen eind 2016. De stijging van de liquide middelen is onder meer het resultaat van de hogere opbrengsten, de retentiebetaling aan de voormalige aandeelhouders van Bellt, het hogere dividend over 2016, de overname van activa van de fabriek in Neede voor Batenburg Industriële Elektronica en de eerste aflossing op de langlopende lening.

De nettovoorraden zijn gestegen naar € 12,2 miljoen, maar bij een hogere opbrengst. Het percentage van de opbrengst is ongeveer gelijk gebleven op 7%.

De voorziening incurante voorraden als percentage van de totale voorraad nam met 244 bps af ten opzichte van eind 2016.

De voorziening voor oninbare handelsvorderingen als percentage van de totaal openstaande handelsvorderingen nam met 165 bps af ten opzichte van 2016.

De genormaliseerde kasstroom uit operationele activiteiten bedraagt € 9,1 miljoen (2016: € 5,1 miljoen). De kasstroom uit investeringsactiviteiten is € 2,8 miljoen negatief (€ 15,7 miljoen negatief in 2016), vanwege aanschaf van activa voor de nieuwe bedrijfslocatie van Batenburg Industriële Elektronica in Neede en verdere vervangingsinvesteringen en aanschaf van meubilair en computers.

Financiering

Van de in 2016 afgesloten kredietovereenkomst met huisbankier ABN AMRO Bank heeft Batenburg Techniek in 2017 reeds € 1,0 miljoen afgelost op de langlopende lening van die overeenkomst van € 5,0 miljoen. Gedurende het jaar is incidenteel gebruikgemaakt van de rekening-courantfaciliteit.

Naast de obligofaciliteit bij de bank, heeft Batenburg Techniek ook een garantiefaciliteit bij N.V. Nationale Borg-Maatschappij. Ultimo 2017 was de stand van alle uitstaande garanties € 1,1 miljoen.

De solvabiliteit eind 2017 kwam uit op 49,3% (2016: 50,1%). De current ratio (vlottende activa/kort vreemd vermogen) kwam uit op 1,4 eind 2017 (eind 2016: 1,4).

Winst per aandeel en dividendvoorstel

Het resultaat per aandeel komt uit op € 2,07 ten opzichte van € 1,63 in 2016. Aan de op 25 april 2018 te houden algemene vergadering van aandeelhouders wordt voorgesteld om een cash dividend over 2017 uit te keren van € 1,20 per aandeel. Dat is een payout ratio van 58% van het nettoresultaat. Het dividendrendement komt daarmee op 3,8% op basis van de beurskoers ultimo 2017.

IFRS-15

IFRS-15 beoogt de kwaliteit en vergelijkbaarheid van de financiële rapportage van opbrengsten in de jaarrekeningen te verbeteren. De nieuwe standaard is per 1 januari 2018 ingegaan en vervangt daarmee de leidende standaarden voor de verwerking van opbrengsten, waaronder IAS 18 Opbrengsten en IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden en IFRIC 13 loyaliteitsprogramma's.

In de tweede helft van 2017 zijn de nodige voorbereidingen getroffen om de impact van IFRS-15 te bepalen en de rapportage voor 2018 goed in te richten. De conclusie is dat IFRS-15 geen impact heeft op de gerapporteerde cijfers van 2017.

Medewerkers en organisatie

- **Aantrekkelijke werkgever die investeert in de ontwikkeling van medewerkers, nu en in de toekomst**
- **Aantal medewerkers gestegen naar 959, stagiair(e)s en afstudeerders naar 89**
- **Aandacht voor veiligheid, vitaliteit, gezondheid en welzijn**

Techniek is mensenwerk. Medewerkers maken het verschil. Zij staan daarom centraal. Batenburg Techniek investeert voortdurend in duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Veel aandacht gaat uit naar hun kwaliteiten, productiviteit en betrokkenheid. Hierbij krijgen niet alleen hun kennis, vaardigheden en doorgroeimogelijkheden alle focus, maar ook hun gezondheid en welzijn. Goede arbeidsomstandigheden, opleiding, training en management development zijn cruciaal. Deze aandacht vertaalt zich in een hoge medewerkersbetrokkenheid, langdurige dienstverbanden en een laag ziekteverzuim.

Binden en boeien

Batenburg Techniek is een aantrekkelijke werkgever. Een werkgever die ernaar streeft dat medewerkers met plezier aan de slag zijn en energie krijgen van hun werk. Een organisatie waar creatieve en enthousiaste mensen werken, met passie voor techniek. Alle teams kennen grote gedrevenheid en betrokkenheid. Een open overlegstructuur, hechte en langdurige samenwerking en het streven naar de beste kwaliteit en service voor opdrachtgevers zijn kenmerkend.

Het aantrekkelijke werkgeverschap is niet alleen merkbaar in het dagelijks werk voor opdrachtgevers, maar is ook goed zichtbaar via social media en op (banen)beurzen. Batenburg Techniek investeert daar actief in om zoveel mogelijk zichtbaar te zijn voor werkzoekend talent.

Het werken aan duurzame inzetbaarheid van medewerkers in de komende jaren is een belangrijk thema. Doel is om ervoor te zorgen dat medewerkers goed in hun vel zitten en meegroeien met de steeds snellere ontwikkelingen in markt, technologie en onderneming. Maximale betrokkenheid van medewerkers heeft alle aandacht. Om die reden wordt met iedere medewerker persoonlijk gesproken over kwaliteit, productiviteit en bevlogenheid. Wat de personeelssamenstelling betreft, wordt veel aandacht besteed aan de balans in teamsamenstelling en leeftijdsopbouw, maar vooral ook aan de capaciteiten en competenties van medewerkers.

Organisatieopbouw

Eind 2017 waren 959 medewerkers in dienst. Dat is een groei van circa 8% ten opzichte van 2016.

Aantal medewerkers ultimo jaar	2017	2016
- Handel en Assemblage	209	192
- Industriële Automatisering	432	416
- Gebouwwgebonden Installaties	318	277
Totaal	959	885

De gemiddelde leeftijd is 43,0 en het gemiddeld aantal dienstjaren is 11,6.

Batenburg Techniek heeft 87% mannen en 13% vrouwen in dienst.

Groeien en bloeien: opleidingen en Batenburg Academy

Medewerkers van Batenburg Techniek worden gestimuleerd en geïnspireerd om hun kennis en vaardigheden op een hoog peil te houden en met collega's te delen. De Batenburg Academy speelt hierin een cruciale rol.

Vanuit de Batenburg Academy zijn in 2017 in-company trainingen en workshops georganiseerd voor verschillende groepen medewerkers. Aandacht werd besteed aan onderwerpen als:

- bevologenheid en innovatie voor senior management;
- projectbeheersing voor projectleiders en werkvoorbereiders;
- focus op klant en rendement voor monteurs;
- commerciële slagkracht.

In totaal hebben 200 medewerkers een opleiding gevolgd via de Batenburg Academy.

Naast het aanbod van de Batenburg Academy volgen medewerkers via andere wegen een breed scala aan opleidingen om hun kennis en vaardigheden te vergroten en up-to-date te houden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om vakinhoudelijke trainingen en productpresentaties en algemene workshops als klantgericht werken en time management. Aanvullend is in 2017 veel aandacht besteed aan het implementeren van de ERP-systemen bij verschillende werkmaatschappijen. Hierbij trainden medewerkers elkaar: kerngebruikers van de systemen droegen hun kennis over op collega's.

Een positieve bijkomstigheid van alle interne trainings- en opleidingsbijeenkomsten is de onderlinge ontmoeting. Collega's van diverse werkmaatschappijen of afdelingen leren elkaar beter kennen en delen ervaringen. Dat heeft een gunstige invloed op de samenwerking en het kennisdelen.

Samenwerking met universiteiten en hoger en middelbaar beroepsonderwijs

Batenburg Techniek is maatschappelijk betrokken en wil een aantrekkelijke werkgever zijn voor jonge professionals. Dit komt bij uitstek tot uiting bij het aanbieden van stageplaatsen, afstudeeropdrachten en werk- en leerovereenkomsten aan scholieren en studenten. Het mes snijdt hierbij aan twee kanten. Jonge mensen maken kennis met het werkende leven en doen in de praktijk waardevolle ervaring op. Batenburg Techniek maakt kennis met jong talent, met nieuwe inzichten en profileert zich als aantrekkelijke werkgever.

In 2017 waren 89 stagiair(e)s en afstudeerders actief betrokken bij de verschillende bedrijfs-onderdelen. In 2016 waren dat er 65. Hiermee groeide het aantal stagiair(e)s en afstudeerders met 37%. Het aantal HBO/WO-studenten is bijna verdubbeld.

	VMBO	MBO	HBO/WO
Aantal stagiair(e)s, afstudeerders	8	27	54

De betrokkenheid bij onderwijsinstellingen komt ook tot uiting in de rol van meerdere medewerkers als docent of gastspreker. Andere medewerkers nemen deel aan (examen)commissies waarin het onderwijs en het bedrijfsleven zijn vertegenwoordigd.

Diverse werkmaatschappijen doen mee aan maatschappelijke initiatieven om techniek meer onder de aandacht te brengen. Zo is er de Week van de Techniek. Deze door de Stichting

Platform Techniek geïnitieerde dagen zijn bedoeld om leerlingen van de basisschool en het VMBO op een leuke en uitdagende manier een goed beeld te geven van een carrière in de techniek. Vergelijkbaar zijn initiatieven als Westland on Stage of Vrouwen in de Techniek waaraan door Batenburg Techniek ook wordt deelgenomen.

Werving, selectie en diversiteit

Door de groei van Batenburg Techniek neemt de vraag naar nieuwe medewerkers toe. Dankzij de wervingsinspanningen slaagt Batenburg Techniek erin om in de huidige krappe arbeidsmarkt geschikte kandidaten te vinden.

Batenburg Techniek streeft naar een evenwichtigere verdeling in het aantal werkzame mannen en vrouwen. Er werken echter relatief weinig vrouwen in de techniek, waardoor de verdeling man – vrouw ook bij Batenburg Techniek nog niet in balans is. De meeste leidinggevende posities worden eveneens door mannen bekleed. Ook voor die posities is het streven om meer vrouwen te benoemen.

De raad van bestuur bestaat uit twee mannen. De raad van commissarissen telt alleen voor 2017 vier mannen en een vrouw. Vanaf de algemene vergadering van aandeelhouders van 25 april 2018 bestaat de raad van commissarissen weer uit drie mannen en een vrouw. De huidige samenstelling is tot stand gekomen op basis van kwaliteit, ervaring en aansluiting bij het gewenste profiel.

Kernwaarden: intiem, creatief en energiek

De medewerkers van Batenburg Techniek zijn divers qua achtergrond en kwaliteiten. Wat hen bindt, zijn de gedeelde kernwaarden. Medewerkers zijn energiek en bereid om net iets meer te doen om steeds weer de beste prestatie te realiseren voor klanten. Vanuit passie voor techniek vinden ze creatieve oplossingen voor de opdrachtgever en adviseren ze deze bij het maken van de stap naar morgen. 'Intiem' kenmerkt de organisatiecultuur. Batenburg Techniek staat dicht bij medewerkers. Hun beleving en ervaringen doen ertoe. Batenburg Techniek richt zich op langetermijnrelaties; open, eerlijk en transparant.

Gedragscode

Belangrijk in de omgang met relaties en met eigen collega's zijn integriteit, een deskundige en professionele houding en correct omgaan met vertrouwen. Onze gewenste normen en waarden komen tot uiting in de ondernemingscultuur en het gedrag van management en medewerkers. In de gedragscode van Batenburg Techniek liggen de normen en waarden vast. In 2017 is de gedragscode geactualiseerd en deze wordt in 2018 gepubliceerd. De laatste versie van de geldende gedragscode is te vinden op www.batenburg.nl.

Ondernemingsraden en CPI (Centrale Personeelsinformatie)

De grotere werkmaatschappijen hebben elk een eigen ondernemingsraad. Bij de bedrijven met minder dan 50 medewerkers is er een personeelsoverleg. Jaarlijks is er overleg tussen de raad van bestuur en één van de commissarissen en de CPI, waarin werkmaatschappijen zijn vertegenwoordigd.

In 2017 hebben er twee bijeenkomsten plaatsgevonden. Beide keren werd de algemene gang van zaken bij Batenburg Techniek en verschillende werkmaatschappijen besproken en de ontwikkelingen die van belang zijn voor de medewerkers. Bij beide vergaderingen was een vertegenwoordiging van de raad van commissarissen aanwezig.

Afgelopen jaar is de aanpassing in de pensioenwetgeving een terugkerend onderwerp geweest. Een klankbordgroep bestaande uit medewerkers van verschillende werkmaatschappijen en drie inhoudsdeskundigen hebben zich tijdens diverse bijeenkomsten verdiept in de wijzigingen en consequenties hiervan.

Vitaliteit, gezondheid en welzijn

Batenburg Techniek hecht veel waarde aan de vitaliteit, gezondheid en het welzijn van medewerkers, zowel op de korte als lange termijn. Continu wordt gestreefd naar een zo laag mogelijk ziekteverzuim. Persoonlijke aandacht en begeleiding dragen hieraan bij. Batenburg Techniek zorgt ervoor dat zieke medewerkers zoveel mogelijk betrokken blijven bij de organisatie, waardoor de re-integratie soepeler verloopt. In 2017 was het ziekteverzuim 2,7% (2016: 2,5%).

In 2017 vonden periodieke medische onderzoeken (PMO's) plaats. Deze vrijwillige onderzoeken bestaan uit een vragenlijst, een medisch onderzoek en een gesprek over inzetbaarheid en gezondheid. De uitkomsten van de PMO's geven inzicht in de duurzame inzetbaarheid en gezondheid van medewerkers. Medewerkers die deelnemen, krijgen een persoonlijke terugkoppeling en advies. De werkmaatschappij ontvangt terugkoppeling en advies op groeps- en organisatieniveau. De uitkomsten hebben onder meer geleid tot extra aandacht voor gezond gedrag, ergonomie van de werkplek en het experimenteren met flexibele werktijden.

Batenburg Techniek stimuleert medewerkers om gezond te leven. Vanuit dat streven ondersteunt de onderneming medewerkers die willen stoppen met roken of ernstig overgewicht willen verminderen. Om gezond eten onder de aandacht te brengen, verstrekken steeds meer werkmaatschappijen gratis fruit aan medewerkers.

Veiligheid

Elke werksituatie moet veilig zijn. Batenburg Techniek stuurt daarom proactief op zowel het bewustzijn van medewerkers, als op veilige werkomstandigheden. Hierbij wordt gewerkt volgens erkende beoordelings- en milieuriichtlijnen en kwaliteitssystemen zoals VCA en ISO. Preventiemedewerkers hebben een actieve rol bij het verbeteren van werkomstandigheden en het voorkomen van onveilig werken. Maandelijks Toolbox-bijeenkomsten in de installatiebedrijven en risico-inventarisaties dragen bij aan een regelmatige evaluatie van het veiligheidsbeleid.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

- **Opdrachtgevers helpen met slimme, veilige en duurzame oplossingen**
- **Stapsgewijs reduceren van energieverbruik en CO₂-uitstoot binnen Batenburg Techniek**
- **Medewerkers als belangrijkste kapitaal**

Batenburg Techniek is zich terdege bewust van zijn positie als technisch dienstverlener in de markt van energie, duurzaamheid en energietransitie.

Batenburg Techniek draagt bij aan een duurzame maatschappij via zijn eigen MVO-beleid en via de dienstverlening aan opdrachtgevers en de samenwerking met partners. Bij het maken van ondernemingsbeslissingen speelt niet alleen winstgevendheid een rol, maar ook een positieve impact op milieu, personeel en de positie in de markt. Hierbij wordt steeds de balans gevonden tussen korte- en middellange termijnresultaten.

Batenburg Techniek houdt rekening met het effect van de activiteiten en bedrijfsvoering op vier onderdelen:

- de sociale kant van ondernemen (People);
- aandacht voor milieu en klimaat (Planet);
- de economische kant van ondernemen (Profit);
- het onderscheidend vermogen van Batenburg Techniek (Positioning).

Batenburg Techniek brengt maatschappelijk verantwoord ondernemen op diverse manieren in de praktijk:

Energiebesparing en minder CO₂-uitstoot

Sinds 2015 neemt Batenburg Techniek volop energiebesparende maatregelen om zo de CO₂-uitstoot te verminderen. Op die manier werd in 2017 alleen al ruim 100.000 kg CO₂ minder uitgestoten. Per vestigingslocatie neemt Batenburg Techniek energiebesparende maatregelen op basis van de EED-energieaudit. Dit is een door de overheid erkende systematische, vierjaarlijkse aanpak met als doel informatie te verzamelen over het actuele energieverbruik van een onderneming. Batenburg Techniek streeft in eerste instantie naar minimaal een energielabel C voor de eigendomspanden, in combinatie met een gedegen meerjarenonderhoudsplanning. De bijbehorende maatregelen worden stapsgewijs uitgevoerd. Voor nieuwe huisvesting speelt energie en duurzaamheid een prominente rol.

In het kader van energiebesparing heeft Batenburg Techniek in 2017 een energiecoördinator aangesteld. Deze coördinator werkt planmatig aan de energiereductieopgave voor de locaties van Batenburg Techniek en aan duurzame energie-inkoop. Daarnaast zorgen bijvoorbeeld video conferencing en een energiezuiniger wagenpark voor verdere energiebesparing.

Goed werkgeverschap

Medewerkers zijn het kapitaal van de organisatie. In een verder aantrekkende economie, met een krappere wordende arbeidsmarkt, is goed werkgeverschap extra belangrijk. Batenburg Techniek geeft daaraan invulling met een voor medewerkers aantrekkelijke ondernemingscultuur. Deze wordt gekenmerkt door korte lijnen en een groot vertrouwen in medewerkers, die veel ruimte en eigen verantwoordelijkheid krijgen. Bovendien wordt lokaal ondernemerschap gestimuleerd, wat eveneens zorgt voor aantrekkelijke ontplooiingsmogelijkheden. Om de ontwikkeling van medewerkers te begeleiden, werkt Batenburg Techniek met persoonlijke ontwikkelingsplannen.

Onze leveranciers

Ook bij het inkopen van producten en diensten en het ontwikkelen van toepassingen is MVO leidend. Batenburg Techniek selecteert leveranciers in toenemende mate op basis van de bijdrage aan de duurzaamheids- en innovatiedoelstellingen.

Keteninitiatieven

Batenburg Techniek heeft zich in 2017 aangesloten bij verschillende MVO-gerichte keten-initiatieven. Bijvoorbeeld als lid van de groep grote technische dienstverleners binnen brancheorganisatie Uneto-VNI. In dat verband is afgesproken het voortouw te nemen bij de versnelling van de energietransitie in de gebouwde omgeving. Doel is het realiseren van de intensiveringsdoelstelling uit het Energieakkoord, te weten een primaire energiebesparing van 15-20 Petajoule in 2020.

Daarnaast zijn de werkmaatschappijen betrokken bij diverse sectorinitiatieven en keten-innovatieprogramma's, zoals Dutch Green Building Counsel. Maar ook lokale initiatieven, zoals Green Tech in de stedendriehoek Apeldoorn, Deventer en Zutphen of Livinggreen voor Deventer en omstreken.

Opdrachtgevers

Als technisch dienstverlener is Batenburg Techniek in de perfecte positie om toegevoegde waarde voor opdrachtgevers te combineren met MVO-doelstellingen. Slimmer, veiliger en duurzamer werken speelt een steeds grotere rol bij opdrachtgevers. Batenburg Techniek draagt zo bij aan hun MVO-prestaties. Daarnaast speelt Batenburg Techniek in toenemende mate een adviserende rol bij vraagstukken rondom duurzaamheid en energietransitie. Door te investeren in kennis over markten, innovaties en (het combineren van) technologie wordt invulling gegeven aan deze vragen. Een paar voorbeelden:

- Door het slim inzetten van bestaande middelen en de software van LetsGrow.com bestrijdt het Hoogheemraadschap Delfland de wateroverlast in haar polders.
- Batenburg Techniek is actief betrokken geweest bij de realisatie van de eerste energieneutrale parkeergarage in Nederland voor NS-station Driebergen-Zeist.
- Voor Pleijsier Bouw verzorgt Batenburg Techniek ontwerp en uitvoering van de installaties in hun nieuwe kantoor te Nijkerk op basis van het duurzaamheidskeurmerk Breeam Outstanding en WELL Gold, de internationale standaard voor gezondheid en welzijn van mensen in de gebouwde omgeving.
- Het leveren van transformatorstations voor hybride stroomopslag voor netbeheerder Tennet.

Maatschappij

Batenburg Techniek staat midden in de maatschappij en neemt zijn verantwoordelijkheid, ook door mogelijkheden te bieden aan vakmensen die nog geen plek hebben op de arbeidsmarkt. Batenburg Techniek biedt bijvoorbeeld aan jongeren leer- en werkervaringsovereenkomsten. Hierbij doen deze jongeren dan een of twee jaar theoretische kennis op school op en brengen zij die in praktijk bij een van de werkmaatschappijen van Batenburg Techniek, die alle erkend leerbedrijf zijn.

Tevens wordt scholieren en studenten een kans geboden om werk- en onderzoekservaring op te doen. In 2017 waren in totaal 89 jongeren bij Batenburg Techniek aan de slag.

Batenburg Techniek streeft naar een inclusieve werkcultuur, met oog voor alle vaardigheden van mensen. In zo'n cultuur wil Batenburg Techniek niemand uitsluiten. Zo werken er mensen die gevlucht zijn vanwege de onveiligheid in hun land en zijn er mensen aangenomen met een zogenaamde achterstand tot de arbeidsmarkt vanwege een handicap. Bij deze trajecten wordt samengewerkt met gemeentelijke overheden, die zorgen voor aanvullende begeleiding.

Maatschappelijke betrokkenheid

De werkmaatschappijen sponsoren vanuit lokale betrokkenheid uiteenlopende sociale en culturele activiteiten en verenigingen. Hun medewerkers dragen daar op allerlei manieren aan bij, hetzij in natura of geldelijk. Eén van de werkmaatschappijen heeft in 2017 twee sponsorprojecten gehad: Voedselbank en Stichting Ambulancewens. Batenburg Techniek ondersteunt deze initiatieven.

Productiehal Veth Propulsion – Batenburg Mechatronica heeft meegewerkt om een nieuwe type '360° positie sensor' te ontwikkelen voor een nieuwe productrange thrusters en boegschroeven van Veth Propulsion

Risicomanagement

Effectief risicomanagement staat bij Batenburg Techniek hoog in het vaandel. Het is een onlosmakelijk onderdeel van de strategie, die gericht is op langetermijnwaardecreatie. Goed risicomanagement leidt tot bewustwording van en inzicht in de risico's die de organisatie loopt en bevordert inzicht in de onderlinge samenhang van risico's. Het proactief managen van risico's en het hanteren van een transparant besluitvormingsproces bij de afweging van risico's en resultaat dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen. Risicomanagement is een essentieel onderdeel van ondernemerschap en een randvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling binnen Batenburg Techniek.

Risicobereidheid

Batenburg Techniek heeft in beginsel een doordachte en voorzichtige benadering bij het nemen van risico's. De risicobereidheid van Batenburg Techniek kan niet worden gevat in een eenvoudige formule of grafiek. De grenzen van de risicobereidheid worden onder andere bepaald door onze strategie, kernwaarden (intiem, creatief en energiek), externe regelgeving en interne richtlijnen. Binnen Batenburg Techniek worden de risicogebieden onderverdeeld in strategisch, operationeel, financieel en compliance. De risicobereidheid verschilt per risicogebied en per divisie.

Binnen Batenburg Techniek als geheel van ondernemingen is het van belang dat er risico-bewustzijn heerst en dat risico's tijdig worden gesignaleerd en begrepen. Bij activiteiten met een laag risicoprofiel vindt risicomanagement plaats door de implementatie van beheersmaatregelen in de dagelijkse werkzaamheden. Bij activiteiten met een hoog risicoprofiel dient risicomanagement te zijn belegd bij directies, divisie management en de raad van bestuur.

Risicobeheersing- en controlesystemen

Risicoprofiel

Batenburg Techniek heeft een portfolio van uiteenlopende producten en diensten in de diverse markten. Zowel de aard van de producten en diensten als de markten waarin wordt geopereerd, worden gekenmerkt als 'volwassen'. Een belangrijk gegeven van deze markten is dat deze deels een vroeg- en deels een laat-cyclisch karakter hebben. De activiteiten van Batenburg Techniek zijn voor circa 90% gericht op de Nederlandse markt. Alle divisies zijn echter wel gevoelig voor economische ontwikkelingen in binnen- en buitenland, onder meer door export-gerelateerde activiteiten van opdrachtgevers. Dit alles zorgt voor een grote spreiding van risico's. Zowel op werkmaatschappij- als op divisieniveau is daarom sprake van uiteenlopende risico's en onzekerheden. Indien deze risico's niet goed worden gemanaged, kan sprake zijn van significante impact op divisieniveau en op de onderneming als geheel.

Operational risk control framework

Operationeel risicomanagement binnen Batenburg Techniek is gebaseerd op een model dat door alle werkmaatschappijen wordt toegepast. Het operationele management rapporteert periodiek over de werking van het risicobeheersings- en controlesysteem op het niveau van de werkmaatschappijen. Dit geschiedt onder meer aan de hand van zogenaamde risico-assessments via het Batenburg Enterprise Risk Managementsysteem (BERM). De risico-assessments omvatten een beoordeling van risico's en beheersmaatregelen die specifiek zijn toegesneden op de

activiteiten van de werkmaatschappijen. De bevindingen en (corrigerende) maatregelen worden intern vastgelegd, geanalyseerd en periodiek geëvalueerd door de manager risk, insurance & compliance en gerapporteerd aan de raad van bestuur. Deze periodieke evaluatie geschiedt door middel van overleg tussen de manager risk, insurance & compliance en de directie en het senior management van de werkmaatschappijen. Daarbij worden zakelijke kansen steeds afgezet tegen de verwachtingen van aandeelhouders, medewerkers, toezichthouders en andere stakeholders. Daarnaast zijn er interne richtlijnen met betrekking tot projectgebonden werkzaamheden, die tot doel hebben om in een vroeg stadium risicoanalyses te delen met het divisie management en de raad van bestuur. De manager risk, insurance & compliance is betrokken bij deze risicoanalyses en zorgt voor interne afstemming.

In 2016 zijn aanpassingen gedaan aan het operational risk control framework. Zo is BERM toegankelijker gemaakt voor de werkmaatschappijen en is in samenwerking met de nieuwe accountant een analyse gemaakt van de in BERM vastgelegde risico's en beheersmaatregelen. Volgend op de verdere uitrol van ERP-systemen in de divisies Handel en Assemblage en Gebouwgebonden Installaties in 2017, is in het afgelopen boekjaar veel aandacht geschonken aan een integratie van deze ERP-systemen en de reeds aanwezige managementsystemen, zoals ISO 9001:2015 en BERM. Naar verwachting wordt in 2018/2019 een vernieuwd operational risk control framework geïmplementeerd, gericht op verdere vergroting van het risicobewustzijn en permanente monitoring van de balans tussen risico's en opbrengsten (risks versus returns).

In het kader van operationeel risicomanagement is in 2017 een beleid ingezet om management- en veiligheidssystemen zoals ISO 9001:2015 en VCA te implementeren op divisieniveau. Hiermee wordt invulling gegeven aan sturing op niet-financiële prestatie-indicatoren, zoals het (verder) reduceren van het ziekteverzuim en het voorkomen van ongevallen (veiligheid op de werkplek). Daarnaast wordt de onderneming mede gestuurd op andere niet-financiële indicatoren zoals productiviteit, ontwikkeling orderportefeuille en indicatoren voor werkkapitaalmanagement.

Vanwege een steeds groter wordende afhankelijkheid van informatie- en communicatie-technologie (ICT) en (centrale) ICT-systemen en externe ontwikkelingen, zoals het verhoogde cyber risico en de invoering van de Wet meldplicht datalekken, is ook in 2017 veel aandacht uitgegaan naar de beveiliging van de (centrale) ICT-systemen. In de loop van het afgelopen boekjaar startte een project in het kader van de invoering van de General Data Protection Regulation (GDPR), ook wel Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) genaamd. Dit project wordt in het eerste kwartaal van 2018 afgerond.

Verantwoordelijkheden

De raad van bestuur, onder toezicht van de raad van commissarissen, is verantwoordelijk voor het vaststellen en realiseren van operationele en financiële doelstellingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van aandeelhouders, werknemers, toezichthouders, klanten en leveranciers. De raad van bestuur en de raad van commissarissen evalueren en bespreken regelmatig het risicomanagementbeleid en zijn verantwoordelijk voor de goede werking van het risicobeheersings- en controlesysteem van Batenburg Techniek.

De manager risk, insurance & compliance en de financial controller zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de structuur en operationele werking van BERM. Het divisie- en werkmaatschappijmanagement is verantwoordelijk voor de operationele bedrijfsvoering en het identificeren en managen van de hiermee samenhangende risico's.

Daarbij wordt rekening gehouden met de door de raad van bestuur geformuleerde operationele en financiële doelstellingen. Risicomanagement is een vast agenda-onderdeel bij de maandelijkse business reviews van de werkmaatschappijen en tijdens de budgetbesprekingen.

Het CFO-overleg

De raad van bestuur wordt bij het formuleren en implementeren van het risicomanagement-beleid ondersteund door het CFO-overleg. Dit overleg wordt gevormd door de CFO (voorzitter), de manager risk, insurance & compliance, de group controller, de financial controller, de manager ICT en de program manager ERP.

Evenals voorgaande jaren kwam het CFO-overleg in 2017 minstens één keer per maand bijeen. Aandacht werd gegeven aan onder meer: versterking van de centrale treasury functie, verdere verbetering van de rapportagestructuur, aanpassingen van het risk control framework, informatiebeveiliging en migratie en implementatie van ERP-systemen.

In control verklaring

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en effectiviteit van de systemen voor risicobeheersing en interne controle. Onder verwijzing naar best practice bepaling 1.4.3 van de Nederlandse Corporate Governance Code verklaart de raad van bestuur dat:

- i. het jaarverslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- ii. voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- iii. het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern basis; en
- iv. in het jaarverslag de materiële risico's en onzekerheden zijn vermeld die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

Risicocategorieën

Onderstaand is een overzicht opgenomen van risicocategorieën op strategisch, operationeel en financieel gebied en op het gebied van de naleving van wet- en regelgeving, die van invloed zijn op de doelen en ontwikkeling van Batenburg Techniek. Dit overzicht bevat een weergave van de voornaamste risicocategorieën ('key risks').

Strategische risico's

Macro-economische en politieke ontwikkelingen

Ongunstige politieke en economische ontwikkelingen, zowel nationaal als internationaal, kunnen aanvoer- en afzetmarkten negatief beïnvloeden en daarmee de toekomstige kasstroom en winstgevendheid. Indien dit risico gedurende een langere periode aanhoudt, kan dit de strategische doelen van Batenburg Techniek bedreigen.

Batenburg Techniek opereert in zowel vroeg-cyclische als laat-cyclische markten en heeft Nederland als voornaamste afzetgebied. Dit dempt het risico al tot bepaalde hoogte.

De strategische herijking van het totale producten- en dienstenportfolio die enkele jaren geleden werd ingezet, werpt zijn vruchten af. Hierdoor is er momenteel sprake van een gebalanceerd

risicoprofiel. De strategische herijking is gericht op het creëren van een platform voor verdere winstgevende groei. De focus van de onderneming als geheel ligt daarbij steeds meer op de sectoren industrie en infrastructuur.

De focus op deze sectoren, in combinatie met spreiding van de klantenportefeuille, zorgde ook in 2017 voor een stabiele basis voor verdere ontwikkeling. Dit uitte zich onder meer in een groei van omzet en resultaat in alle divisies. Niettemin blijven geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen een risico. Net als in het voorgaande boekjaar zorgde de aanhoudend lage olieprijs het afgelopen boekjaar voor een verminderde investeringsbereidheid van opdrachtgevers die afhankelijk zijn van de olieprijs, zoals in het marine- en offshore-segment. Batenburg Techniek is beperkt afhankelijk van dit segment. De reeds in 2016 genomen maatregelen om die afhankelijkheid verder te verminderen, werpen hun vruchten af. Verder zijn politieke ontwikkelingen, zoals handelssancties, protectionistische handelsmaatregelen en de druk op de verbondenheid van de Europese Unie, van invloed op de markten waarin een deel van de opdrachtgevers en leveranciers actief is.

Fusies, overnames en desinvesteringen

Fusies, overnames en desinvesteringen zouden niet of onvoldoende kunnen bijdragen aan de vooraf beoogde waardecreatie, bijvoorbeeld door een gebrek aan strategische fit of vanwege (onverwachte of onvoorziene) problemen bij de integratie of desinvestering.

De strategie van Batenburg Techniek is gericht op waardecreatie op de lange termijn. Dit houdt in dat er een gebalanceerde aandacht is voor enerzijds autonome groei en anderzijds groei door middel van overnames. Zo is in de afgelopen jaren een aantal niet-strategische activiteiten verkocht en is in de divisie Handel en Assemblage meer focus op kritische massa gecreëerd door de herschikking van portfolio en medewerkers in de voor Batenburg Techniek relevante markten. De in 2015 en 2016 gedane overnames in de divisie Industriële Automatisering dragen bij aan een betere spreiding van risico's over regio-, klanten- en productaanbod in de divisie. Bij de divisie Gebouwgebonden Installaties is ook in 2017 de focus onverminderd gericht geweest op het versterken van de expertise en het verkrijgen van opdrachten op het gebied van klimaatbeheersing en beveiliging en het uitbreiden van service en onderhoud. De afhankelijkheid van risicovolle openbare aanbestedingen wordt verder teruggebracht.

Bij het beoordelen van potentiële overnamekandidaten wordt een risicoanalyse gemaakt om te bepalen of deze passen in het risicoprofiel van Batenburg Techniek. Daarbij wordt veel aandacht besteed aan de analyse van strategische fit, financiële gezondheid, de kwaliteit van het management en de ondernemingscultuur. Deze analyses worden uitgevoerd door multidisciplinaire teams, bestaande uit zowel eigen medewerkers, als externe experts op het gebied van waarderingsvraagstukken, financiële analyse, juridische zaken, ICT, etc.

Operationele risico's

Evenals in andere jaren, is BERM in 2017 gebruikt voor inventarisatie van de belangrijkste risico's ('key risks') en beheersingsmaatregelen ('key controls'), zowel op corporate niveau als op het niveau van de werkmaatschappijen. Periodiek zijn assessments van 'key risks' uitgevoerd aan de hand van een set van 'key controls' die jaarlijks wordt geactualiseerd. De aanpak concentreert zich op de rubrieken: commercie, inkoop en logistiek, projectmanagement en -beheersing, contractmanagement, automatisering en business continuïteit en personeel.

Daarnaast is er aandacht voor de rubrieken operationele financiering, rapportage en belastingen. Voor elke rubriek wordt hierna inzicht gegeven in de belangrijkste risico's.

Commercie

Bij commercie worden risico's geïdentificeerd als het verwerven van opdrachten tegen ongunstige commerciële voorwaarden en overige condities, zoals termijnschema's, onvoldoende kredietwaardigheid van opdrachtgevers, onvoldoende spreiding van de portefeuille, etc.

Risico's als ongunstige commerciële voorwaarden, onvoldoende kredietwaardigheid (debiteurenrisico) en het niet nakomen van overeengekomen betalingsafspraken door opdrachtgevers (termijnbetalingen) kregen ook in 2017 veel aandacht, in het bijzonder bij de verwerving van grote projecten. Om deze te managen, leveren zowel de concernstaf als gespecialiseerde externe dienstverleners, al in de verwervingsfase van deze grote projecten, actieve ondersteuning aan de werkmaatschappijen. In de divisie Gebouwgebonden Installaties is in 2017 de afhankelijkheid van de (openbare) aanbestedingsmarkt verder verminderd en is een betere benutting van regionaal sterke relaties gerealiseerd. In relatiewerk zijn commerciële risico's over het algemeen beter te beheersen. Dit leidt tot een verbetering van de kwaliteit van de orderportefeuille. In de divisie Handel en Assemblage is bij opdrachtgevers in de energie-techniek sprake van een toename van het verwerven van opdrachten via tenders. Ook hierbij geldt dat al vroeg in het traject expertise wordt ingeschakeld om commerciële en technische risico's af te dekken. Alle werkmaatschappijen analyseren in toenemende mate de eigen commerciële prestaties door middel van 'self assessment' in het kader van certificering. Daarbij gaat het vooral om tijdige levering en om opvolging van klachten. De acquisitie van Bellt heeft in de divisie Industriële Automatisering bijgedragen aan een verdere spreiding van klanten, expertise en locaties, waardoor het risicoprofiel van de divisie verder is verbeterd.

Ook in 2017 is veel aandacht uitgegaan naar het managen van betalingscondities. Daar waar opportuun worden met name bij grote opdrachtgevers specifieke condities overeengekomen, bijvoorbeeld door middel van 'reverse factoring'. Batenburg Techniek maakt deels gebruik van kredietverzekeringen.

Commerciële slagkracht en marketing blijven onverminderd belangrijk om de spreiding in opdrachtgevers te vergroten en door middel van 'branding' een betere naamsbekendheid te genereren.

Inkoop en logistiek

Risico's rond inkoop en logistiek hebben bij Batenburg Techniek onder meer betrekking op onbetrouwbaarheid van leveranciers, het inkopen tegen ongunstige condities, voorraad-veroudering of incurant raken van de voorraad en het onvoldoende afdekken van grondstoffenprijzen en van valutaschommelingen.

Toeleveranciers worden continu geanalyseerd op prestaties, product- en leverbetrouwbaarheid en op het relatieve belang voor geheel Batenburg Techniek. In 2017 was hiervan onverminderd sprake. In alle divisies is blijvende aandacht voor de reductie van voorraden. In de divisie Handel en Assemblage wordt voortdurend samen met toeleveranciers gekeken naar nieuwe logistieke concepten om opdrachtgevers op de juiste tijd en plaats te leveren, tegen de vereiste betrouwbaarheid en kwaliteit. De divisie Gebouwgebonden Installaties stuurt

permanent op verdere verbetering van inkoopcondities, reductie van het aantal leveranciers en vergroting van de efficiëntie door actief inkoopmanagement. Voor alle divisies geldt dat inkooprijzen kunnen stijgen als gevolg van valutaschommelingen. Door voortdurend actief te zoeken naar alternatieve leveranciers, wordt dit risico verder gemitigeerd.

Projectmanagement en -beheersing

Een belangrijk deel van de opbrengsten van Batenburg Techniek wordt gerealiseerd via projectgebonden werkzaamheden. Onvoldoende kwaliteit van projectmanagement en -beheersing en daarmee gepaard gaande projectverliezen zijn hierdoor groepsbreed een 'key risk'. Dit geldt vooral voor de divisies Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties. Maar ook in de divisie Handel en Assemblage wordt steeds vaker projectgebonden gewerkt en spelen deze risico's een grotere rol.

Ook in 2017 is door Batenburg Techniek veel aandacht besteed aan het opleiden van het operationele management op het gebied van projectmanagement en -beheersing. Dit wordt gedaan door middel van 'in-house' trainingen (georganiseerd door en voor het operationele management) en door middel van meerdaagse bijeenkomsten met externe experts. Thema's zijn onder meer aansturing en monitoring van projecten, goede vastlegging en opvolging van afspraken (waaronder aansprakelijkheden) van de contractpartijen (contractmanagement) en verdere verbetering van de kwaliteit van calculaties. Batenburg Techniek hecht veel waarde aan een open cultuur waarbij het betrokken management op het gebied van projectmanagement en -beheersing tijdens (meerdaagse) trainingen best practices (do's en don'ts) deelt.

De kwaliteit van projectmanagement en -beheersing is mede afhankelijk van de ERP-systemen. Daarbij moet worden gedacht aan onder meer de voortgangsbewaking, urenregistratie en (financiële) rapportages. De gestandaardiseerde procesbeschrijvingen vormen tevens de basis voor de verdere ontwikkeling van het operational risk control framework van Batenburg Techniek in 2018.

Contractmanagement

Risico's op het gebied van contractmanagement houden voor Batenburg Techniek onder meer verband met het contracteren tegen juridisch gezien ongunstige voorwaarden, hetgeen tot financiële schade kan leiden.

Batenburg Techniek streeft naar een gebalanceerde wijze van contractvorming en een goede begeleiding bij het borgen van de contractuele relaties. Net als voorgaande boekjaren is ook in 2017 hieraan veel aandacht besteed.

Zowel tijdens de periodieke risk meetings als in het divisieoverleg worden ervaringen besproken, best practices geïdentificeerd, de interne expertise uitgebouwd en wordt de kwaliteit van de ingeschakelde externe expertise regelmatig geëvalueerd. Grote opdrachtgevers wensen doorgaans op basis van eigen voorwaarden te contracteren. Integraal contractmanagement wordt daarom van toenemend belang binnen Batenburg Techniek. Hieronder valt niet alleen het streven naar het sluiten van overeenkomsten tegen een gebalanceerd geheel aan voorwaarden, maar ook het op een professionele wijze managen van claims. Op basis van periodiek bij te stellen criteria worden projecten van een bepaalde omvang of met een afwijkend risicoprofiel afgestemd met de raad van bestuur en de manager risk, insurance & compliance. Het in 2015 ingezette beleid om de assurantieportefeuille in lijn te brengen met het veranderende risicoprofiel is verder voortgezet in 2017.

Automatisering en business-continuïteit

Risico's op het gebied van automatisering en business-continuïteit houden binnen Batenburg Techniek vooral verband met de afhankelijkheid van de deels gecentraliseerde ICT-omgeving. Hierop draaien ERP-systemen en centrale applicaties. Inadequaat onderhoud en onvoldoende bescherming tegen onbevoegde toegang vormen belangrijke potentiële risico's. Ongewenste ontsluiting ('disclosure') van informatie kan leiden tot het onderbreken van de bedrijfsvoering, maar ook tot issues op het gebied van integriteit en schending van vertrouwen. Dit kan financiële schade of aantasting van de reputatie tot gevolg hebben.

In de divisie Gebouwgebonden Installatie is in het afgelopen boekjaar het ERP-systeem succesvol gemigreerd naar een nieuwe versie. In de aanloop naar deze migratie is door de concernstaf samen met een groep kerngebruikers gewerkt aan het standaardiseren van werkprocessen en procesbeschrijvingen. Tevens heeft in het afgelopen boekjaar de voorbereiding plaatsgevonden voor de migratie van het ERP-systeem voor de divisie Handel en Assemblage. In 2018 wordt aandacht geschonken aan de verschillende ERP-systemen in de divisie Industriële Automatisering. Daarbij moet worden gedacht aan een mogelijke integratie van deze systemen om synergievoordelen te behalen, zowel wat betreft werkprocessen als het beheren van deze systemen.

Batenburg Techniek heeft in 2016 fors geïnvesteerd in de vervanging van een groot deel van de hardware in het datacenter. Daarnaast is de data die op die locatie is opgeslagen gerepliceerd naar een tweede datacenterlocatie, om zo het risico op dataverlies in de centrale ICT-omgeving te verminderen. In de afgelopen jaren namen wereldwijd ICT-risico's toe door de toename van data en het gebruik ervan. Batenburg Techniek is zich bewust van deze toegenomen risico's. Daarom is in 2017 gewerkt aan de borging van de continuïteit van de gecentraliseerde ICT-omgeving. Hiervoor is een uitwijkplan gerealiseerd dat voorziet in back-up-data in een tweede datacenter. Vanwege de invoering van de Wet meldplicht datalekken is het informatie-beveiligingsbeleid verder ontwikkeld, onder andere door toetsing en aanpassing van de ICT-gedragscode. Dit aangescherpte informatiebeveiligingsbeleid is geïmplementeerd en wordt in 2018 verder in lijn gebracht met de Europese regelgeving op het gebied van gegevensbescherming (GDPR).

Alle bovenstaande ontwikkelingen worden ondersteund en gemonitord door de 'in house' ICT-organisatie van Batenburg Techniek. Deze bestaat uit een helpdesk, een full-service afdeling voor systeembeheer en interne ERP-consultants. De ICT-organisatie is ook verantwoordelijk voor het uitvoeren van interne en externe testen ('penetratietesten') die jaarlijks worden uitgevoerd om eventuele nieuwe risico's te identificeren. De resultaten hiervan en verdere ontwikkelingen op dit gebied worden ook besproken en opgevolgd in het CFO-overleg. Ten slotte worden de kwaliteit en betrouwbaarheid van de ICT-omgeving en de ondersteunende organisatie jaarlijks gemonitord en getest door middel van een externe audit.

Personeel

In een aantrekkende economie is er sprake van een groeiende krapte op de arbeidsmarkt. Met name de onbalans tussen vraag en aanbod van gekwalificeerd technisch en commercieel personeel en de geleidelijke vergrijzing leiden tot structureel hogere kosten in de arbeidsvoorwaardelijke sfeer.

In het hoofdstuk Medewerkers en organisatie is opgenomen op welke wijze de risico's met betrekking tot personeel worden beheerst.

Financiële risico's

Operationele financiering

Ongunstige macro-economische ontwikkelingen, politieke instabiliteit of aanhoudende recessie kunnen mogelijk een negatieve invloed hebben op de toekomstige kasstromen van de operationele activiteiten en daarmee op de winstgevendheid van de gehele onderneming, waardoor strategische doelen niet worden gehaald.

De onderneming houdt een behoudend beleid aan voor de financiering van de operationele activiteiten. Bij ABN AMRO Bank heeft Batenburg Techniek een financieringsarrangement afgesloten, bestaande uit een rekening-courantfaciliteit, een lening voor middellange termijn en een beperkte garantiefaciliteit. Voor de operationele bedrijfsvoering kan tevens gebruik worden gemaakt van een garantiefaciliteit bij N.V. Nationale Borg-Maatschappij.

Een aantal werkmaatschappijen maakt gebruik van een centraal ingekochte kredietverzekering. Daarnaast monitoren de belangrijkste aanbidders van kredietverzekeringen periodiek de beoordeling van de werkmaatschappijen om de nakoming van contractuele afspraken met leveranciers te borgen. Het renterisico is overall gezien beperkt.

Zowel voor inkoop als verkoop handelen diverse werkmaatschappijen met ondernemingen in landen buiten de eurozone. Belangrijkste valuta's in deze gebieden zijn de Amerikaanse dollar, het Engelse pond en de Zwitserse frank. Valutarisico's op inkopen worden deels afgedekt met afspraken over prijsvaste periodes en incidenteel met valutaswaps.

Rapportage

Risico's op het gebied van rapportages ('reporting') houden vooral verband met een onvolledige of niet-waarheidsgetrouwe weergave van de financiële gezondheid van de onderneming als geheel en van de individuele werkmaatschappijen. Deze kunnen leiden tot een gebrek aan vertrouwen bij stakeholders en tot onnodige verzwarende van financiële lasten en reputatieschade.

Batenburg Techniek werkt met een planning- en control-cyclus. Deze cyclus bestaat uit periodiek overleg tussen het management van de werkmaatschappijen en de raad van bestuur. Hierbij wordt getoetst of de per werkmaatschappij opgestelde strategische beleidsplannen en budgetten aansluiten op de strategische doelstellingen van de gehele onderneming en op de verwachte marktontwikkelingen.

Voor de operationele gang van zaken legt het management van de werkmaatschappijen verantwoording af via maandelijkse rapportages. Deze maandelijkse rapportages zijn in 2016 geïntegreerd in een financieel model. Dit model is ook in het afgelopen boekjaar gebruikt voor

scenarioanalyses op het niveau van de werkmaatschappijen en divisies. Naast de rapportages die onderdeel vormen van de planning- en control-cyclus, zijn de raad van bestuur en concernstaf van Batenburg Techniek (in overleg met de raad van commissarissen) nauw betrokken bij substantiële investeringsbeslissingen, het aannemen van grote opdrachten, het afgeven van groepsgaranties, de benoeming of het ontslag van sleutelfunctionarissen en de financiering en verzekering van de activiteiten. Hiervoor is een formeel reglement van toepassing dat door het (statutaire) management van alle werkmaatschappijen wordt onderschreven en periodiek wordt getoetst.

In het kader van de controle van de jaarrekening evalueert de accountant jaarlijks de administratieve organisatie en interne controlemaatregelen. De bevindingen rapporteert de accountant aan de werkmaatschappijen, raad van bestuur en de raad van commissarissen door middel van zijn management letter. Jaarlijks wordt door de raad van bestuur en het management van de divisies verantwoording afgelegd door middel van een Letter of Representation.

Binnen Batenburg Techniek is iedereen zich ervan bewust dat, ondanks alle inspanningen, risicobeheersings- en controlesystemen nooit volledige zekerheid bieden voor het realiseren van de doelstellingen. Ook zijn onjuistheden van materieel belang, verlies, fraude en handelingen in strijd met wetten en regels mogelijk niet volledig te voorkomen. De systemen dienen ertoe dat Batenburg Techniek op een verantwoorde en beheerste wijze onderneemt.

Risicomanagement wordt op een positieve wijze gebruikt om bij te dragen aan een betere beheersing van processen en het nemen van gecalculerde en verantwoorde risico's.

Belastingen

Door Batenburg Techniek gehanteerde uitgangspunten voor het bepalen van de belastingpositie zouden afgekeurd kunnen worden door de verantwoordelijke fiscale autoriteiten, hetgeen zou kunnen leiden tot additionele en/of onvoorziene heffingen en mogelijke negatieve effecten op de resultaatontwikkeling.

Mede door de overname van Bellt in 2016 heeft Batenburg Techniek te maken met een grotere diversiteit aan fiscale wet- en regelgeving. De onderneming hecht grote waarde aan compliance en hanteert een lage risicobereidheid op dit gebied. Uitgangspunt hierbij is dat belastingen worden afgedragen op basis van het fair tax principe en geen gebruik wordt gemaakt van bijzondere fiscale constructies. Met de Belastingdienst in Nederland wordt regelmatig en constructief informatie uitgewisseld over relevante fiscale aspecten. In de diverse landen waarin werkmaatschappijen actief zijn met een eigen vestiging, wordt gebruik gemaakt van een zorgvuldig geselecteerd netwerk van gerenommeerde fiscale adviseurs en advocatenkantoren. Met deze kantoren wordt ook samengewerkt voor het voldoen aan de lokale eisen voor de controles van de jaarrekeningen in relatie tot de hiervoor beschreven planning- en control-cyclus. Binnen Batenburg Techniek is sprake van een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting voor alle Nederlandse activiteiten. De aangifte voor de omzetbelasting en loonbelasting vindt plaats bij de afzonderlijke werkmaatschappijen. Het aantal grensoverschrijdende transacties tussen de werkmaatschappijen is relatief beperkt.

Compliance

Naleving van wet- en regelgeving

Batenburg Techniek hecht op alle niveaus binnen de organisatie grote waarde aan het handelen in lijn met de wet- en regelgeving. Dit geldt voor alle landen waarin de onderneming actief is. Het niet of niet tijdig aanpassen aan veranderende wet- en regelgeving kan leiden tot boetes, sancties, verlies van klanten, winstderving of reputatieschade.

Een aantal werkmaatschappijen heeft ook vestigingen in het buitenland. De naleving van wet- en regelgeving in jurisdicties buiten Nederland is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het management van de betreffende werkmaatschappijen en de corporate staf. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een zorgvuldig geselecteerd netwerk van experts, waarvan het merendeel ook kantoor houdt in Nederland.

Verdere internationalisering van activiteiten op het gebied van tuinbouwautomatisering in combinatie met grensoverschrijdende wet- en regelgeving, zoals de UK Bribery Act (Verenigd Koninkrijk), de Dodd-Frank Act (Verenigde Staten van Amerika), handelssancties en export controls, beïnvloeden het risicoprofiel van Batenburg Techniek. De onderneming onderkent dat – mede gelet op macro-economische ontwikkelingen – het risico op non-compliance kan toenemen en een verscherpte aandacht vraagt voor passende maatregelen en (interne) procedures.

Batenburg Techniek hanteert een beleid en procedures die tot doel hebben om de naleving van wet- en regelgeving te borgen. Zo beschikt het over een eigen gedragscode die groepsbreed wordt gedragen en over een protocol voor het melden van misstanden (klokkenluiderregeling). Beide documenten zijn in 2017 geactualiseerd en worden in 2018 geïmplementeerd. De onderneming heeft integer handelen hoog in het vaandel staan en is zich ervan bewust dat dit niet enkel kan worden afgedwongen door het formuleren van beleid en procedures. In 2018 wordt in samenwerking met de betrokken HR-afdelingen binnen de onderneming gewerkt aan de ontwikkeling van een actief compliance programma voor onder andere het senior management en specifieke groepen medewerkers. Daarbij worden thema's betrokken als integer zakendoen, eerbiediging van mensenrechten en omkoping/corruptie. Daarnaast wordt in ook in het eerder genoemde BERM aandacht besteed aan (het documenteren en managen van) compliance gerelateerde risico's.

Compliance speelt verder een belangrijke rol bij de verplichtingen rond de beursnotering van Batenburg Techniek. Met ingang van het boekjaar 2017 is de vernieuwde Corporate Governance Code van toepassing, die eind 2016 is gepubliceerd. Naar aanleiding hiervan heeft Batenburg Techniek in 2017 aandacht geschonken aan de toepassing van de vernieuwde code in de onderneming. Meer informatie hierover is terug te vinden in het hoofdstuk Corporate governance in dit jaarverslag. De manager risk, insurance & compliance legt jaarlijks verantwoording af aan de raad van commissarissen en de raad van bestuur over de naleving van het reglement inzake voorwetenschap, de gedragscode en de klokkenluiderregeling. In 2017 zijn geen meldingen ontvangen.

Corporate governance

Batenburg Techniek is gehouden aan de beginselen van behoorlijk ondernemingsbestuur ('corporate governance'), zoals die zijn vastgelegd in de Nederlandse wet, de statuten en de gedragscode van de onderneming en in de Nederlandse Corporate Governance Code (de Code). De Code bevat algemene opvattingen over behoorlijk ondernemingsbestuur, ofwel goede corporate governance. Deze zijn omschreven in de vorm van principes die op hun beurt zijn uitgewerkt in concrete 'best practicebepalingen'.

Op 8 december 2016 is de herziene versie van de Code gepubliceerd, die met ingang van het boekjaar 2017 van toepassing is. De naleving van de herziene Code, alsmede een motivatie van afwijkingen daarvan, is opgenomen in de Corporate Governance Verklaring van de onderneming. De Corporate Governance Verklaring wordt gepubliceerd op de website van Batenburg Techniek (www.batenburg.nl). Hieronder wordt ingegaan op de corporate governance-structuur van de onderneming. Daarbij is ook aansluiting gezocht bij de thematische inrichting van de herziene versie van de Code.

Langetermijnwaardecreatie

Batenburg Techniek richt zich op het ondersteunen van opdrachtgevers in de industrie en infrastructuur bij het efficiënter, veiliger en duurzamer maken van hun productie, teelt en vastgoed-exploitatie. De kern van de strategie ligt op het mogelijk maken van de stap naar smart economy. Bij de uitvoering van de strategie geeft de onderneming zich ook rekenschap van de maatschappelijke normen en waarden.

De belangen van alle stakeholders worden afgewogen en meegenomen in de bedrijfsvoering, waarbij het bestuur verantwoordelijk is voor de continuïteit ervan. Spreiding van risico's en een streng risicobeleid dragen bij aan het realiseren van waarde op de lange(re) termijn. Dit wordt ondersteund door aandacht voor ontplooiing van talent en voor de gezondheid van werknemers, het deelnemen in milieubesparende projecten en het focussen op vermindering van de uitstoot van (schadelijke) gassen.

Mede gezien de omvang van de onderneming is de interne auditfunctie belegd bij de financial controller, de group controller en de CFO, daarbij ondersteund door de manager risk, insurance & compliance. De leden van de raad van bestuur dragen gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de invulling van de interne auditfunctie. De raad van commissarissen houdt toezicht op de interne auditfunctie en heeft regelmatig contact met de betrokken functionarissen.

Effectief bestuur en toezicht

De raad van bestuur en raad van commissarissen zijn op een zodanige wijze samengesteld dat zij beschikken over de benodigde deskundigheid, achtergrond en competenties om de toebedeelde taken naar behoren uit te voeren.

Raad van bestuur

Voor de raad van bestuur staat het belang van de vennootschap Batenburg Techniek en de bijbehorende ondernemingen voorop. Daarbij wordt rekening gehouden met de belangen van alle betrokkenen. De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het bestuur en de strategie van Batenburg Techniek. De haalbaarheid en implementatie van de strategie, die gericht is op lange-

termijnwaardecreatie, worden door de raad van bestuur gemonitord in de planning- en control-cyclus van de onderneming. Daarnaast is de raad van bestuur verantwoordelijk voor de interne risicobeheersings- en controlesystemen en de naleving van wet- en regelgeving.

De raad van bestuur informeert de raad van commissarissen over de gang van zaken, overlegt met hen over belangrijke aangelegenheden en legt belangrijke besluiten ter goedkeuring voor aan de raad van commissarissen en, waar toepasselijk, aan de algemene vergadering van aandeelhouders.

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen houdt toezicht op het beleid van de raad van bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Batenburg Techniek. Ook geeft de raad advies aan de raad van bestuur over het beleid. De commissarissen stellen het belang van Batenburg Techniek en zijn stakeholders altijd centraal. De raad van bestuur verschaft de raad van commissarissen tijdig de voor de uitoefening van diens taak noodzakelijke gegevens.

Nieuwe commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders, op basis van een profielschets. De raad van commissarissen doet hiervoor de voordracht. De profielschets is terug te vinden op www.batenburg.nl. Commissarissen worden in principe benoemd voor een periode van vier jaar. De ondernemingsraden hebben het versterkt aanbevelingsrecht voor een derde van het aantal leden van de raad. De raad van commissarissen benoemt uit zijn midden een voorzitter en (al dan niet uit zijn midden) een secretaris. De bezoldiging van elk lid van de raad van commissarissen wordt vastgesteld door de algemene vergadering van aandeelhouders op voordracht van de Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteitsaandelen van Batenburg Beheer N.V.

De raad van commissarissen heeft een auditcommissie en een selectie-, benoemings- en remuneratiecommissie ingesteld. De auditcommissie bestaat uit twee commissarissen, terwijl de selectie-, benoemings- en remuneratiecommissie uit drie commissarissen bestaat.

Op pagina 59 van dit jaarverslag staat een overzicht van de samenstelling van de raad van commissarissen.

Cultuur

De onderneming onderscheidt zich door een transparante cultuur waarin de kernwaarden intiem, creatief en energiek centraal staan. Daarnaast wordt waarde gehecht aan openheid, duidelijke communicatie en een prettige werksfeer. Deze cultuur wordt uitgedragen door de raad van bestuur en raad van commissarissen. De cultuur is ook beschreven in de (interne) gedragscode van de onderneming. Vermoedens van misstanden kunnen ook worden gemeld volgens een daartoe geactualiseerde klokkenluiderregeling.

Tegenstrijdige belangen

Er hebben in 2017 geen transacties plaatsgevonden met mogelijk tegenstrijdige belangen van materiële omvang met bestuurders of commissarissen en er zijn geen transacties geweest met aandeelhouders die meer dan 10% van het uitstaande aandelenkapitaal in de onderneming houden. De vennootschap heeft ook geen leningen aan bestuurders of commissarissen verstrekt.

Beloningen

De raad van commissarissen benoemt de leden van de raad van bestuur en kan een lid van de raad van bestuur te allen tijde schorsen en ontslaan. De beloning en overige arbeidsvoorwaarden van elk lid van de raad van bestuur worden bepaald door de raad van commissarissen. Dit beloningsbeleid is opgenomen in het remuneratierapport dat te vinden is op www.batenburg.nl. De beloning van de raad van bestuur bestaat uit een vaste en een variabele component. De variabele beloning bestaat uit een component voor de korte en voor de lange termijn. De variabele beloning is voor 75% afhankelijk van financiële doelstellingen en voor 25% van niet-financiële doelstellingen. De variabele beloning wordt jaarlijks door de raad van commissarissen met de raad van bestuur besproken.

Algemene vergadering van aandeelhouders

Jaarlijks, binnen zes maanden na afloop van het boekjaar, houdt Batenburg Techniek een algemene vergadering van aandeelhouders. Buitengewone algemene vergaderingen van aandeelhouders kunnen worden bijeengeroepen zo dikwijls als de raad van commissarissen of raad van bestuur dit nodig acht.

De agenda voor de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders bevat de statutair vastgelegde punten, evenals andere voorstellen van de raad van commissarissen, de raad van bestuur of van aandeelhouders die alleen of gezamenlijk ten minste 1% van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen.

De belangrijkste bevoegdheden van de algemene vergadering van aandeelhouders zijn:

- de jaarrekening vaststellen;
- de bestemming van het resultaat goedkeuren;
- decharge aan de raad van bestuur verlenen voor het gevoerde beleid en aan de raad van commissarissen voor het gehouden toezicht;
- de beloning van de commissarissen vaststellen;
- het beloningsbeleid voor de raad van bestuur goedkeuren;
- de commissarissen benoemen;
- de accountant benoemen;
- statutenwijzigingen goedkeuren;
- toestemming verlenen voor de inkoop en uitgifte van aandelen.

Batenburg Techniek heeft zowel gewone als een zeer beperkt aantal prioriteitsaandelen uitgegeven. Voor gewone aandelen geldt het 'één aandeel-één stem principe'. De aan de prioriteitsaandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het doen van een voorstel tot uitgifte van aandelen. Financiële preferenties zijn niet aan deze aandelen verbonden. Na opheffing van de Stichting Preferente Aandelen Batenburg Techniek is geen sprake meer van een actieve beschermingsconstructie.

Bestuursstructuur

Batenburg Techniek is een structuurvennootschap met een raad van bestuur en een onafhankelijke raad van commissarissen (het 'two-tier'-bestuursmodel). Eén commissaris is afhankelijk, omdat hij ook bestuurder is van Bech, dat meer dan tien procent van de aandelen in de vennootschap bezit. Volgens best practice bepaling 2.1.7 is één afhankelijke commissaris toegestaan.

Corporate Governance Code en naleving

Met uitzondering van de hierna genoemde best practice bepalingen onderschrijft Batenburg Techniek de principes en best practice bepalingen van de Code.

- 1.3.1 ('Benoeming en ontslag van de leidinggevende interne auditor'):
De relatief beperkte omvang van de onderneming en de structuur van het bedrijf leiden ertoe dat de interne auditfunctie is verdeeld over meerdere functionarissen. De interne auditwerkzaamheden worden uitgevoerd door de financial controller, de group controller en de CFO, daarbij ondersteund door de manager risk, insurance & compliance. Derhalve is er geen leidinggevende interne auditor.
- 2.2.1 ('Benoemings- en herbenoemingstermijn bestuurders'):
Bestuurders van Batenburg Techniek worden benoemd voor onbepaalde tijd. Dit is vooral ingegeven door het streven naar continuïteit in de (arbeids)relaties met alle medewerkers en door de omvang van de onderneming.
- 2.3.4 ('Samenstelling commissies'):
Gelet op de beperkte omvang van de raad van commissarissen in het algemeen en van de commissies die worden gevormd door leden van de raad van commissarissen in het bijzonder, maakt de niet-onafhankelijke commissaris deel uit van zowel de auditcommissie als de selectie-, benoemings- en remuneratiecommissie.
- 2.3.10 ('Secretaris van de vennootschap'):
De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van een secretaris van de vennootschap zijn bij Batenburg Techniek belegd bij meerdere functionarissen. Deze ondersteunen de raad van commissarissen bij de in deze best practice bepaling genoemde werkzaamheden.

Bij bovenstaande moet worden opgemerkt dat de afwijkingen van best practice bepalingen 2.2.1 ('Benoemings- en herbenoemingstermijn bestuurders') en 2.3.10 ('Secretaris van de vennootschap') niet nieuw zijn. Beide bestonden ook ten tijde van de Corporate Governance Codes van 2004 en 2008.

Vooruitzichten

De economische vooruitzichten voor 2018 zijn over het algemeen gunstig voor Batenburg Techniek. Daarnaast is Batenburg Techniek, zoals eerder aangegeven, goed gepositioneerd om te profiteren van het gunstige economisch klimaat. De werkvoorraad en orderportefeuille begin 2018 geven vertrouwen in een goede start van het jaar. We verwachten dan ook groei in opbrengsten en genormaliseerde operationele resultaten in 2018.

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 31 januari 2018 heeft Batenburg Techniek zijn activiteiten op het gebied van (machine) vision componenten verkocht aan STEMMER IMAGING B.V., gevestigd te Zutphen. Het betreft een activa/passiva transactie. De opbrengsten van de business unit Data Vision, waarin deze activiteiten waren ondergebracht, waren in 2017 rond de € 4 miljoen. Alle negen medewerkers zijn overgegaan naar de nieuwe eigenaar. De boekwinst op de verkoop wordt als eenmalige niet-operationele opbrengsten verantwoord in het boekjaar 2018. Het jaarlijks effect voor Batenburg Techniek op de operationele resultaten is gering.

Na balansdatum hebben geen gebeurtenissen plaatsgevonden die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum. Voorts hebben geen andere gebeurtenissen plaatsgevonden dan bovenstaande, die van belang zijn voor de oordeelvorming van de gebruikers van de jaarrekening.

Bestuursverklaring

Refererend aan de daartoe relevante wettelijke bepalingen bevestigt de raad van bestuur van Batenburg Techniek dat, voor zover hem bekend:

- de jaarrekening 2017 een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie per 31 december 2017 en het resultaat over 2017 van Batenburg Techniek en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- het jaarverslag een getrouw beeld geeft over de toestand op de balansdatum per 31 december 2017, de gang van zaken gedurende het boekjaar bij Batenburg Techniek en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- in het jaarverslag de wezenlijke risico's zijn beschreven waarmee Batenburg Techniek wordt geconfronteerd.

Rotterdam, 5 maart 2018

Raad van bestuur Batenburg Techniek N.V.

De heer ir. R. van den Broek

De heer drs. E.H.M. Driebeek RC

Raad van commissarissen

Van links naar rechts: Guus van Puijenbroek, Paul Smits, Martin van Pernis, Scarlett Kwekkeboom-Janse en Nico de Vries

ing. M.C.J. van Pernis Voorzitter (1945)
Eerste benoeming: 2008
Einde huidige termijn: 2018

Geslacht: Man
Nationaliteit: Nederlandse

Functie

Directeur/eigenaar Vapecon B.V.,
Voormalig president Siemens Groep
in Nederland

Nevenfuncties

Voorzitter Raad van Toezicht
Rotterdams Philharmonisch Orkest,
Voorzitter Bestuur Advies College
Stichting Koning Willem 1 onder-
nemersprijjs, Voorzitter Habitat for
Humanity Nederland, Voorzitter
MIT Zuid Holland, e.a.

Overige commissariaten

Voorzitter Aalberts Industries N.V.,
Vicevoorzitter ASM International N.V.,
Advisory Board G4S Nederland,
Voorzitter Sacon Architecten B.V.,
Voorzitter CM-Payments B.V.,
OptiXolar BV

P.E.P. Kwekkeboom-Janse (1967)
Eerste benoeming: 2013
Einde huidige termijn: 2020

Geslacht: Vrouw
Nationaliteit: Nederlandse

Functie

Directeur/eigenaar PEP Investment BV,
Directeur/eigenaar Janse & Janse B.V.

Nevenfuncties

Jeugdsport- en cultuurfonds, diverse
maatschappelijke functies

Overige commissariaten

Herstaco B.V.,
Omnium Goes

ir. P.R.J.M. Smits CMA CTP (1963)
Eerste benoeming: 2017
Einde huidige termijn: 2021

Geslacht: Man
Nationaliteit: Nederlandse

Functie

CFO Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Nevenfuncties

Lid raad van advies Rotterdam School
of Management, Voorzitter bestuur
SmartPort, Voorzitter bestuur Stichting
PortXL

Overige commissariaten

Geen

ir. N.J. de Vries (1951)
Eerste benoeming: 2017
Einde huidige termijn: 2021

Geslacht: Man
Nationaliteit: Nederlandse

Functie

Directeur/eigenaar adVries N.V.,
Voormalig CEO van Koninklijke
BAM Groep N.V.

Nevenfuncties

Voorzitter dagelijks bestuur Stichting
de Bouwcampus, Lid raad van advies
van BouWatch, Vicevoorzitter Raad
van Arbitrage voor de Bouw, diverse
maatschappelijke functies

Overige commissariaten

Niledutch,
Voorzitter ANDUS Group B.V.

A.R. van Puijenbroek (1975)
Eerste benoeming: 2011
Einde huidige termijn: 2019

Geslacht: Man
Nationaliteit: Nederlandse

Functie

Directeur VP Exploitatie N.V.

Nevenfuncties

Lid raad van bestuur Bech N.V.,
diverse maatschappelijke functies

Overige commissariaten

Telegraaf Media Groep N.V.,
Mediahuis N.V.,
Koninklijke Van Puijenbroek
Textiel B.V.

Bericht van commissarissen

De raad van commissarissen ziet toe op de algehele gang van zaken binnen Batenburg Techniek en heeft daarbij oog voor de belangen van alle stakeholders. Bij het uitoefenen van deze taak onderhouden de commissarissen intensief contact met de raad van bestuur.

De raad van commissarissen stelt vast dat 2017 een uitstekend jaar was voor Batenburg Techniek. Opbrengsten en winst namen toe ten opzichte 2016. Nagenoeg alle financiële ratio's zijn verbeterd of constant gebleven. Batenburg ligt op koers met de uitvoering van de strategische agenda.

De integratie van Bellt is prima verlopen en de synergieën van deze overname zijn al zichtbaar. Ook het doorzetten van het winstherstel van de divisie Gebouwgebonden Installaties stemt tot tevredenheid. De raad van commissarissen is ook tevreden over de voortvarende uitvoering van de strategische agenda, die is gericht op het robuuster maken van Batenburg Techniek, met meer focus op succesvolle groeimarkten en op meer onderlinge samenwerking. Ook voor 2018 verwacht de raad van commissarissen een goede economisch klimaat voor Batenburg Techniek.

Jaarrekening 2017

De raad van commissarissen biedt u het jaarverslag aan, inclusief de jaarrekening 2017 van Batenburg Techniek. De jaarrekening is opgesteld door de raad van bestuur en gecontroleerd door KPMG Accountants N.V. De controleverklaring van de onafhankelijk accountant is opgenomen op pagina 117 tot en met 121 van het verslag. De jaarrekening is op 5 maart 2018 besproken met de raad van bestuur in aanwezigheid van de accountant en wordt u ongewijzigd voorgelegd. De raad van commissarissen is van oordeel dat de jaarrekening en het verslag van de raad van bestuur een goede basis vormen voor de verantwoording, die de raad van bestuur aflegt voor het gevoerde beleid en het door de raad van commissarissen gehouden toezicht hierop. Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders op 25 april 2018 doet de raad van commissarissen het voorstel de jaarrekening vast te stellen en goed te keuren en decharge te verlenen aan de raad van bestuur voor het gevoerde beleid en aan de raad van commissarissen voor het gehouden toezicht. Het resultaat per aandeel komt uit op € 2,07 (2016: € 1,63).

Dividendvoorstel

De liquiditeitspositie is einde 2017 gestegen ten opzichte van 2016. De onderliggende operationele kasstroom was in 2017 opnieuw sterk. Aan de op 25 april 2018 te houden algemene vergadering van aandeelhouders wordt voorgesteld om € 1,20 per aandeel uit te keren als dividend. Dat is een payout ratio van 58% van het nettoresultaat.

Vergaderingen

In het afgelopen jaar heeft de raad van commissarissen zeven keer regulier overleg gevoerd met de raad van bestuur en één telefonisch overleg gehad. Op een enkele uitzondering na heeft de raad van commissarissen in volledige samenstelling vergaderd. Bij verhindering was er de

mogelijkheid om telefonisch aan de vergadering deel te nemen of heeft de afwezige commissaris zijn bevindingen vooraf aan de voorzitter doorgegeven. Naast het reguliere overleg heeft de voorzitter van de raad van commissarissen regelmatig contact met de raad van bestuur over actuele zaken. De in de loop van 2017 nieuw ingestelde auditcommissie heeft drie keer vergaderd.

Tijdens vier van de reguliere vergaderingen is de accountant aanwezig geweest voor een toelichting op de (tussentijdse) bevindingen bij de controle, opzet en werking van de interne beheersingssystemen, de controleaanpak 2017 en de jaarrekening. De onafhankelijkheid van de accountant ten opzichte van Batenburg Techniek wordt jaarlijks getoetst.

In de vergadering van mei 2017 is met de raad van bestuur gesproken over de ondernemingsstrategie.

Het eigen functioneren en de samenstelling van de raad van commissarissen worden jaarlijks geëvalueerd in een besloten vergadering. De raad van bestuur is hierbij niet aanwezig. Daarbij wordt ook het functioneren van de raad van bestuur en de afzonderlijke leden van de raad van bestuur beoordeeld.

Samenstelling raad van commissarissen

Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders van 10 mei 2017 is de heer Tiemstra afgetreden. De heren Smits en De Vries zijn benoemd voor een reguliere termijn van vier jaar en de heer Van Pernis is herbenoemd voor de termijn van één jaar. Tot en met de in april te houden algemene vergadering van aandeelhouders bestaat de raad van commissarissen uit vijf leden. In april 2018 treedt de heer Van Pernis af. De heer De Vries is in april 2017 aangetreden als beoogd opvolger van de heer Van Pernis en neemt als zodanig de voorzittershamer van de heer Van Pernis over.

De regels rond het functioneren van de raad van commissarissen zijn vastgelegd in een reglement.

Vier commissarissen zijn onafhankelijk. Eén commissaris, de heer Van Puijenbroek, is afhankelijk in de zin van bepaling 2.1.7 en 2.1.8.vi. van de in 2016 vigerende Corporate Governance Code. Hij is tevens bestuurder van Bech, die via VP Exploitatie meer dan tien procent van de aandelen in de vennootschap houdt. Geen van de commissarissen heeft in 2017 of in de vijf voorafgaande jaren deel uitgemaakt van het bestuur van de vennootschap, noch is hen een resultaatafhankelijke beloning toegekend. De algemene vergadering van aandeelhouders van 10 mei 2017 heeft de beloning van de voorzitter voor 2017 vastgesteld op € 33.000 inclusief onkostenvergoeding en die van de overige commissarissen op € 27.000 inclusief onkostenvergoeding.

Beloning raad van bestuur

Gegevens over de beloning van de raad van bestuur zijn opgenomen op pagina 98 en 99 van de jaarrekening. Een herzien beloningsbeleid is goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders van 22 april 2015. In het nieuwe beloningsbeleid is het basissalaris (TVI) opnieuw geijkt ten opzichte van de meest relevante referentiegroep. Daarnaast is de variabele beloning gesplitst in een korte-termijnbonus (STI) en een lange-termijnbonus (LTI). De korte-termijnbonus bedraagt maximaal 40% van het basissalaris en wordt voor ten minste 75% bepaald door financiële doelstellingen en voor maximaal 25% door niet-financiële doelstellingen.

De lange-termijnbonus bedraagt jaarlijks maximaal 25% van het basissalaris. Deze lange-termijnbonus is afhankelijk van de ontwikkeling van het aandeel Batenburg Techniek en wordt verstrekt via zogenaamde Lange Termijn Rekeneenheden (LTRE) met een planperiode van telkens vier jaar. De LTRE worden voorwaardelijk toegekend bij aanvang van elke nieuwe planperiode en in cash uitgekeerd aan het eind van elke planperiode op basis van de behaalde doelstellingen, ter beoordeling van de raad van commissarissen.

In 2017 is het basissalaris van de leden van de raad van bestuur aangepast aan de referentiegroep. De STI bedraagt 37,5% voor de resultaten over 2017 en is gebaseerd op de behaalde resultaten zoals EBIT, ROCE, opbrengsten en de teamdoelstellingen van de raad van bestuur. Een nieuwe tranche LTRE's is bepaald voor een periode van vier jaar op basis van de gemiddelde slotkoers van het laatste kwartaal van 2017.

In 2017 is de raad van commissarissen niets gebleken van enig tegenstrijdig belang tussen de vennootschap en de leden van de raad van bestuur. Er zijn geen leningen door de vennootschap verstrekt aan de leden van de raad van bestuur.

Werkzaamheden

Batenburg Techniek streeft ernaar aandeelhouders en andere belanghebbenden gelijktijdig te voorzien van dezelfde externe (financiële) informatie. De contacten met aandeelhouders vinden primair plaats in de aandeelhoudersvergaderingen. In 2017 is er geen informeel groot-aandeelhoudersoverleg gehouden.

De vergaderingen met de raad van bestuur worden met regelmaat belegd bij de werkmaatschappijen, zodat commissarissen zich laten informeren over de lokale gang van zaken. Commissarissen bezoeken een aantal overlegvergaderingen van het lokale management van de werkmaatschappijen met hun eigen ondernemingsraad. Daarnaast wonen een of meerdere commissarissen jaarlijks een overleg bij van de raad van bestuur met de Centrale Personeelsinformatie. Dit overlegorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van alle werkmaatschappijen van Batenburg Techniek. Hierdoor blijven commissarissen op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen en kwesties bij de werkmaatschappijen en wordt wederzijds informatie uitgewisseld.

Dank

Op basis van de gerealiseerde veranderingen heeft de raad van commissarissen veel vertrouwen in de wijze waarop de raad van bestuur de zaken aanpakt. Belangrijke stappen zijn gezet voor een bestendige toekomst van de onderneming, met ruimte en kansen voor optimale synergie tussen de werkmaatschappijen. De commissarissen bedanken medewerkers en raad van bestuur voor alle in 2017 geleverde inspanningen.

Rotterdam, 5 maart 2018

Raad van commissarissen

De heer ing. M.C.J. van Pernis (voorzitter)

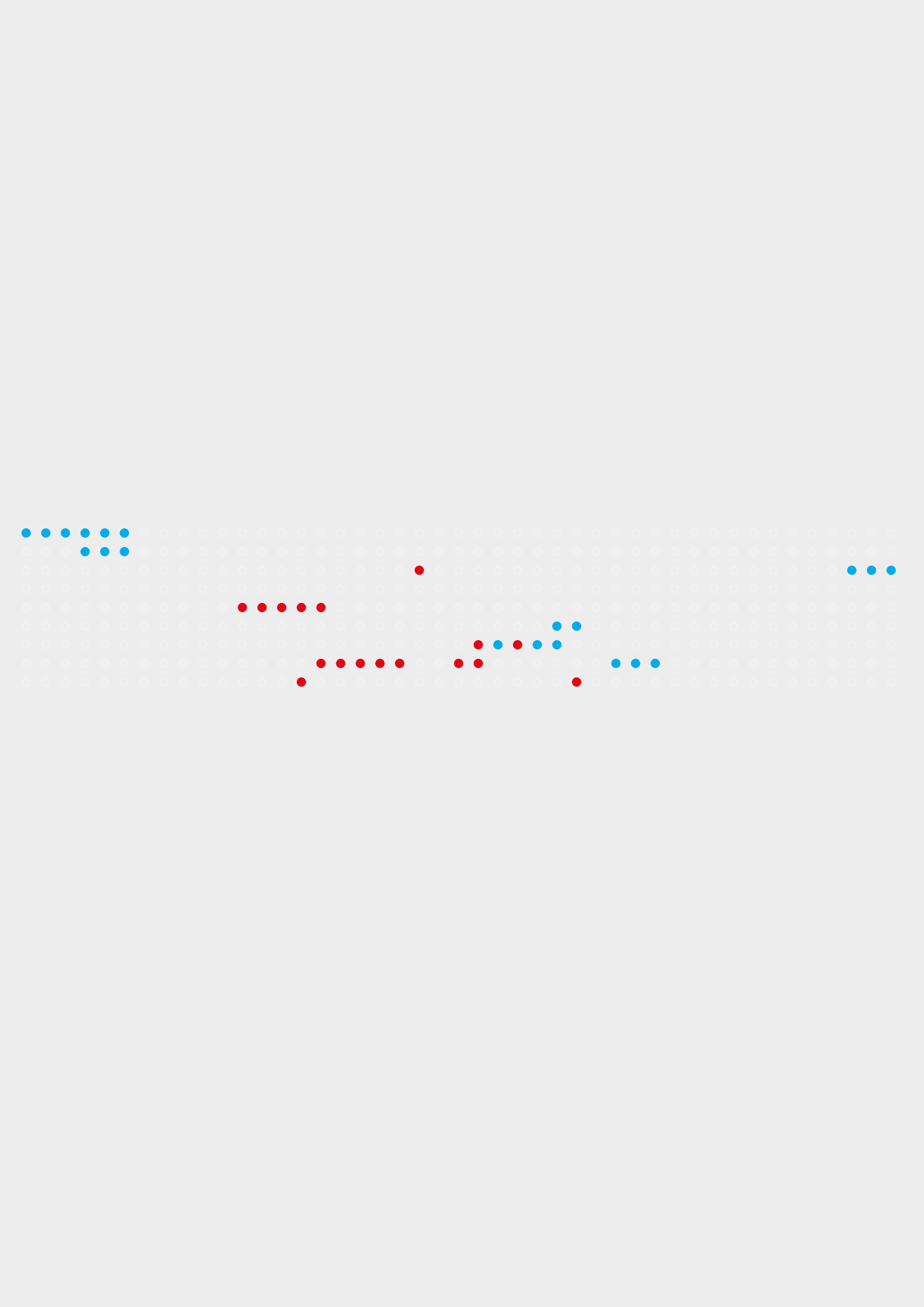
De heer ir. N.J. de Vries

Mevrouw P.E.P. Kwekkeboom-Janse

De heer A.R. van Puijenbroek

De heer ir. P.R.J.M. Smits CMA CTP

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2017

(voor resultaatbestemming) in € 1.000

	31 december 2017	31 december 2016
Activa		
1. Materiële vaste activa	7.846	6.710
2. Immateriële activa en goodwill	24.113	26.200
Totaal vaste activa	31.959	32.910
4. Voorraden	12.171	10.510
5. Te vorderen van opdrachtgevers	3.651	3.057
6. Handelsvorderingen	29.160	25.240
7. Overige vorderingen en overlopende activa	4.733	4.173
8. Geldmiddelen en kasequivalenten	3.790	2.572
9. Activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	59	-
Totaal vlottende activa	53.564	45.552
Totaal activa	85.523	78.462
	31 december 2017	31 december 2016
10. Eigen vermogen		
Aandelenkapitaal	963	963
Reserve omrekeningsverschillen	-24	-8
Ingehouden winsten	36.194	34.441
Onverdeeld resultaat	4.991	3.920
Totaal eigen vermogen, toe te rekenen aan aandeelhouders van Batenburg Techniek N.V.	42.124	39.316
Verplichtingen		
11. Leningen en overige financieringsverplichtingen	3.000	4.250
12. Voorzieningen	723	539
13. Latente belastingverplichtingen	2.347	2.752
Totaal langlopende verplichtingen	6.070	7.541
11. Leningen en overige financieringsverplichtingen	1.000	750
14. Voorzieningen	941	933
15. Verplichtingen aan opdrachtgevers	5.872	4.828
16. Handelsschulden	11.791	8.956
17. Vennootschapsbelasting	430	1.196
18. Overige kortlopende verplichtingen	17.231	14.942
19. Verplichtingen geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	64	-
Totaal kortlopende verplichtingen	37.329	31.605
Totaal eigen vermogen en verplichtingen	85.523	78.462

De toelichtingen op pagina 71 tot en met 105 maken deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

	2017 voortgezette activiteiten	2017 beëindigde activiteiten *	2017	2016 voortgezette activiteiten	2016 beëindigde activiteiten*	2016
Netto-omzet	156.983	-	156.983	142.487	-	142.487
Wijziging in onderhanden werk	15.629	-	15.629	3.814	-	3.814
Opbrengsten	172.612	-	172.612	146.301	-	146.301
Overige bedrijfsopbrengsten	136	-	136	12	-	12
21. Som der bedrijfsopbrengsten	172.748	-	172.748	146.313	-	146.313
22. Kosten van grond- en hulpstoffen en handelsgoederen	64.588	-	64.588	59.635	-	59.635
23. Uitbesteed werk en andere externe kosten	16.763	-	16.763	10.623	-	10.623
24. Lonen en salarissen	48.662	-	48.662	41.958	-	41.958
24. Sociale lasten en andere personeelslasten	11.716	-	11.716	10.323	-	10.323
25. Afschrijvingen materiële vaste activa	1.688	-	1.688	1.757	-	1.757
26. Amortisaties immateriële activa	2.087	-	2.087	414	-	414
27. Overige bedrijfskosten	20.141	-	20.141	16.320	-	16.320
Totaal bedrijfslasten	165.645	-	165.645	141.030	-	141.030
28. Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten	-	350	350	-	43	43
EBIT (Bedrijfsresultaat)	7.103	350	7.453	5.283	43	5.326
Financieringsbatens	1	-	1	1	-	1
Financieringslasten	145	-	145	15	-	15
Totaal financieringsbatens en -lasten	-144	-	-144	-14	-	-14
Resultaat vóór belastingen	6.959	350	7.309	5.269	43	5.312

* Bestaat uit: afwikkeling faillissement Koldijk.

De toelichtingen op pagina 71 tot en met 105 maken deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar eindigend op 31 december 2017 (vervolg)

in € 1.000

	2017 voortgezette activiteiten	2017 beëindigde activiteiten *	2017	2016 voortgezette activiteiten	2016 beëindigde activiteiten*	2016
29. Belastingen over het resultaat	2.318	-	2.318	1.381	11	1.392
Resultaat na belastingen, toe te rekenen aan aandeelhouders van Batenburg Techniek N.V.	4.641	350	4.991	3.888	32	3.920
Niet-gerealiseerde resultaten						
Posten die zijn of kunnen worden overgeboekt naar het resultaat						
Koersverschillen omrekening buitenlandse deelnemingen	-16	-	-16	2	-	2
Niet-gerealiseerde resultaten, na belastingen	-16	-	-16	2	-	2
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, toe te rekenen aan aandeelhouders van Batenburg Techniek N.V.	4.625	350	4.975	3.890	32	3.922
Gewogen gemiddeld aantal aandelen (x 1.000)	2.408	2.408	2.408	2.408	2.408	2.408
Resultaat per aandeel (in €) **	1,92	0,15	2,07	1,62	0,01	1,63

* Bestaat uit: afwikkeling faillissement Koldijk.

** Het resultaat per aandeel is gelijk aan het verwaterde resultaat per aandeel.

De toelichtingen op pagina 71 tot en met 105 maken deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

	2017	2016
Kasstroomen uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	4.991	3.920
Aanpassing voor:		
25. - afschrijvingen materiële vaste activa	1.688	1.757
26. - amortisaties immateriële activa	2.087	414
28. - bijzonder resultaat deelneming	-350	-
- financieringsbaten en -lasten	144	14
29. - belastingen over het resultaat	2.318	1.392
	10.878	7.497
Mutaties in werkkapitaal:		
- mutatie voorraden	-1.718	-326
- mutatie vorderingen	-5.076	99
- mutatie langlopende verplichtingen	-221	138
- mutatie kortlopende verplichtingen	6.282	-1.014
	-733	-1.103
- betaalde belastingen	-2.915	-1.312
- ontvangen en betaalde rente	-101	12
Totaal operationele activiteiten	7.129	5.094
Kasstroomen uit investeringsactiviteiten		
2. Verwerving van dochteronderneming, na aftrek van geldmiddelen	-	-14.088
1. Investeringsmateriële vaste activa	-2.885	-1.619
Desinvesteringen materiële vaste activa	197	-
Totaal investeringsactiviteiten	-2.688	-15.707
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	-	5.000
Aflossingen van langlopende schulden	-1.000	-
Betaalde rente langlopende schulden	-56	-
Dividend vorig boekjaar	-2.167	-1.806
Totaal financieringsactiviteiten	-3.223	3.194
Mutatie liquide middelen	1.218	-7.419
Liquide middelen 1 januari	2.572	9.991
Mutatie liquide middelen	1.218	-7.419
Liquide middelen 31 december	3.790	2.572

De toelichtingen op pagina 71 tot en met 105 maken deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

	Aandelen- kapitaal	Reserve omrekenings- verschillen	Inge- houden winsten	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand 1 januari 2016	963	-10	34.011	2.236	37.200
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen					
10. Uitgekeerd dividend	-	-	-	-1.806	-1.806
<i>Totaal transacties met eigenaars van de Vennootschap</i>	-	-	-	-1.806	-1.806
10. Resultaatbestemming 2015	-	-	430	-430	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten					
10. Resultaat boekjaar 2016	-	-	-	3.920	3.920
10. Totaal niet-gerealiseerde resultaten 2016	-	2	-	-	2
<i>Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	-	2	-	3.920	3.922
Stand 31 december 2016/1 januari 2017	963	-8	34.441	3.920	39.316
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen					
10. Uitgekeerd dividend	-	-	-	-2.167	-2.167
<i>Totaal transacties met eigenaars van de Vennootschap</i>	-	-	-	-2.167	-2.167
10. Resultaatbestemming 2016	-	-	1.753	-1.753	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten					
10. Resultaat boekjaar 2017	-	-	-	4.991	4.991
10. Totaal niet-gerealiseerde resultaten 2017	-	-16	-	-	-16
<i>Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	-	-16	-	4.991	4.975
Stand 31 december 2017	963	-24	36.194	4.991	42.124

De toelichtingen op pagina 71 tot en met 105 maken deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

Algemene informatie

Batenburg Techniek N.V. (de 'Vennootschap') is gevestigd in Nederland. Het adres van de statutaire zetel van de Vennootschap is Stolwijkstraat 33, 3079 DN te Rotterdam. De geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap over 2017 omvat de Vennootschap en haar dochterondernemingen (tezamen te noemen de 'Groep' en afzonderlijk de 'groepsentiteiten') en de belangen van de Groep in geassocieerde deelnemingen en entiteiten waarover gezamenlijke zeggenschap wordt uitgeoefend. De Groep omvat dienstverlenende ondernemingen op het gebied van Handel en Assemblage, Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties. Een nadere omschrijving is opgenomen in het onderdeel 'Profiel' van dit jaarverslag. Batenburg Techniek N.V. is geregistreerd bij de KvK onder nummer 24001907.

Basis voor presentatie

Overeenstemmingsverklaring

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW).

De geconsolideerde jaarrekening 2017 is op 5 maart 2018 goedgekeurd voor publicatie door de raad van commissarissen en de raad van bestuur. De geconsolideerde jaarrekening wordt ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders die op 25 april 2018 wordt gehouden.

Waarderingsbasis

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten.

Functionele valuta en presentatievaluta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro, die fungeert als de functionele valuta van de Groep. Alle bedragen in de tabellen zijn afgerond naar duizendtallen (€ 1.000), tenzij anders vermeld.

Gebruik van schattingen en oordelen

Bij het opstellen van deze geconsolideerde jaarrekening heeft de raad van bestuur oordelen gevormd en schattingen en veronderstellingen gemaakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen alsmede van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden prospectief verwerkt.

Oordelen

Informatie over de gevormde oordelen bij de toepassing van de grondslagen die het meest van invloed zijn op de in de jaarrekening opgenomen bedragen, is opgenomen in de volgende onderdelen van de toelichting:

- Toelichting 33 – mutaties binnen de vennootschap: bepaling of de Groep de facto zeggenschap heeft over een deelneming.

Veronderstellingen en schattingsonzekerheden

Informatie over veronderstellingen en schattingsonzekerheden die een aanmerkelijk risico in zich bergen van een materiële aanpassing in het jaar eindigend op 31 december 2017, is opgenomen in de volgende onderdelen van de toelichting:

- Toelichting 1 en 2 – test op bijzondere waardeverminderingen: belangrijke veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de realiseerbare waarden;
- Toelichting 5 – waardering van onderhanden projecten in opdracht van derden;

- Toelichting 12 en 14 – verwerking en waardering van voorzieningen en voorwaardelijke verplichtingen: belangrijke veronderstellingen over de waarschijnlijkheid en omvang van een uitstroom van middelen; en
- Toelichting 33 – mutaties binnen de vennootschap: reële waarde bepaald op voorlopige basis.

Bepaling van de reële waarde

Voor een aantal waarderingsgrondslagen en toelichtingen is bepaling van de reële waarde vereist, voor zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen.

De Groep heeft een vast raamwerk van beheersmaatregelen ten aanzien van de bepaling van de reële waarden. Dit omvat onder meer een waarderingsteam met algehele verantwoordelijkheid voor het toezicht op alle belangrijke bepalingen van reële waarden, inclusief reële waarden van niveau 3. Het waarderingsteam rapporteert direct aan de CFO.

Het waarderingsteam beoordeelt periodiek belangrijke niet-waarneembare inputs en waardecorrecties. Als voor de waardering tegen reële waarde gebruik wordt gemaakt van informatie van derden, zoals externe waarderingsdeskundigen en prijsbepalingsdiensten, beoordeelt en documenteert het team het van derden verkregen bewijs om te verifiëren of deze waarderungen en de rubricering ervan in de niveaus van de reële-waardehiërarchie voldoen aan de vereisten van de IFRS.

Belangrijke waarderingsaangelegenheden worden gerapporteerd aan de raad van commissarissen van de Groep.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een verplichting maakt de Groep zoveel mogelijk gebruik van in de markt waarneembare gegevens. De reële waarden worden ingedeeld naar verschillende niveaus op basis van een reële-waardehiërarchie, afhankelijk van de inputs op basis waarvan de waarderingstechnieken zijn toegepast.

De verschillende niveaus zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: genoteerde marktprijzen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen.
- Niveau 2: input die geen onder niveau 1 vallende genoteerde marktprijzen betreft en die waarneembaar is voor het actief of de verplichting, hetzij rechtstreeks (i.c. in de vorm van prijzen) hetzij indirect (i.c. afgeleid van prijzen).
- Niveau 3: input voor het actief of de verplichting die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input).

Indien de inputs die worden gebruikt voor het bepalen van de reële waarde van een actief of verplichting binnen verschillende niveaus van de reële-waardehiërarchie vallen, dan wordt de bepaalde reële waarde in zijn geheel ingedeeld in hetzelfde niveau van de reële-waardehiërarchie als de input van het laagste niveau die van belang is voor de gehele meting.

De Groep verwerkt eventuele herrubriceringen tussen de niveaus van de reële-waardehiërarchie aan het einde van de verslagperiode waarin de wijziging zich heeft voorgedaan.

Meer informatie over de veronderstellingen voor de bepaling van reële waarden is opgenomen in de volgende noten:

- Toelichting 33 – mutaties binnen de vennootschap.

Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

De Groep heeft de hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening.

Bepaalde vergelijkende bedragen in de geconsolideerde balans en in het geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw geclassificeerd of gepresenteerd.

Grondslagen voor de consolidatie

Eliminatie van transacties bij consolidatie

Alle saldi, transacties, baten en lasten en eventuele niet-gerealiseerde winsten op transacties binnen de Groep worden bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd. Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Bedrijfscombinaties

De Groep verwerkt bedrijfscombinaties op basis van de overnamemethode per de datum waarop de zeggenschap overgaat naar de Groep. De voor de overname overgedragen vergoeding wordt in het algemeen gewaardeerd tegen reële waarde, evenals de verworven netto identificeerbare activa. Eventuele goodwill die hieruit voortvloeit, wordt jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Eventuele boekwinst uit een voordelige koop wordt direct verwerkt in het resultaat. Transactiekosten worden verwerkt wanneer zij worden gemaakt, behalve als zij betrekking hebben op de uitgifte van vreemd- of eigenvermogensinstrumenten.

In de overgedragen vergoeding is geen bedrag begrepen voor de afwikkeling van bestaande relaties. Een dergelijk bedrag wordt in het algemeen verwerkt in het resultaat.

De reële waarde van een voorwaardelijke vergoeding wordt op overnamedatum opgenomen. Indien een verplichting om een voorwaardelijke vergoeding te betalen voldoet aan de definitie van een financieel instrument dat wordt geclassificeerd als eigen vermogen, vindt geen latere herwaardering plaats en wordt de afwikkeling verantwoord binnen het eigen vermogen. In andere gevallen worden wijzigingen na eerste opname in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Dochterondernemingen

Dochterondernemingen zijn die entiteiten waarover de Groep zeggenschap heeft. De Groep heeft zeggenschap over een entiteit indien zij op basis van zijn betrokkenheid bij de entiteit is blootgesteld aan, dan wel recht heeft op, variabele rendementen en het vermogen heeft die rendementen te beïnvloeden aan de hand van zijn zeggenschap over de entiteit. De jaarrekeningen van dochterondernemingen zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van zeggenschap tot aan het moment waarop de zeggenschap eindigt.

Samenwerkingsverbanden

Activiteiten van de Groep kunnen uitgevoerd worden in een gezamenlijke overeenkomst (VoF). Deze samenwerkingsverbanden classificeren als gezamenlijke operatie aangezien de partners rechten hebben op individuele activa en schulden hebben voor de individuele verplichtingen van het samenwerkingsverband. Samenwerkingsverbanden worden gewaardeerd tegen het evenredige aandeel in de netto-identificeerbare activa van het samenwerkingsverband.

Verlies van zeggenschap

Indien de Groep de zeggenschap over een dochteronderneming verliest, worden de activa en verplichtingen en eventueel hiermee samenhangende minderheidsbelangen en andere eigenvermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. De eventueel behaalde boekwinst of het boekverlies wordt opgenomen in de winst of het verlies. Indien de Groep een belang behoudt in de voormalige dochteronderneming, wordt dat vanaf het moment van het verlies van zeggenschap gewaardeerd tegen reële waarde.

Beëindigde bedrijfsactiviteit

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een component van de onderneming van de Groep, waarvan de activiteiten en kasstromen duidelijk te onderscheiden zijn van de rest van de Groep, en die:

- een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt; of
- deel uitmaakt van één gecoördineerd plan om een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch gebied af te stoten.

Classificatie als beëindigde bedrijfsactiviteit geschiedt bij afstoting of, indien dit eerder is, wanneer de bedrijfsactiviteit voldoet aan de criteria voor classificatie als aangehouden voor verkoop.

Wanneer een activiteit wordt aangemerkt als een beëindigde bedrijfsactiviteit, worden de vergelijkende cijfers in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten herzien alsof de activiteit vanaf het begin van de vergelijkende periode zou zijn beëindigd.

Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden naar de betreffende functionele valuta van de groepsentiteiten omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedata.

In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum naar de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die tegen reële waarde worden gewaardeerd, worden naar de functionele valuta omgerekend tegen de wisselkoersen die golden op de data waarop de reële waarden werden bepaald. In vreemde valuta luidende niet-monetaire activa en verplichtingen die op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden niet opnieuw omgerekend. Valutakoersverschillen worden in het algemeen opgenomen in het resultaat.

Buitenlandse bedrijfsactiviteiten

De activa en verplichtingen van buitenlandse activiteiten, met inbegrip van goodwill en bij overnames opgetreden reële-waardecorrecties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse bedrijfsactiviteiten worden in euro's omgerekend tegen de wisselkoersen op de transactiedata.

Valutakoersverschillen worden opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen, behalve voor zover het valutakoersverschil wordt toegerekend aan minderheidsbelangen. Indien een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, zodanig dat de Groep de zeggenschap, invloed van betekenis dan wel gezamenlijke zeggenschap verliest, wordt het in verband met deze buitenlandse activiteit cumulatieve bedrag in de reserve omrekeningsverschillen overgeboekt naar het resultaat als onderdeel van de winst of het verlies op de verkoop. Indien de Groep slechts een deel van het belang in een dochter verkoopt terwijl de Groep wel zeggenschap houdt, wordt het betreffende evenredige aandeel in het cumulatieve bedrag toegerekend aan minderheidsbelangen. Indien de Groep slechts een deel van het belang in een geassocieerde deelneming of joint venture verkoopt, terwijl de Groep wel invloed van betekenis of gezamenlijke zeggenschap houdt, wordt het betreffende evenredige aandeel in het cumulatieve bedrag overgeboekt naar het resultaat.

Wanneer de afwikkeling van een monetaire post die te ontvangen is van of te betalen is aan een buitenlandse activiteit niet gepland noch waarschijnlijk is in de voorzienbare toekomst, worden de valutakoersverschillen op een dergelijke monetaire post beschouwd als onderdeel van de netto-investering in de buitenlandse activiteit. Dienovereenkomstig worden deze valutakoersverschillen opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen.

Balans

Materiële vaste activa

Verwerking en waardering en kosten na eerste opname

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur. Jaarlijks worden materiële vaste activa met een significante waarde beoordeeld op de mogelijke noodzaak tot bijzondere waardevermindering.

Materiële vaste activa die ten gevolge van een bedrijfscombinatie zijn opgenomen, worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Deze is gebaseerd op een inschatting van de marktwaarde.

Wanneer belangrijke onderdelen van een materieel vaste actief een ongelijke gebruiksduur hebben, worden deze als afzonderlijke posten (belangrijke componenten) van de materiële vaste activa verwerkt.

Kosten na eerste opname worden uitsluitend geactiveerd indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot de kosten aan de Groep zullen toekomen.

Vaste activa worden gerubriceerd als voor verkoop aangehouden activa indien hun boekwaarde hoofdzakelijk zal worden gerealiseerd door middel van een verkooptransactie in plaats van door voortgezet gebruik.

De herrubricering vindt plaats wanneer de activa beschikbaar zijn voor onmiddellijke verkoop en verkoop zeer waarschijnlijk is. De voor verkoop aangehouden vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere reële waarde verminderd met de verkoopkosten. Op voor verkoop aangehouden vaste activa wordt niet afgeschreven.

Afschrijvingen

Afschrijving wordt berekend teneinde de kosten van materiële vaste activa minus hun geschatte restwaarde lineair af te schrijven over hun geschatte gebruiksduur. Afschrijvingen worden in principe ten laste van het resultaat gebracht.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn als volgt:

Gebouwen:	2,5% t/m 10% per jaar
Machines en installaties:	10% t/m 20% per jaar
Overige bedrijfsmiddelen:	15% t/m 20% per jaar

De afschrijvingstermijn van verbouwingen in gehuurde bedrijfspanden is maximaal gelijk aan de resterende huurtermijn. Afschrijvingsmethoden, gebruiksduren en restwaarden worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en, indien noodzakelijk, aangepast.

Immateriële activa en goodwill

Verwerking en waardering

Goodwill

Goodwill wordt gewaardeerd tegen de totale verwervingskosten van de deelneming minus het saldo van de reële waarde van verkregen activa en passiva en eventueel onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen (impairments). Voor acquisities vóór 1 januari 2004 is de goodwill de waarde die onder de toen geldende verslaggevingregels aan de respectievelijke acquisities is toegeschreven onder aftrek van een cumulatieve amortisaties gebaseerd op een verwachte levensduur van 20 jaar. Goodwill wordt toegerekend aan kasstroom-genererende eenheden en wordt sinds 1 januari 2004 niet langer systematisch geamortiseerd. Minimaal één keer per jaar wordt de goodwill getest op bijzondere waardeverminderingen. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden dan ten laste van het resultaat gebracht.

Overige immateriële activa

De overige door de Groep verworven immateriële activa (zijnde klantenbestanden/contracten, handelsnamen, software en orderbestand) met een eindige gebruiksduur worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met de cumulatieve amortisaties en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Uitgaven na eerste opname

Uitgaven na eerste opname worden uitsluitend geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen die zijn besloten in het specifieke actief waarop de uitgaven betrekking hebben. Alle overige uitgaven, inclusief uitgaven voor intern gegenereerde goodwill en handelsmerken, worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gedaan.

Amortisatie

Amortisatie wordt berekend teneinde de kosten van immateriële activa minus hun geschatte restwaarde lineair af te schrijven over hun geschatte gebruiksduur. Amortisaties worden in het algemeen verwerkt in het resultaat. Op goodwill wordt niet afgeschreven.

De geschatte gebruiksduur luidt als volgt:

Orderbestand:	1 - 2 jaar
Klantenbestanden/contracten:	5 - 20 jaar
Handelsnamen:	5 - 20 jaar
Software:	2 - 5 jaar

Afschrijvingsmethoden, gebruiksduren en restwaarden worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en, indien noodzakelijk, aangepast.

Financiële instrumenten

De Groep classificeert niet-afgeleide financiële activa in de volgende categorieën: financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat, tot einde looptijd aangehouden financiële activa, leningen en vorderingen en voor verkoop beschikbare financiële activa.

De Groep classificeert niet-afgeleide financiële verplichtingen in de categorie overige financiële verplichtingen.

Niet-afgeleide financiële activa en financiële verplichtingen – verwerken en niet langer verwerken

De Groep verwerkt leningen en vorderingen initieel op de datum waarop ze ontstaan. Alle overige financiële activa en financiële verplichtingen worden initieel verwerkt op de transactiedatum.

De Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als de Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen. Indien de Groep een belang behoudt of creëert in de overgedragen financiële activa, dan wordt dit belang afzonderlijk als actief of verplichting opgenomen. De Groep neemt een financiële verplichting niet langer op in de balans als de contractuele verplichtingen worden kwijtgescholden of geannuleerd, of zijn verlopen.

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en het resulterende nettobedrag wordt in de balans gepresenteerd uitsluitend indien de Groep een wettelijk afdwingbaar recht heeft op deze saldering en indien hij voornemens is om af te wikkelen op nettobasis dan wel het actief en de verplichting gelijktijdig af te wikkelen.

Niet-afgeleide financiële activa – waardering

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat

Een financieel actief wordt geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat indien het wordt aangehouden voor handelsdoeleinden of als het bij eerste opname als zodanig is aangemerkt. Direct toerekenbare transactiekosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Financiële activa die zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat, worden gewaardeerd tegen reële waarde en eventuele wijzigingen daarin, inclusief eventuele rente of dividend, worden verantwoord in het resultaat.

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa

Deze activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Leningen en vorderingen

Deze activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Voor verkoop beschikbare financiële activa

Deze activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen reële waarde en eventuele veranderingen daarin, anders dan bijzondere waardevermindervingsverliezen, rentebaten en valutakoersverschillen op schuldbewijzen, worden verwerkt in niet-gerealiseerde resultaten en gepresenteerd in de reële-waardereserve. Wanneer de activa niet langer in de balans worden opgenomen, wordt de in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar het resultaat.

Niet-afgeleide financiële verplichtingen – waardering

Niet-afgeleide financiële verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde minus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. Na eerste opname worden deze verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Afgeleide financiële instrumenten

Dochterondernemingen maken op zeer beperkte schaal gebruik van termijncontracten (valutaswaps) om het transactierisico in te dekken op handelschulden en -vorderingen in met name de Amerikaanse dollar, de Zwitserse frank, het Engelse pond en de Japanse yen. Wanneer gebruik gemaakt wordt van deze termijncontracten wordt geen hedge accounting, zoals gedefinieerd in IAS 39, toegepast. Aanpassingen in de reële waarde van het actief of passief worden dientengevolge opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Gezien het zeer beperkte belang van afgeleide financiële instrumenten worden deze in de jaarrekening niet kwantitatief toegelicht.

Aandelenkapitaal

Gewone aandelen

De marginale kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de uitgifte van gewone aandelen, na aftrek van eventuele belastingeffecten, worden in mindering gebracht op het eigen vermogen. Winstbelastingen over transactiekosten van eigen-vermogenstransacties worden verwerkt in overeenstemming met IAS 12.

Preferente aandelen

De niet-aflosbare preferente aandelen van de Groep worden geclassificeerd als eigen vermogen omdat er geen verplichting aan verbonden is om contanten of financiële activa te overleggen, en er geen afwikkeling is vereist in een variabele hoeveelheid van de eigen-vermogensinstrumenten van de Groep. Dividend op deze aandelen wordt, na goedkeuring door de aandeelhouders van de Vennootschap, verwerkt als uitkering van eigen vermogen.

Bijzondere waardeverminderingen

Niet-afgeleide financiële activa

Financiële activa die niet zijn aangewezen als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat worden op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat zij een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering zijn onder meer:

- het niet nakomen van betalingsverplichtingen door of achterstallige betalingen bij een debiteur;
- aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan;
- nadelige veranderingen in de betalingsstatus van debiteuren of emittenten;
- het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect;
- waarneembare gegevens die erop duiden dat er sprake is van een meetbare afname van de verwachte kasstromen van een groep financiële activa.

Tegen geamortiseerde kosten gewaardeerde financiële activa

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van deze activa worden door de Groep zowel op het niveau van individuele activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van alle individueel significante activa wordt individueel beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Activa waarvan is vastgesteld dat deze niet individueel onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering, worden vervolgens collectief beoordeeld op een eventuele bestaande bijzondere waardevermindering die nog niet op individueel niveau kan worden vastgesteld. Activa die niet individueel significant zijn, worden eveneens collectief beoordeeld op een eventuele bijzondere waardevermindering. Collectieve beoordeling wordt verricht door samenvoeging van activa met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de Groep historische trends met betrekking tot het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als het management van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet van het actief. Verliezen worden verwerkt in het resultaat en worden in mindering gebracht op de boekwaarde van het actief. Indien de Groep van oordeel is dat er geen realistische vooruitzichten zijn op het realiseren van het actief, worden de desbetreffende bedragen afgewaardeerd. Als het bedrag van het bijzondere waardeverminderingsverlies afneemt en deze afname objectief kan worden gerelateerd aan een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden na de verwerking van het bijzondere waardeverminderingsverlies in het resultaat, dan wordt het eerder verwerkte bijzondere waardeverminderingsverlies teruggenomen via het resultaat.

Voor verkoop beschikbare financiële activa

Bijzondere waardeverminderingsverliezen op voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen door overboeking van het geaccumuleerde verlies in de reële-waardereserve naar het resultaat. Het overgeboekte bedrag is het verschil tussen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van eventuele aflossingen van de hoofdsom en amortisaties, en de huidige reële waarde, verminderd met een eventueel bijzonder waardeverminderingsverlies dat eerder is verwerkt in het resultaat. Als in een latere periode een stijging plaatsvindt van de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar schuldinstrument dat eerder een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan, en de stijging objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de verwerking van het bijzondere waardeverminderingsverlies in het resultaat, wordt het bijzondere waardeverminderingsverlies teruggenomen via het resultaat. Zo niet, dan wordt het bedrag uit hoofde van het herstel teruggenomen via niet-gerealiseerde resultaten.

Niet-financiële activa

Op iedere verslagdatum wordt de boekwaarde van de niet-financiële activa van de Groep, uitgezonderd voorraden en uitgestelde belastingvorderingen, opnieuw bezien om te bepalen of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Van goodwill wordt ieder jaar een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde.

Voor de toetsing op bijzondere waardeverminderingen worden activa samengevoegd in de kleinste te onderscheiden groep activa die uit voortgezet gebruik kasstromen genereert die in hoge mate onafhankelijk zijn van de inkomende kasstromen van andere activa of kasstroomgenererende eenheden (CGU). De in een bedrijfscombinatie verworven goodwill wordt toegerekend aan CGU's of groepen CGU's die naar verwachting zullen profiteren van de synergievoordelen van de combinatie.

De realiseerbare waarde van een actief of een CGU is de hoogste van de bedrijfswaarde en de reële waarde minus verkoopkosten. Bij het bepalen van de bedrijfswaarde wordt de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen berekend met behulp van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van zowel de actuele marktinschattingen van de tijdswaarde van geld als van de specifieke risico's met betrekking tot het actief of de CGU.

Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt verwerkt als de boekwaarde van een actief of de CGU waartoe het actief behoort, hoger is dan de geschatte realiseerbare waarde.

Bijzondere waardevermindingsverliezen worden verwerkt in het resultaat. Zij worden eerst in mindering gebracht op de boekwaarde van eventueel aan de CGU toegerekende goodwill en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaardes van de overige activa van de CGU.

Bijzondere waardevermindingsverliezen met betrekking tot goodwill worden niet teruggenomen. Voor andere activa wordt een bijzonder waardevermindingsverlies uitsluitend teruggenomen voor zover de boekwaarde van het actief niet hoger wordt dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of amortisatie, die zou zijn vastgesteld als geen bijzonder waardevermindingsverlies was opgenomen.

Vorraden

Vorraden grond- en hulpstoffen en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. De kostprijs van de voorraden is gebaseerd op het 'eerst in, eerst uit'-beginsel (fifo). De netto-opbrengstwaarde is de gemiddeld geschatte verkoopwaarde onder normale omstandigheden onder aftrek van de kosten van voltooiing en de verkoopkosten. Hierbij wordt rekening gehouden met incurantheid als gevolg van veroudering van de producten.

Onderhanden projecten

Onderhanden projecten worden gewaardeerd tegen directe kosten, verhoogd met een opslag voor specifiek aan de projecten toewijsbare indirecte kosten, verminderd met gedeclareerde termijnen en eventuele projectverliezen en vermeerderd met de tot dan toe genomen winst. De onderhanden projecten worden opgenomen onder de post te vorderen van opdrachtgevers indien de waarde van het verrichte werk de gedeclareerde termijnen overtreft. Indien de gedeclareerde termijnen de waarde van het verrichte werk overtreffen worden de onderhanden projecten opgenomen onder de verplichtingen aan opdrachtgevers (vooruitgefactureerd op projecten).

Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten bestaan uit kas- en banksaldi en direct opvraagbare deposito's. Deze worden gewaardeerd tegen reële waarde en deze benadert de boekwaarde. Geldmiddelen en kasequivalenten hebben een looptijd korter dan één jaar.

Langlopende verplichtingen

Ten aanzien van latente belastingen wordt verwezen naar de grondslag inzake 'Belastingen'.

De overige verplichtingen en voorzieningen betreffen in rechte afdwingbare en feitelijke verplichtingen die waarschijnlijk tot uitgaven zullen leiden en betrouwbaar zijn in te schatten.

Personeelsbeloningen

Korte termijn personeelsbeloningen

Korte termijn personeelsbeloningen worden verwerkt als kosten wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verwerkt voor het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald als de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om dit bedrag te betalen als gevolg van verrichte diensten door de werknemer en de verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

Op aandelen gebaseerde betalingstransacties

De reële waarde van het aan de leden van de raad van bestuur verschuldigde bedrag inzake 'Lange Termijn Bonus' (LTI), die in contanten wordt uitbetaald, wordt verwerkt als last met een overeenkomstige verhoging van verplichtingen, over de periode waarin de leden van de raad van bestuur onvoorwaardelijk recht krijgen op de uitbetaling.

De waardering van de verplichting wordt op iedere verslagdatum opnieuw bepaald, evenals op de afwikkelingsdatum, gebaseerd op de reële waarde van de LTI. Eventuele veranderingen in de reële waarde van de verplichting worden verwerkt in het resultaat.

Toegezegde-bijdrageregelingen

De Groep kent meerdere pensioenregelingen die voor verslaggevingsdoeleinden alle te kwalificeren zijn als toegezegde-bijdrageregelingen.

Het overgrote deel van de medewerkers in Nederland neemt deel aan de bedrijfstakpensioenregeling van Pensioenfonds Metaal & Techniek (PMT). De regeling betreft een middelloonregeling. De aangesloten ondernemingen zijn alleen verplicht een vooraf bepaalde premie te betalen. Zij zijn niet verplicht om eventuele tekorten aan te zuiveren. De ondernemingen kunnen tevens geen aanspraak maken op opgebouwde buffers. Om deze reden kwalificeert deze pensioenregeling voor verslaggevingsdoeleinden als een toegezegde bijdrageregeling.

De pensioenregelingen van de overige medewerkers zijn ondergebracht bij meerdere pensioenverzekeraars, waaronder Aegon PPI B.V., Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. en Delta Lloyd. Deze partijen zijn juridisch afgescheiden van de Groep.

Verplichtingen voor bijdragen aan pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer de bijdragen verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde bijdragen worden opgenomen als actief voor zover een terugbetaling in contanten of een verlaging van toekomstige betalingen beschikbaar is.

Jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen is het bedrag van de toekomstige beloningen die moeten worden toegerekend aan de arbeidsprestaties van de werknemers in de verslagperiode en daarvoor. De verplichting wordt actuarieel bepaald, waarbij rekening wordt gehouden met vertrekansen van werknemers en berekend tegen de contante waarde.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen worden verwerkt als last als de Groep het aanbod van die vergoeding niet langer kan intrekken of, indien dit eerder is, als de Groep de lasten van de reorganisatie verwerkt. Indien vergoedingen naar verwachting niet geheel binnen twaalf maanden na de verslagdatum worden afgewikkeld, worden zij contant gemaakt.

Voorzieningen

Voorziening garantieverplichtingen

De voorziening garantieverplichtingen wordt getroffen voor risico's die samenhangen met in het afgelopen jaar opgeleverde projecten. De voorziening wordt opgenomen op het moment dat de projecten worden opgeleverd. De voorziening is gebaseerd op historische garantiegegevens en op een weging van alle mogelijke uitkomsten in relatie tot de waarschijnlijkheid dat deze zich zullen voordoen. De garantietermijn is maximaal één jaar.

Voorziening voor verlieslatende contracten

De voorziening voor verlieslatende contracten wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte kosten van het beëindigen van het contract of, als deze lager is, tegen de contante waarde van de verwachte nettokosten van de voortzetting van het contract. Voordat een voorziening wordt getroffen, verwerkt de Groep eerst een eventueel bijzonder waardeverminderingsverlies op de activa die gerelateerd zijn aan het contract.

Leaseovereenkomsten

Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat

Bij aanvang van een overeenkomst bepaalt de Groep of deze overeenkomst een leaseovereenkomst is of bevat.

Geleasde activa

Door de Groep zijn geen financial leasecontracten afgesloten, maar alleen operational leasecontracten. Deze worden niet in de balans van de Groep opgenomen.

Leasebetalingen

Bij operational leasecontracten worden de leasebetalingen lineair over de looptijd van het contract ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De met de operational leasecontracten samenhangende verplichtingen worden toegelicht onder de 'Niet in de balans opgenomen verplichtingen'.

Bij het bepalen van de huurverplichtingen wordt geen rekening gehouden met eventuele opties tot verlenging van huurcontracten. In een aantal huurcontracten is een dergelijke optie opgenomen. Dergelijke opties zijn niet recent benut.

Winst-en-verliesrekening

Opbrengsten

Dit betreft opbrengsten van aan derden geleverde goederen, projecten in opdracht van derden en diensten onder aftrek van kortingen, omzetbelasting en transacties binnen de vennootschap.

Verkoop van goederen

Onder de opbrengsten uit hoofde van de levering van handelsgoederen vallen de producten die de vennootschap levert op het gebied van mechatronica, industriële elektronica, energietechniek en bevestigingstechniek. Deze opbrengsten worden verwerkt wanneer de significante risico's en voordelen van het eigendom zijn overgedragen aan de klant, inning van de vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten en eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat, er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de goederen, en de omvang van de opbrengsten betrouwbaar kan worden bepaald. Opbrengsten worden gewaardeerd na aftrek van retouren, handels- en volumekortingen.

Verlening van diensten

De activiteiten van de Groep omvatten het verlenen van service en onderhoud en het leveren van aanverwante diensten aan klanten van de segmenten Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties. Wanneer er uit hoofde van één overeenkomst diensten in verschillende verslagperioden worden geleverd, wordt de vergoeding toegerekend op basis van de relatieve reële waarden van de verschillende diensten. De Groep verantwoordt opbrengsten uit hoofde van verleende diensten naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden.

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Onder de opbrengsten onderhanden projecten in opdracht van derden vallen de projecten inzake het ontwerp en de levering van technische oplossingen voor opdrachtgevers in de industrie, utiliteitsbouw en infrastructuurmarkt voor klanten binnen de segmenten Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties.

Contractuele opbrengsten omvatten het initieel in het contract overeengekomen bedrag vermeerderd met eventuele afwijkingen in de contractuele werkzaamheden, geclaimde bedragen en betalingen uit hoofde van financiële prikkels, voor zover het waarschijnlijk is dat deze tot opbrengsten zullen leiden en betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Als een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project in opdracht van derden, worden contractuele opbrengsten in het resultaat verwerkt naar rato van het stadium van voltooiing van het project. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden. Indien de uitkomst van een contract niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden contractuele opbrengsten slechts verwerkt voor zover het waarschijnlijk is dat de gemaakte contractkosten terugverdiend zullen worden.

Contractuele lasten worden opgenomen zodra ze worden gemaakt, tenzij deze lasten leiden tot de totstandkoming van een actief dat verband houdt met toekomstige contractuele werkzaamheden. Een verwachte verlies op een project wordt onmiddellijk verwerkt in het resultaat.

Kostprijs van de grond- en hulpstoffen en verkochte handelsgoederen

Dit omvat de kostprijs van de geleverde goederen en diensten. Tevens wordt hieronder begrepen de mutatie van de getroffen voorziening voor incurante voorraden.

Financieringsbaten en -lasten

De financieringsbaten en -lasten van de Groep omvatten het volgende:

- rentebaten;
- rentelasten;
- valutakoerswinsten en -verliezen op financiële activa en financiële verplichtingen;
- nettowinst of -verlies op termijncontracten (valutaswaps) die worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Financieringsbaten en -lasten worden tijdsevenredig verantwoord onder toepassing van de effectieve- rentemethode.

Belastingen

Vennootschapsbelasting omvat de over de verslagperiode verschuldigde en terug te ontvangen vennootschapsbelasting en uitgestelde vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting wordt in het resultaat verwerkt, behalve voor zover deze betrekking heeft op een bedrijfscombinatie of op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen of in niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

Actuele vennootschapsbelasting

De actuele vennootschapsbelasting omvat de verwachte te betalen of terug te ontvangen belasting over de fiscale winst of verlies over het boekjaar, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde of terug te ontvangen belasting. De vennootschapsbelasting wordt berekend over het commerciële resultaat vóór belastingen op basis van de vigerende belastingtarieven, rekening houdend met fiscale faciliteiten. Actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan het algemene verrekeningsbeginsel wordt voldaan.

Latente vennootschapsbelasting

Uitgestelde vennootschapsbelastingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarden van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarden van die posten. Uitgestelde belastingverplichtingen worden niet opgenomen voor:

- tijdelijke verschillen die verband houden met de eerste opname van activa of verplichtingen bij een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en die noch de commerciële noch de fiscale winst of verlies beïnvloedt;
- tijdelijke verschillen die verband houden met deelnemingen in dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures, voor zover de Groep in staat is het tijdstip van afloop van deze tijdelijke verschillen te bepalen en het waarschijnlijk is dat ze niet zullen worden afgewikkeld in de voorzienbare toekomst; en
- belastbare tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor onbenutte fiscale verliezen, ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden en aftrekbare tijdelijke verschillen, voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen komen waartegen deze kunnen worden afgezet.

Uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum beoordeeld en worden verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd; dergelijke verlagingen worden teruggeboekt zodra het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten weer toenemen.

Niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en worden opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zijn, waartegen ze kunnen worden gebruikt.

Uitgestelde winstbelastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij afloop van de tijdelijke verschillen, op basis van belastingtarieven die op de verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld.

De waardering van uitgestelde winstbelastingen weerspiegelt de fiscale gevolgen die voortvloeien uit de wijze waarop de Groep aan het eind van de verslagperiode verwacht de boekwaarde van haar activa en verplichtingen te realiseren of af te wikkelen. Voor dit doel is de aanname dat de boekwaarde van vastgoedbeleggingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zal worden gerealiseerd door verkoop. Deze aanname is niet door de Groep weerlegd.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan het algemene verrekeningsbeginsel wordt voldaan.

Winst per aandeel

De winst per aandeel is de aan de houders van aandelen toekomende resultaat na belastingen gedeeld door het gewogen gemiddelde aantal uitstaande aandelen gedurende het boekjaar.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt uitgegaan van het resultaat na belastingen.

In het kasstroomoverzicht kwalificeren als liquide middelen de geldmiddelen en kasequivalenten.

De impact van de verworven, verkochte en beëindigde activiteiten op de kasstromen van de Groep is weergegeven in toelichting 28 'Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten'.

Gesegmenteerde informatie

Conform IFRS 8 wordt voor het vaststellen van de segmenten de managementbenadering gehanteerd. Uitgaande van het niveau waarop de financiële prestaties door de raad van bestuur van de Groep worden gemonitord en de organisatie- en rapportagestructuur zijn de segmenten Handel en Assemblage, Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties onderkend als segment. De omzet van het segment Handel en Assemblage betreft de opbrengst van aan derden geleverde goederen. Onder deze opbrengsten vallen de producten die de Groep levert op het gebied van energietechniek, mechatronica, industriële elektronica en bevestigingsmiddelen. De omzet die door het segment Industriële Automatisering wordt gerealiseerd betreft de opbrengst voor het verrichten van diensten. Onder deze opbrengsten vallen de projecten inzake het ontwerp en de levering van technische oplossingen voor opdrachtgevers in de industrie, machinebouw, marine en offshore, waterzuivering en drinkwatervoorzieningen, inclusief service en onderhoud. De omzet die door het segment Gebouwgebonden Installaties wordt gerealiseerd betreft de opbrengst voor het verrichten van diensten. Onder deze opbrengsten vallen de projecten inzake het ontwerp en de levering van technische oplossingen voor opdrachtgevers in de industrie en utiliteitsbouw, inclusief service en onderhoud.

De post 'niet gealloceerd' betreft de activiteiten die niet rechtstreeks verband houden met de (aansturing van) operationele segmenten. Voor de bepaling van de resultaten van de segmenten worden alle direct toerekenbare kosten bij het desbetreffende segment opgenomen. De indirect toerekenbare kosten worden op basis van een inschatting verdeeld over de segmenten Handel en Assemblage, Industriële Automatisering, Gebouwgebonden Installaties en de post 'niet gealloceerd'.

Rente en belastingen worden door het management op groepsniveau beoordeeld en derhalve niet per segment toegelicht.

Voor de geografische indeling wordt onderscheid gemaakt tussen Nederland, Europese Unie (met uitzondering van Nederland) en buiten de Europese Unie (buiten EU). De categorie EU betreft met name België. De categorie buiten EU betreft met name Noord-Amerika en Azië.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen met de Groep kwalificeren zijn dochterondernemingen, de minderheidsbelangen, de raad van commissarissen, de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen. Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen. Transacties met leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen zijn toegelicht onder toelichting 31 'Bezoldiging van bestuurders en commissarissen'. Er zijn geen leningen verstrekt aan leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen.

Nog niet toegepaste nieuwe standaarden en interpretaties

Een aantal nieuwe of gewijzigde standaarden is van kracht voor boekjaren die beginnen na 1 januari 2017, waarbij eerdere toepassing is toegestaan. Bij de opstelling van haar geconsolideerde jaarrekening heeft de Groep de onderstaande nieuwe of gewijzigde standaarden echter niet vervroegd toegepast.

Geschatte invloed van de toepassing van IFRS 9 en IFRS 15

De Groep is verplicht IFRS 9 Financiële instrumenten en IFRS 15 Opbrengsten van contracten met klanten toe te passen vanaf 1 januari 2018. De Groep heeft de invloed bepaald die de eerste toepassing van IFRS 9 en IFRS 15 zal hebben op de geconsolideerde jaarrekening. De geschatte invloed van de toepassing van deze standaarden op het eigen vermogen van de Groep op 1 januari 2018 is, gebaseerd op uitgevoerde analyses, niet materieel.

IFRS 9 Financiële Instrumenten

IFRS 9 Financiële instrumenten beschrijft de vereisten voor de opname en de waardering van financiële activa, financiële verplichtingen en verwachte kredietverliezen en hedge accounting. Deze standaard vervangt IAS 39 Financiële instrumenten: Opname en waardering.

Op basis van de door de groep uitgevoerde analyse is de invloed van IFRS 9 op het vermogen van de Groep per 1 januari 2018 niet materieel.

De Groep zal de stelselwijzigingen als gevolg van de toepassing van IFRS 9 in het algemeen retrospectief toepassen, met uitzondering van het onderstaande.

De Groep is van plan de vrijstelling te benutten die het mogelijk maakt vergelijkende informatie over voorgaande perioden niet aan te passen ten aanzien van veranderingen in classificatie en waardering (inclusief bijzondere waardeverminderingen). Veranderingen in de boekwaarde van financiële activa en verplichtingen als gevolg van de toepassing van IFRS 9 zullen worden verantwoord in de ingehouden resultaten en reserves per 1 januari 2018.

IFRS 15 Opbrengsten van contracten met klanten

IFRS 15 introduceert een uitgebreid raamwerk om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden verwerkt. De standaard vervangt de bestaande leidraden voor de verwerking van opbrengsten, waaronder IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's.

De Groep heeft in 2017 een analyse van contracten met klanten van de Groep uitgevoerd om vast te stellen voor welke opbrengststromen de Groep verwacht dat deze standaard impact zal hebben. De conclusie van de impactanalyse is dat IFRS 15 geen materiële impact heeft op de verantwoording van opbrengsten van contracten met klanten van de Groep.

Richtlijnen, processen en formulieren zijn aangepast om te voldoen aan de nieuwe IFRS 15-standaard, aangezien uitgebreide informatie nodig is voor informatiedoeleinden.

De Groep zal IFRS-15 toepassen met behulp van de aangepaste retrospectieve methode, als gevolg daarvan zal de Groep de vereisten van IFRS-15 niet toepassen op de gepresenteerde vergelijkende periode, maar het cumulatieve effect van de stelselwijziging verwerken via het eigen vermogen op 1 januari 2018.

IFRS 16 Leaseovereenkomsten

IFRS 16 introduceert één verantwoordingsmodel voor alle lessees, gebaseerd op het beginsel dat leaseovereenkomsten op de balans worden gezet. De lessee moet een actief opnemen voor zijn gebruiksrecht op het onderliggende actief, alsmede een leaseverplichting voor de door hem verschuldigde leasebetalingen. Voor kortlopende leaseovereenkomsten en leaseovereenkomsten voor zaken met een geringe waarde zijn vrijstellingen beschikbaar. De wijzigingen zijn van kracht voor boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2019. Eerdere toepassing van IFRS 16 is toegestaan voor entiteiten die IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten toepassen op of vóór de datum van eerste toepassing van IFRS 16. De Groep heeft ervoor gekozen de standaard niet eerder toe te passen.

De Groep is begonnen met een initiële beoordeling van de mogelijke impact op zijn geconsolideerde jaarrekening. Op dit moment is het meest significante geconstateerde effect dat de Groep nieuwe activa en verplichtingen zal opnemen voor zijn operationele leases van bedrijfspanden en auto's. Per 31 december 2017 bedroegen de toekomstige minimale leasebetalingen van de Groep € 8,6 miljoen, op nominale basis (zie toelichting 20).

Daarnaast zal de aard van de lasten die worden verantwoord veranderen. In plaats van lineair verantwoorde lasten uit hoofde van operationele leases, vereist IFRS 16 de verwerking van afschrijvingslasten voor het gebruiksrecht op de onderliggende activa en rentelasten op de leaseverplichtingen. De Groep heeft nog niet besloten of hij gebruik zal maken van de beschikbare vrijstellingen.

Overgang

- Als lessee heeft de Groep bij de toepassing van IFRS 16 de keuze tussen:
- een retrospectieve benadering; of
- een aangepaste retrospectieve benadering met gebruikmaking van praktische oplossingen.

1. Materiële vaste activa

	Activa in ontwikke- ling	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Installaties machines en uitrusting	Overige bedrijfs- middelen	Totaal
Aanschaffingswaarde	-	14.130	2.565	10.805	27.500
Cumulatieve afschrijvingen (-)	-	9.582	2.287	8.909	20.778
Boekwaarde 1 januari 2016	-	4.548	278	1.896	6.722
Mutaties 2016:					
Investeringsen	222	129	21	1.247	1.619
Bedrijfscombinaties	-	-	-	126	126
Beëindiging activiteiten (-)	-	-	-	-	-
Desinvesteringen (-)	-	-	-	-	-
Afschrijvingen (-)	-	648	183	926	1.757
Totaal mutaties 2016	222	-519	-162	447	-12
Aanschaffingswaarde	222	14.259	2.586	12.178	29.245
Cumulatieve afschrijvingen (-)	-	10.230	2.470	9.835	22.535
Boekwaarde 31 december 2016/ 1 januari 2017	222	4.029	116	2.343	6.710
Mutaties 2017:					
Investeringsen	518	423	844	1.100	2.885
Bedrijfscombinaties	-	-	-	-	-
Beëindiging activiteiten (-)	-	-	-	-	-
Desinvesteringen (-)	-	4	-	57	61
Afschrijvingen (-)	-	618	135	935	1.688
Herclassificatie naar overige bedrijfsmiddelen	-222	-	-	222	-
Totaal mutaties 2017	296	-199	709	330	1.136
Aanschaffingswaarde	518	14.678	3.430	13.443	32.069
Cumulatieve afschrijvingen (-)	-	10.848	2.605	10.770	24.223
Boekwaarde 31 december 2017	518	3.830	825	2.673	7.846

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden beoordeeld tegen reële waarde voor de vaststelling of sprake is van een bijzondere waardevermindering. De reële waarde is gebaseerd op de marktwaarde in onverhuurde staat. De marktwaarden zijn ontleend aan de meest recente taxatierapporten. De taxaties zijn uitgevoerd door een onafhankelijke derde en hebben plaatsgevonden ter indicatie van een mogelijke impairment op de bedrijfsgebouwen en -terreinen conform IFRS 13, level 2. De onafhankelijke derde heeft voor zijn beoordeling de markthuurkapitalisatiemethode gehanteerd.

Voor de markthuurkapitalisatiemethode zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- cashflow geschat op basis van markthuur;
- aftrekposten voor marktconforme eigenaarslasten;
- waardebepaling, via kapitalisatie van de verwachte kasstromen op basis van het netto aanvangsrendement (NAR) van de (theoretische) markthuur;
- correctieposten voor onder andere aanloopleegstand en voor de contante waarde van het verschil tussen feitelijke huur en markthuur, achterstallig onderhoud, mogelijke toekomstige renovaties, afkoop erfpacht, etc.

De marktwaarde van de bedrijfsgebouwen en -terreinen, ontleend aan de meest recente taxaties, bedroeg ca. € 8,3 miljoen. Deze taxaties zijn voor 2017 ook als uitgangspunt genomen voor de beoordeling.

In 2017 heeft een afboeking van materiële vaste activa plaatsgevonden van € 54.000 als gevolg van aanpassing aan de actuele marktwaarde (2016: € 75.000). Over 2017 heeft zich met betrekking tot de materiële vaste activa geen terugnemning van eerder genomen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan (2016: geen).

2. Immateriële activa en goodwill

	Goodwill	Klanten- bestanden/ contracten/ handels- namen	Software	Order- bestand	Totaal	
Aanschaffingswaarde	16.307	801	-	-	17.108	
Cumulatieve amortisaties (-)	4.331	431	-	-	4.762	
Boekwaarde 1 januari 2016	11.976	370	-	-	12.346	
Verwerving d.m.v. bedrijfscombinaties	3.741	9.016	400	1.111	14.268	
Bijzondere waardevermindering (-)	-	-	-	-	-	
Amortisaties (-)	-	242	13	159	414	
Totaal mutaties 2016	3.741	8.774	387	952	13.854	
Aanschaffingswaarde	20.048	9.817	400	1.111	31.376	
Cumulatieve amortisaties en bijzondere waardeverminderingen (-)	4.331	673	13	159	5.176	
Boekwaarde 31 december 2016/ 1 januari 2017	15.717	9.144	387	952	26.200	
Verwerving d.m.v. bedrijfscombinaties	-	-	-	-	-	
Amortisaties (-)	-	1.055	80	952	2.087	
Totaal mutaties 2017	-	-1.055	-80	-952	-2.087	
Aanschaffingswaarde	20.048	9.817	400	1.111	31.376	
Cumulatieve amortisaties en bijzondere waardeverminderingen (-)	4.331	1.728	93	1.111	7.263	
Boekwaarde 31 december 2017	15.717	8.089	307	-	24.113	
Goodwill per segment					2017	2016
Handel en Assemblage					5.699	5.699
Industriële Automatisering					5.245	5.245
Gebouwgebonden Installaties					4.773	4.773
Totaal					15.717	15.717

In 2016 zijn de aandelen van Bellt Consultancy B.V. te Zeist (segment Industriële Automatisering) overgenomen. Voor nadere informatie met betrekking tot deze overname wordt verwezen naar toelichting 33 'Mutaties binnen de vennootschap'.

De goodwill wordt voor de impairmenttesten toegerekend aan afzonderlijk identificeerbare kasstroom genererende eenheden. Dit betreffen de segmenten Handel en Assemblage, Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties. De waarde van de kasstroom genererende eenheden is de hogere van de realiseerbare waarde minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde wordt bepaald op grond van de toekomstige samengestelde kasstroomprognoses per segment. Deze zijn gebaseerd op budgetten en meerjarenplannen van de onderliggende entiteiten over een periode van vijf jaar, opgesteld door het lokale management en goedgekeurd door de raad van bestuur en de raad van commissarissen.

Veronderstellingen 2017	Handel en Assemblage	Industriële Automatisering	Gebouwgebonden Installaties
Grondslag	Bedrijfswaarde	Bedrijfswaarde	Bedrijfswaarde
Prognoseperiode	5 jaar	5 jaar	5 jaar
Groei opbrengsten (gemiddeld)	4,0%	3,0%	1,7%
Groei EBIT (gemiddeld)	11,1%	2,5%	5,0%
Pre tax disconteringsvoet	10,7%	10,9%	12,6%
Lange termijn groeivoet kasstroom	1,5%	1,5%	1,5%

De groei van de opbrengsten is per segment gebaseerd op historische groeicijfers binnen de groep, die zijn getoetst aan de hand van eventueel beschikbare externe ramingen (waaronder voor de industrie en de bouw- en installatiesector).

De veronderstelde groei van de EBIT is gebaseerd op de groei van de opbrengsten en de verwachte kostenontwikkeling (indien mogelijk gebaseerd op concrete loon- en prijsstijgingen zoals vastgelegde CAO's).

In de pre tax disconteringsvoet wordt rekening gehouden met beperkte leverage met vreemd vermogen.

De geprognosticeerde kasstromen voor de verschillende segmenten hebben niet geresulteerd in afboekingen op de goodwill in december 2017. Onderstaande alternatieve scenario's zijn eveneens berekend.

Pre tax disconteringsvoet 2017	Handel en Assemblage	Industriële Automatisering	Gebouwgebonden Installaties
Toegepast	10,7%	10,9%	12,6%
Alternatief 1	11,7%	11,9%	13,6%
Alternatief 2	12,7%	12,9%	14,6%

Als alternatief 3 is een 10% lagere kasstroom gehanteerd en als alternatief 4 is een lange termijn groeivoet van 0% gehanteerd.

Bij deze alternatieve scenario's zou eveneens geen afwaardering noodzakelijk zijn geweest voor de segmenten Handel en Assemblage, Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties.

Veronderstellingen 2016	Handel en Assemblage	Industriële Automatisering	Gebouwgebonden Installaties
Grondslag	Bedrijfswaarde	Bedrijfswaarde	Bedrijfswaarde
Prognoseperiode	5 jaar	5 jaar	5 jaar
Groei opbrengsten (gemiddeld)	3,8%	2,3%	3,4%
Groei EBIT (gemiddeld)	5,2%	1,4%	19,5%
Pre tax disconteringsvoet	11,3%	11,3%	14,4%
Lange termijn groeivoet kasstroom	1,5%	1,5%	1,5%

Pre tax disconteringsvoet 2016	Handel en Assemblage	Industriële Automatisering	Gebouwgebonden Installaties
Toegepast	11,3%	11,3%	14,4%
Alternatief 1	12,3%	12,3%	15,4%
Alternatief 2	13,3%	13,3%	16,4%

3. Samenwerkingsverbanden

Als onderdeel van zijn activiteiten participeert de Groep in een gezamenlijke activiteit (VoF). Via deze activiteit heeft een groepsmaatschappij gezamenlijk met andere partijen een project in uitvoering. De Groep heeft geen overwegende zeggenschap in deze gezamenlijke bedrijfsactiviteit.

Eind 2017 neemt dochteronderneming Beenen B.V. nog deel in de vennootschap onder firma Pompstation Onnen VoF. Het belang van Beenen B.V. in deze VoF is 33⅓%.

De opdracht die is aangenomen in deze vennootschap onder firma is volledig doorbesteed aan de deelnemende firmanten, waardoor in deze vennootschap onder firma geen resultaat is verantwoord.

De financiële gegevens van het samenwerkingsverband zijn hieronder toegelicht. Dit betreft het 100% belang in dit samenwerkingsverband.

2017	Activa	Verplichting	Omzet boekjaar	Resultaat
Pompstation Onnen VoF	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-

2016	Activa	Verplichting	Omzet boekjaar	Resultaat
Pompstation Onnen VoF	-	-	8	-
Totaal	-	-	8	-

4. Voorraden	2017	2016
Handelsgoederen	12.402	10.886
Grond- en hulpstoffen	2.341	2.233
Voorziening incurante voorraden	-2.572	-2.609
Totaal	12.171	10.510

In 2017 is EUR 0,1 miljoen aan handelsgoederen afgeboekt om tot hun netto realiseerbare waarde te komen (2016: EUR 0,2 miljoen). Daarnaast heeft in 2017 voor € 0,1 miljoen een afboeking van grond- en hulpstoffen plaatsgevonden om tot hun netto realiseerbare waarde te komen (2016: EUR 0,3 miljoen). De afboeking is verantwoord als last in 2017. In 2017 zijn geen afboekingen uit voorgaande jaren teruggenomen (2016: geen). De waardeverminderingen zijn begrepen in de kosten van grond-, hulpstoffen en handelsgoederen.

5. Onderhanden projecten in opdracht van derden	2017	2016
Totaal van de einde boekjaar gemaakte kosten*	38.357	20.724
Gedeclareerde termijnen	40.578	22.495
Saldo onderhanden projecten per 31 december	-2.221	-1.771
Hiervan opgenomen als:		
- 'Verplichtingen aan opdrachtgevers' onder de kortlopende verplichtingen	-5.872	-4.828
- 'Te vorderen van opdrachtgevers' onder de vlottende activa	3.651	3.057

* Totaal van de einde boekjaar gemaakte kosten betreffen de cumulatief gemaakte kosten en verantwoorde winsten (verminderd met verantwoorde verliezen) terzake projecten in opdracht van derden.

Vergelijkende bedragen met betrekking tot onderhanden projecten in opdracht van derden zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw geclassificeerd.

Per 31 december 2017 zijn bankgaranties verstrekt aan opdrachtgevers ten bedrage van € 1,1 miljoen (2016: € 0,9 miljoen). Deze garanties zijn opgenomen onder toelichting 20 'Niet in de balans opgenomen verplichtingen'.

Bij onderhanden projecten in opdracht van derden is sprake van schattingonzekerheid in de bepaling van nog te verwachten kosten.

De opbrengsten voor het uitvoeren van projecten in opdracht van derden zijn uitgesplitst in toelichting 34 'Gesegmenteerde informatie'.

6. Handelsvorderingen	2017	2016
Vorderingen < 30 dagen, geen bijzondere waardevermindering	17.731	14.281
Vorderingen 30 - 120 dagen en geen bijzondere waardevermindering	10.926	9.941
Vorderingen 30 - 120 dagen en (deels) bijzondere waardevermindering	83	635
Vorderingen ouder dan 120 dagen en geen bijzondere waardevermindering	-	497
Vorderingen ouder dan 120 dagen en (deels) bijzondere waardevermindering	760	615
	29.500	25.969
Af: voorziening voor het risico van oninbaarheid	340	729
Totaal	29.160	25.240

De bruto bedragen hebben betrekking op de in de winst-en-verliesrekening verantwoorde opbrengsten inclusief de eventuele omzetbelasting hierover. De contractuele betalingstermijn bedraagt 30 tot 120 dagen. Bij vorderingen die langer dan 120 dagen openstaan is er sprake van een verhoogd kredietrisico. De voorziening is gebaseerd op de beste inschatting door het management, maar de werkelijke uitkomsten kunnen hiervan afwijken. Ultimo 2017 zijn er geen substantiële vorderingen waarvoor gerechtelijke procedures met grote onzekerheden lopen. De veronderstelling dat de debiteuren, waarvoor geen voorziening is getroffen, inbaar zijn, is gebaseerd op betalingsgedrag in het verleden en actuele analyses van het debiteurenrisico. Indien mogelijk zijn externe bronnen geraadpleegd. De bedragen bij de hierboven weergegeven termijnen zijn gebaseerd op de factuurdatum.

Het bedrag dat door opdrachtgevers op gefactureerde termijnen is ingehouden bedraagt circa € 0,4 miljoen (2016: € 0,4 miljoen). Deze bedragen zijn ingehouden aangezien het gebruikelijk is om een vooraf overeengekomen percentage in te houden totdat projecten worden opgeleverd.

Het verloop van de voorziening voor het risico van oninbaarheid is als volgt:

	2017	2016
Stand 1 januari	729	503
Toename als gevolg van bedrijfscombinaties	-	72
Ten laste van de voorziening gebracht (-)	175	253
Vrijval (-), dotatie (+) in resultatenrekening	-214	407
Stand 31 december	340	729

7. Overige vorderingen en overlopende activa

De overige vorderingen en overlopende activa hebben voornamelijk betrekking op vooruitbetaalde kosten, nog te factureren bedragen en te ontvangen inkoopbonussen.

Vergelijkende bedragen met betrekking tot de overige vorderingen en overlopende activa zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw geclassificeerd.

8. Geldmiddelen en kasequivalenten	2017	2016
Totaal	3.790	2.572

Ultimo 2017 staat geen bedrag aan kortlopende termijndeposito's en renterekeningen uit (ultimo 2016: nihil). De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

9. Activa aangehouden voor verkoop	2017	2016
Voorraad	76	-
Voorziening incurante voorraad	19	-
Saldo voorraad	57	-
Vooruitbetaalde leasekosten	2	-
Totaal	59	-

De activa geclassificeerd als aangehouden voor verkoop betreffen de activa die betrekking hebben op de overdracht van de business unit Data Vision aan Stemmer Imaging B.V. in 2018.

10. Eigen vermogen

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 3.840.192, verdeeld in 4.800.000 aandelen van elk € 0,40 nominaal, 800.000 preferente aandelen van elk € 2,40 nominaal en 80 prioriteitsaandelen van elk € 2,40 nominaal. Hiervan zijn geplaatst en volgestort 2.408.244 gewone aandelen en 80 prioriteitsaandelen.

De aan prioriteitsaandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het doen van een voorstel tot uitgifte van aandelen. Financiële preferenties zijn niet aan deze aandelen verbonden. De prioriteitsaandelen worden gehouden door de 'Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteitsaandelen van Batenburg Beheer N.V.'

De aan de preferente aandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het in eigendom verwerven van preferente aandelen in Batenburg Techniek N.V. en het uitoefenen van aan die preferente aandelen verbonden rechten - waaronder het uitoefenen van stemrecht en claimrecht - en/of het tegen toekenning van certificaten in eigendom ten titel van beheer verwerven en administreren van preferente aandelen en het uitoefenen van aan die aandelen verbonden rechten.

Voor de berekening van de winst per gewoon aandeel is uitgegaan van 2.408.244 gewone aandelen.

In 2017 hebben geen mutaties plaatsgevonden in het aantal aandelen (2016: idem). De winst per geplaatst prioriteitsaandeel en/of preferent aandeel wordt berekend conform het in de statuten bepaalde.

Reserve omrekeningsverschillen

De reserve omrekeningsverschillen omvat alle valutakoersverschillen op vreemde valuta die ontstaan door de omrekening van de jaarrekeningen van buitenlandse activiteiten, alsmede het effectieve deel van de valutakoersverschillen uit hoofde van afdekkingen van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten.

Ingehouden winsten

De ingehouden winsten omvatten de in het verleden niet uitgekeerde resultaten.

Onverdeeld resultaat

Voorgesteld wordt om € 2.889.902 uit te keren over het resultaat 2017 en de rest van het resultaat toe te voegen aan de overige reserves. Per dividendgerechtigd gewoon aandeel komt dit neer op € 1,20. In 2017 is € 2.167.429,- aan dividend uitgekeerd over het resultaat 2016 en is de rest van het resultaat toegevoegd aan de overige reserves. Per dividend gerechtigd gewoon aandeel kwam dit over 2016 neer op € 0,90. Het dividendvoorstel is niet in de balans ultimo boekjaar verwerkt en heeft geen effect op de winstbelasting.

Solvabiliteit

Het solvabiliteitspercentage komt op 31 december 2017 uit op 49,3% (31 december 2016: 50,1%).

Kapitaalbeheer

Onder de IFRS-definitie van kapitaal kwalificeert bij Batenburg Techniek N.V. het eigen vermogen.

Het aandeel Batenburg Techniek N.V. is genoteerd aan NYSE Euronext N.V. te Amsterdam. Ter bevordering van de verhandelbaarheid van het aandeel is NIBC Markets gedurende het verslagjaar opgetreden als liquiditeitsverschaffer.

Het dividendbeleid van Batenburg Techniek N.V. is erop gericht om de aandeelhouders een aantrekkelijk dividendrendement te bieden en jaarlijks een dividend uit te keren van minimaal 40% van de nettowinst. Batenburg Techniek N.V. bewaakt haar kapitaal met behulp van het solvabiliteitspercentage, gecorrigeerd voor goodwill. Op grond van de strategie en doelstellingen van de vennootschap wordt een solvabiliteitspercentage van minimaal 40% noodzakelijk geacht.

11. Leningen en overige financieringsverplichtingen	2017	2016
Kredietovereenkomst ABN AMRO Bank N.V.	4.000	5.000
	4.000	5.000
Langlopend deel kredietovereenkomst	3.000	4.250
Kortlopend deel kredietovereenkomst	1.000	750
	4.000	5.000

De Groep heeft per 31 oktober 2016 bij ABN AMRO Bank N.V. een kredietovereenkomst voor de gehele groep afgesloten van in totaal € 13,0 miljoen. De overeenkomst bestaat uit een langlopende lening van € 5,0 miljoen met een looptijd van vijf jaar tegen een rente van 160 bps bovenop de driemaands EURIBOR. Deze wordt lineair per kwartaal afgelost met een mogelijkheid van 20% extra aflossing per jaar. Daarnaast is een rekening-courantfaciliteit (RC faciliteit) van € 8,0 miljoen afgesloten. De rente op de RC faciliteit bedraagt 125 bps bovenop de één maandgemiddelde EURIBOR met een markttoeslag van thans 25 bps voor het benutte deel. Voor het deel van de RC faciliteit dat niet is gebruikt, wordt een bereidstellingsprovisie van 40 bps in rekening gebracht. Daarnaast is een obligogarantie verleend van € 0,25 miljoen.

Voor de banklening tegen onderpand heeft de Groep de volgende zekerheden verstrekt: Hypotheekrechten van € 8,3 miljoen, plus 40% voor rente en kosten op de panden in eigendom. Pandrechten op de voorraden, bedrijfsinventaris en debiteuren en hoofdelijke verbondenheid van alle Nederlandse groepsmaatschappijen.

Terugbetaling van de lening vindt plaats op iedere eerste dag van het kwartaal, angevangen op 1 april 2017. Elk terug te betalen deel is groot € 250.000. Het restant van de lening dient op 1 januari 2022 terugbetaald te worden.

De actuele waarde van de langlopende lening wijkt niet significant af van de boekwaarde.

In de kredietovereenkomst zijn twee covenanten opgenomen. De eerste heeft betrekking op total debt ten opzichte van EBITDA en de tweede heeft betrekking op het garantievermogen. Per 31 december 2017 zijn beide covenanten getoetst en is vastgesteld dat de Groep aan beide covenanten voldoet.

	Kortlopend deel (zie noot 14)			Kortlopend Opge- nomen in deel (zie noot 14)		
12. Voorzieningen	1 januari 2017	1 januari 2017	Uit- gekeerd	resultaat 2017	31 decem- ber 2017	31 decem- ber 2017
Voorziening uit hoofde van jubilea	328	75	-31	86	-126	332
Voorziening uit hoofde van bezoldiging raad van bestuur	157	-	-	163	-	320
Overige pensioenvoorzieningen	54	-	-	17	-	71
Totaal	539	75	-31	266	-126	723

Voor nadere toelichting op de voorziening uit hoofde van bezoldiging raad van bestuur wordt verwezen naar toelichting 32.

Een groot deel van de medewerkers in Nederland neemt deel aan de bedrijfstakpensioenregeling van Pensioenfonds Metaal & Techniek (PMT). Er rust geen verplichting op de Groep om tekorten van het pensioenfonds aan te zuiveren. Ook kan geen aanspraak worden gemaakt op opgebouwde buffers.

De Groep is een kleine participant in PMT (<1%). Deze regeling is als een toegezegdebijdrageregeling verwerkt op basis van de argumenten zoals genoemd in de grondslagen voor de financiële verslaggeving.

Uitgaande van de grondslagen van PMT ligt de dekkingsgraad (beleggingen gedeeld door verplichtingen) ultimo 2017 op 102,1% (ultimo 2016: 97,2%). De premie in 2017 is op een vergelijkbaar niveau gebleven in vergelijking tot 2016. Vanaf 1 januari 2015 is het werkgeversdeel van de te betalen pensioenpremie voor salarissen tot een bedrag van € 70.000,- per jaar verlaagd van 63,2% naar 53,7%.

De overige pensioenvoorzieningen betreffen een regeling inzake overbruggingspensioen voor enkele (voormalige) directieleden. Dit betreft een door de Groep aangegane verplichting om het vroegpensioen (tussen 62 en 65 jaar) aan te vullen. De verplichting wordt op actuariële wijze berekend waarbij onder andere rekening wordt gehouden met overlevingskansen en een inflatiecorrectie van het salarisniveau.

13. Latente belastingverplichtingen	2017	2016
Stand 1 januari	2.752	351
Mutatie door verschillen tussen commercieel en fiscaal resultaat	-405	-231
Toename als gevolg van bedrijfscombinatie	-	2.632
Stand 31 december (langlopend)	2.347	2.752

De mutaties in de latente belastingverplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	1 januari	Beëindiging activiteiten/ bedrijfs- combinatie	Opgenomen in resultaat	31 december
	2017		2017	2017
Materiële vaste activa	3	-	-54	-51
Verplichtingen (niet opgenomen vakantiedagen)	263	-	3	266
Vorderingen (handelsvorderingen)	-62	-	148	86
Immateriële activa	2.548	-	-502	2.046
Totaal	2.752	-	-405	2.347

De mutaties in de latente belastingverplichtingen zijn in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Er zijn geen mutaties verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten en ook geen mutaties rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen.

De Groep heeft ultimo 2017 geen niet in de balans opgenomen uitgestelde belastingverplichtingen en belastingvorderingen (ultimo 2016: geen).

14. Voorzieningen	2017	2016
Voorziening garantieverplichtingen	815	858
Voorziening uit hoofde van jubilea	126	75
Totaal	941	933

Voorziening garantieverplichtingen	2017	2016
Het verloop is als volgt:		
Stand 1 januari	858	838
Ten laste van de voorziening gebracht (-)	285	394
Toename als gevolg van bedrijfscombinatie	-	30
Vrijval (-), dotatie (+) in resultatenrekening	242	384
Stand 31 december	815	858

De voorziening garantieverplichtingen wordt getroffen voor risico's die samenhangen met in het afgelopen jaar opgeleverde projecten. Bij het inschatten van de voorziening wordt rekening gehouden met historische garantiegegevens en een weging van alle mogelijke uitkomsten in relatie tot de waarschijnlijkheid dat deze zich zullen voordoen waarbij onder andere complexiteit van de uitgevoerde projecten is meegenomen. De garantietermijn betreft maximaal één jaar.

15. Verplichtingen aan opdrachtgevers	2017	2016
Verplichtingen aan opdrachtgevers	6.335	5.270

Betreft de som van de gemaakte kosten verminderd met de som van de opgenomen verliezen en uitgeschreven facturen naar rato van de voortgang van het werk, voor zover de uitgeschreven facturen de waarde van het werk overtreffen.

16. Handelsschulden	2017	2016
Handelsschulden	11.791	8.956

De schulden aan leveranciers zijn niet-rentedragend en hebben normaliter een betalingstermijn van circa 30 tot 60 dagen. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van afspraken inzake betalingskortingen bij snellere betaling.

17. Vennootschapsbelasting

De post te betalen vennootschapsbelasting heeft voornamelijk betrekking op een verschil tussen de verschuldigde en de vooruitbetaalde vennootschapsbelasting uit nog niet vastgestelde aanslagen uit 2017 en eerdere jaren.

18. Overige kortlopende verplichtingen	2017	2016
Overige belastingen en sociale premies	4.064	4.474
Verplichtingen uit hoofde van personeel	6.695	6.013
Pensioenen	22	54
Overige kortlopende verplichtingen	6.450	4.401
Totaal	17.231	14.942

Vergelijkende bedragen met betrekking tot de overige kortlopende verplichtingen zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw geclassificeerd.

De overige kortlopende verplichtingen hebben over het algemeen een looptijd van 3 tot 6 maanden.

19. Verplichtingen geclassificeerd als aangehouden voor verkoop	2017	2016
Verplichtingen uit hoofde van personeel	64	-
	64	-

De verplichtingen geclassificeerd als aangehouden voor verkoop betreffen de verplichtingen die betrekking hebben op de overdracht van de business unit Data Vision aan Stemmer Imaging B.V. in 2018.

20. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

In verband met vooruitbetalingen en andere verplichtingen zijn bankgaranties afgegeven tot een bedrag van in totaal € 1,1 miljoen (2016: 0,9 miljoen), waarvan € 1,0 miljoen via N.V. Nationale Borg-Maatschappij (2016: € 0,8 miljoen) en € 0,1 miljoen via ABN AMRO Bank N.V. (2016: € 0,1 miljoen).

Eén van de groepsmaatschappijen is hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van een vennootschap onder firma waarin wordt deelgenomen in het kader van de uitvoering van een project. De totale opdrachtsom van dit project bedraagt ultimo 2017 circa € 9 miljoen (ultimo 2016: circa € 9 miljoen). Ultimo 2017 is de omvang van de schulden van deze vennootschap onder firma voor de Groep nihil (ultimo 2016: nihil).

Voor de uiteenzetting van de kredietovereenkomst, zie toelichting 11 'Leningen en overige financieringsverplichtingen'.

Verplichtingen uit hoofde van overeenkomsten inzake huur en operational

lease (met name bedrijfspanden en auto's)	2017	2016
Korter dan 1 jaar	3.075	3.184
Tussen 1 en 5 jaar	5.353	4.454
Langer dan 5 jaar	205	277
Totaal	8.633	7.915

In 2017 bedroegen de totale lasten uit hoofde van de huur- en operationele leasecontracten € 4,1 miljoen (2016: € 3,3 miljoen). Bij enkele huurcontracten is een optie tot verlenging opgenomen. Dergelijke opties zijn niet recent benut. In de huur- en leasecontracten is geen optie tot aankoop opgenomen.

21. Som der bedrijfsopbrengsten	2017	2016
Opbrengsten	172.612	146.301
Overige bedrijfsopbrengsten*	136	12
Totaal	172.748	146.313

* De overige opbrengsten betreffen het boekresultaat bij de verkoop van materiële vaste activa.

Vergelijkende bedragen met betrekking tot de overige bedrijfsopbrengsten zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw geclassificeerd.

Voor nadere informatie met betrekking tot segmentie van de opbrengsten wordt verwezen naar toelichting 34.

22. Kosten van grond- en hulpstoffen en verkochte handelsgoederen	2017	2016
Materialen	27.577	24.230
Handelsgoederen	36.861	35.119
Mutatie incurante voorraden	150	286
Totaal	64.588	59.635

23. Uitbesteed werk en andere externe kosten	2017	2016
Werk door derden	11.146	8.132
Inleenkrachten	5.617	2.491
Totaal	16.763	10.623

24. Lonen en salarissen, sociale lasten en andere personeelslasten	2017	2016
Lonen en salarissen	48.662	41.958
Beëindigingsvergoedingen	68	123
Sociale lasten	7.454	6.410
Pensioenlasten	4.194	3.790
Totaal	60.378	52.281

Aantal werknemers ultimo boekjaar	2017	2016
Handel en Assemblage	209	192
Industriële Automatisering	432	416
Gebouwgebonden Installaties	318	277
Totaal	959	885

Het gemiddeld aantal medewerkers bedraagt over 2017: 922 (2016: 846).

In 2017 waren 50 werknemers buiten Nederland werkzaam (2016: 42).

25. Afschrijvingen materiële vaste activa	2017	2016
Materiële vaste activa	1.688	1.757
Totaal	1.688	1.757

In de jaarrekening 2016 waren onder de toelichting 'Afschrijvingen materiële vaste activa' ook de verkoop-opbrengsten van materiële vaste activa opgenomen (2016: € 12.000). Voor vergelijkingsdoeleinden zijn deze in de jaarrekening 2017 als overige opbrengsten gepresenteerd in toelichting 21 'Som der bedrijfsopbrengsten'.

26. Amortisaties immateriële activa	2017	2016
Amortisaties immateriële activa	2.087	414
Totaal	2.087	414

27. Overige bedrijfskosten	2017	2016
Overige personeelskosten	3.885	1.745
Huisvestingskosten	2.228	1.937
Bureaunkosten	2.627	2.110
Autokosten	4.532	3.780
Reis- en verblijfskosten	1.415	1.241
Verkoopkosten	1.592	1.404
Scholingskosten	955	898
Automatiseringskosten	1.685	1.556
Mutaties in jubileumvoorziening en voorziening garantieverplichtingen	328	420
Waardeverminderingen handelsvorderingen	-214	407
Overige indirecte kosten	1.108	822
Totaal	20.141	16.320

Onder de overige personeelskosten is in 2017 de nabetaling met betrekking tot overname van Bellt opgenomen. Voor nadere informatie met betrekking tot de nabetaling wordt verwezen naar toelichting 33.

28. Resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten

In 2017 heeft de finale afwikkeling plaatsgevonden inzake het faillissement van Koldijk.

Het resultaat op de beëindigde bedrijfsactiviteiten is hieronder gespecificeerd. De gegevens hebben betrekking op de finale afwikkeling inzake het faillissement van Koldijk (2013).

	2017	2016
Overige opbrengsten (vrijval reservering inzake Koldijk)	350	43
Totale opbrengst	350	43

Het effect van de beëindigde bedrijfsactiviteiten op de individuele activa en verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	2017	2016
Vaste activa	-	-
Vlottende activa	-	-
Verplichtingen	-	383
Saldo van identificeerbare activa en verplichtingen	-	383
Uitstroom van kasmiddelen (netto)	33	-

Het effect van de beëindigde activiteiten op het kasstroomoverzicht kan als volgt worden weergegeven:

	2017	2016
Totaal operationele activiteiten	-33	55
Totaal investeringsactiviteiten	-	-
Totaal financieringsactiviteiten	-	-
Totale kasstroom beëindigde activiteiten	-33	55

29. Belastingen over het resultaat

Bedragen verwerkt in het resultaat:

	2017	2016
Actuele belastinglast		
Boekjaar	2.754	1.623
Correcties in schatting gerelateerd aan voorgaande jaren	-31	-
Uitgestelde belastinglast		
Ontstaan en afwikkeling van tijdelijke verschillen	-405	-231
Belastinglast	2.318	1.392

De effectieve belastingdruk is als volgt opgebouwd:

	2017		2016	
Belasting op basis van Nederlands tarief	1.817	24,9%	1.318	24,8%
Niet-aftrekbare kosten	405	5,5%	125	2,3%
Innovatiebox/energie-investeringsaftrek	-26	-0,4%	-25	-0,5%
Gerealiseerde compensabele verliezen	-	0,0%	-	0,0%
Invloed andere rechtsgebieden	153	2,1%	14	0,3%
Opname van eerder niet opgenomen (verwijdering van eerder opgenomen) verrekenbare tijdelijke verschillen	-	0,0%	-39	-0,7%
Overige	-31	-0,4%	-1	0,0%
Verschuldigde winstbelasting	2.318	31,7%	1.392	26,2%

Binnen de fiscale eenheid van Batenburg Techniek N.V. is geen sprake van compensabele verliezen.

30. Honorarium van de accountant

De volgende honoraria zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

Accountantskosten 2017	KPMG Accountants N.V.	Totaal
Controle jaarrekening	422	422
Andere controle opdrachten	6	6
Totaal	428	428

Accountantskosten 2016	KPMG Accountants N.V.	Totaal
Controle jaarrekening	410	410
Andere controle opdrachten	-	-
Totaal	410	410

De in de tabellen vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2017 (2016) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2017 (2016), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2017 (2016) zijn verricht.

Voor 2017 heeft het honorarium voor andere controle opdrachten betrekking op de controle van personeels-aantallen ten behoeve van een projectaanbesteding door een groepsonderdeel.

31. Transacties met verbonden partijen

Transacties binnen de Groep, die zijn opgenomen in de consolidatie, worden geëlimineerd. Deze transacties worden derhalve niet afzonderlijk toegelicht. De transacties betreffen met name doorbelastingen van management fee, facilitaire diensten, in- en uitleen van personeel, rente op deposito's en dividend ontvangsten.

De transacties tussen groepsmaatschappijen vinden plaats op een zakelijke, objectieve basis, maar zijn van beperkte betekenis voor de Groep als geheel.

Voor een toelichting op de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen wordt verwezen naar toelichting 32 'Bezoldiging van bestuurders en commissarissen'. Van de bestuurders en commissarissen van Batenburg Techniek N.V. heeft de heer Van den Broek zeggenschap over de 2.500 stemgerechtigde aandelen in Batenburg Techniek N.V. en is de heer Van Puijenbroek tevens bestuurder van Bech N.V., welke vennootschap, via haar dochter VP Exploitatie N.V., 77,18% van de aandelen in Batenburg Techniek N.V. bezit. Er zijn geen andere transacties geweest met leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen. Er zijn ook geen leningen verstrekt aan leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen.

32. Bezoldiging van bestuurders en commissarissen

	R. van den Broek		E.H.M. Driebeek	
Bezoldiging raad van bestuur*	2017	2016	2017	2016
Korte termijn personeelsbeloning**	335	320	304	290
Resultaatafhankelijke beloning (STI)	114	106	102	96
Resultaatafhankelijke beloning (LTI)***	84	63	76	57
Pensioen	15	14	16	15
Totaal ten laste van Batenburg Techniek N.V.	548	503	498	458

* Bepaalde vergelijkende bedragen in dit overzicht zijn voor vergelijkingsdoeleinden opnieuw gepresenteerd.

** Korte termijn personeelsbeloningen bevatten het basissalaris inclusief vakantiegeld en sociale lasten en overige vergoedingen.

*** Resultaatafhankelijke beloning (LTI) betreft de reservering voor voorwaardelijk toegekende langetermijnvariabelebeloning.

Als bezoldiging van de raad van bestuur is in 2017 totaal € 1.046.000 ten laste van Batenburg Techniek N.V. gekomen (2016: € 961.000).

De raad van bestuur kent een vaste beloning, aangevuld met een gemaximeerde variabele beloning. In 2015 is het beloningsbeleid herzien en is de variabele beloning gesplitst in een korte termijn bonus (STI) en een lange termijn bonus (LTI).

De STI is gemaximeerd op 40% van het basissalaris en wordt voor tenminste 75% bepaald door financiële doelstellingen en voor maximaal 25% door niet-financiële doelstellingen. Op basis van de over 2017 behaalde EBIT, ROCE en opbrengsten, bedraagt de toegekende bonus voor de financiële doelstellingen 30,0%. De niet-financiële doelstellingen zijn grotendeels behaald en de toegekende bonus bedraagt 7,5%. De totale STI beloning bedraagt 37,5% van het basissalaris.

De LTI is gemaximeerd op 25% van het basissalaris en is afhankelijk van de van het aandeel Batenburg Techniek N.V. De LTI wordt verstrekt via zogenaamde Lange Termijn Rekeneenheden (LTRE's) met een planperiode van vier jaar. De LTRE's worden voorwaardelijk toegekend bij aanvang van de planperiode en in geld uitgekeerd aan het einde van de planperiode op basis van de behaalde doelstellingen, ter discretie van de raad van commissarissen.

Het aantal voorwaardelijk toe te kennen LTRE's wordt berekend door 25% van het dan geldende basissalaris te delen door de koers van het aandeel Batenburg Techniek N.V. bij aanvang van de Planperiode (zijnde de gemiddelde slotkoers van het laatste kwartaal voor aanvang van de Planperiode). De waardering van de

verplichting wordt op iedere verslagdatum opnieuw bepaald door de voorwaardelijk toegekende LTRE's te vermenigvuldigen met de gemiddelde slotkoers van het laatste kwartaal van het boekjaar.

In 2017 is ten laste van het resultaat voor de heer R. van den Broek € 80.163 (2016: € 54.551) en voor de heer E.H.M. Driebeek € 72.039 (2016: € 49.303) gereserveerd voor voorwaardelijke LTRE's. Per 31 december 2017 is de reservering voor voorwaardelijke LTRE's voor de heer R. van den Broek € 151.844 (2016: € 71.681) en voor de heer E.H.M. Driebeek € 136.759 (2016: € 64.720). Al deze bedragen zijn exclusief sociale lasten. Het verloop van de voorziening, inclusief sociale lasten, is weergegeven in toelichting 12.

Er zijn ultimo 2017 geen leningen, voorschotten, garanties of optierechten verstrekt aan de leden van de raad van bestuur (2016: geen).

Per 31 december 2017 hield de heer R. van den Broek 2.500 aandelen in Batenburg Techniek N.V. (2016: 2.500 aandelen). De heer E.H.M. Driebeek had ultimo 2017 geen aandelen in Batenburg Techniek N.V. (2016: geen).

Bezoldiging raad van commissarissen	2017	2016
De heer M.C.J. van Pernis (voorzitter)	33	33
De heer A.R. van Puijenbroek	27	27
Mevrouw P.E.P. Kwekkeboom-Janse	27	27
De heer J.S.T. Tiemstra (tot 10 mei 2017)	10	27
De heer N.J. de Vries (vanaf 10 mei 2017)	17	-
De heer P.R.J.M. Smits (vanaf 10 mei 2017)	17	-
Totaal	131	114

Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan de leden van de raad van commissarissen.

De leden van de raad van commissarissen houden geen aandelen in Batenburg Techniek N.V. De heer Van Puijenbroek is tevens bestuurder van Bech N.V., welke vennootschap, via haar dochter VP Exploitatie N.V., 77,18% van de aandelen in Batenburg Techniek N.V. bezit.

33. Mutaties binnen de vennootschap

In 2016 heeft de volgende acquisitie plaatsgevonden. Deze acquisitie past binnen de strategie van Batenburg Techniek N.V. die gericht is op het verder uitbouwen van specialistische kennis en te groeien in de industrie en infra. Met deze overname voegt Batenburg Techniek N.V. nieuwe technologieën en ervaring toe aan zijn portfolio en deze overname is daarnaast een entree in nieuwe markten.

Naam overname	Aard transactie	Vestigingsplaats	Geconsolideerd vanaf	Segment
Bellt Consultancy B.V.	aandelen	Zeist	31 oktober 2016	Industriële Automatisering

Op 31 oktober 2016 heeft dochteronderneming Batenburg Industriële Automatisering B.V. een overeenkomst getekend tot overname van 100% van de aandelen van Bellt Consultancy B.V. te Zeist per die datum (effective date). Bij Bellt Consultancy B.V. en zijn deelnemingen zijn 74 medewerkers in dienst.

Verwervingsprijs*	14.941
Netto verworven activa	11.200
Goodwill	3.741

* De verwervingsprijs betreft de koopprijs (€ 18,4 miljoen) waarop de nabetaling (€ 3,5 miljoen) in mindering is gebracht.

De nabetaling bestaat uit twee gelijke tranches van elk € 1.750.000. De eerste tranche is voldaan op 31 oktober 2017 en de tweede tranche dient voldaan te zijn op 31 oktober 2018. Aan de nabetalingen zijn early leaver kwalificaties verbonden van de vier managers. Daarmee kwalificeren deze nabetalingen zich voor behandeling conform IFRS 3 B.55 (a). De raad van bestuur van Batenburg Techniek N.V. schat in dat de nabetaling in 2018 € 1.750.000 zal bedragen.

34. Gesegmenteerde informatie

Gesegmenteerde informatie 2017

Resultatenrekening	Opbrengsten	Bedrijfsresultaat (EBIT)*
Handel en Assemblage	58.464	2.882
Industriële Automatisering	65.676	3.892
Gebouwgebonden Installaties	48.472	1.755
Totaal operationeel	172.612	8.529
Niet gealloceerd**	136	-1.076
Totaal	172.748	7.453

* Inclusief resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten.

** De regel niet gealloceerd betreft activiteiten gericht op groepsbeheer.

De opbrengsten van de Groep zijn als volgt uit te splitsen:

Opbrengsten uit de verkoop van goederen	58.464
Opbrengsten voor het verlenen van diensten	77.484
Opbrengsten voor onderhanden projecten in opdracht van derden	36.664
Overig	136
Totaal	172.748

Balans	Activa	Verplichtingen	Investerings- in vaste activa	Afschrijvingen en amortisaties
Handel en Assemblage	25.992	8.374	1.100	335
Industriële Automatisering	36.479	18.647	632	2.442
Gebouwgebonden Installaties	15.971	10.126	303	295
Totaal operationeel	78.442	37.147	2.035	3.072
Niet gealloceerd*	7.081	6.252	850	703
Totaal	85.523	43.399	2.885	3.775

* De regel niet gealloceerd betreft activiteiten gericht op groepsbeheer.

Geografische informatie	Nederland	EU (overig)	Buiten EU	Totaal
Opbrengsten	153.446	13.593	5.709	172.748
Vaste activa	31.867	37	55	31.959
Investerings in vaste activa	2.835	-	50	2.885

Bij de presentatie van de geografische informatie wordt voor de opbrengst van het segment uitgegaan van de geografische locatie van de afnemers. De vaste activa en investeringen in vaste activa van het segment zijn gebaseerd op de geografische locatie van de activa.

Gesegmenteerde informatie 2016

Resultatenrekening	Opbrengsten	Bedrijfsresultaat (EBIT)*
Handel en Assemblage	55.675	3.174
Industriële Automatisering	51.464	3.099
Gebouwgebonden Installaties	39.162	624
Totaal operationeel	146.301	6.897
Niet gealloceerd**	12	-1.571
Totaal	146.313	5.326

* Inclusief resultaat op beëindigde bedrijfsactiviteiten.

** De regel niet gealloceerd betreft activiteiten gericht op groepsbeheer.

Balans	Activa	Verplichtingen	Investerings in vaste activa	Afschrijvingen en amortisaties
Handel en Assemblage	22.527	7.326	122	378
Industriële Automatisering	36.189	16.851	14.646	679
Gebouwgebonden Installaties	13.711	7.447	286	293
Totaal operationeel	72.427	31.624	15.054	1.350
Niet gealloceerd*	6.035	7.522	833	821
Totaal	78.462	39.146	15.887	2.171

* De regel niet gealloceerd betreft activiteiten gericht op groepsbeheer.

Geografische informatie	Nederland	EU (overig)	Buiten EU	Totaal
Opbrengsten	129.645	10.533	6.135	146.313
Vaste activa	32.894	-	16	32.910
Investerings in vaste activa	15.883	-	4	15.887

Bij de presentatie van de geografische informatie wordt voor de opbrengst van het segment uitgegaan van de geografische locatie van de afnemers. De vaste activa en investeringen in vaste activa van het segment zijn gebaseerd op de geografische locatie van de activa.

Intercompany transacties tussen de segmenten zijn zowel in 2017 als in 2016 niet van materiële omvang geweest. De Groep heeft geen opdrachtgevers waarvan de opbrengsten meer dan 10% bedraagt van de totale opbrengsten.

35. Financiële instrumenten en risicobeheer

Bij het opmaken van de jaarrekening van de Groep dient het management op balansdatum oordelen te vormen, alsmede schattingen en veronderstellingen te bepalen, die van invloed zijn op de gerapporteerde opbrengsten, lasten, activa, verplichtingen en niet in de balans opgenomen verplichtingen. Schattingen hebben betrekking op bekende en onbekende risico's, onzekerheden en andere factoren die ertoe kunnen leiden dat de toekomstige resultaten en prestaties wezenlijk verschillen van die welke geraamd waren. De schattingen zijn op een consistente wijze uitgevoerd en worden voortdurend beoordeeld. Dit is met name relevant voor de volgende risico's:

Projectrisico's

In tijden van (lang) aanhoudende economische recessie is het risico op financiële probleemsituaties reëel. Dit kan resulteren in vertragingen op de projecten, waardoor projectresultaten beïnvloed kunnen worden vanwege bijvoorbeeld inefficiënte uitvoering. De inschatting van projectrisico's vindt plaats op werkmataaschappijniveau, waarbij rekening wordt gehouden met de marktsectoren waarin de klanten zich bevinden.

Voorraadrisico's

Het risico dat voorraden incourant worden door technische veroudering is met name een operationeel risico van het segment Handel en Assemblage. De voortdurende technologische ontwikkeling brengt met zich mee dat producten verouderen en daardoor minder snel worden afgezet of onverkoopbaar worden. Dit risico wordt gemanaged door een periodieke kritische evaluatie van de voorraden en de focus op items waarin zich gedurende de laatste periode geen mutaties hebben voorgedaan.

Garantieplichtingen en claims

De inschatting van garantieplichtingen op opgeleverde projecten en geschillen berust op veronderstellingen waar onzekerheden aan verbonden zijn. Claimrisico's worden met behulp van externe deskundigen bewaakt.

Bijzondere waardevermindering van goodwill

De Groep bepaalt tenminste eenmaal per jaar of goodwill aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is geweest. Dit vraagt om een schatting van de bedrijfswaarde van de kasstroomgenererende eenheden waaraan de goodwill wordt toegerekend. In de toelichting op de immateriële activa en goodwill is nadere informatie opgenomen over de waardering van goodwill en het toetsen daarvan op bijzondere waardevermindering.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

De Groep beschikt over onroerend goed voor eigen gebruik. Voor het vaststellen van de actuele waarde van het onroerend goed wordt gebruik gemaakt van onafhankelijke taxateurs (zie ook de toelichting op de materiële vaste activa).

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat veranderingen van de valutakoersen invloed hebben op de inkomsten en/of het eigen vermogen van de Groep. Het doel van het valutarisicobeheer is het beheren en beheersen van de valutarisicopositie binnen aanvaardbare grenzen onder het gelijktijdig optimaliseren van het rendement.

Zowel aan de inkoop- als de verkoopzijde wordt gehandeld met landen buiten de eurozone. Aangezien 88% van de activiteiten van de Groep is gericht op de Nederlandse markt, betreft het valutarisico met name de inkoopzijde. Dit valutarisico beperkt zich voornamelijk tot de divisie Handel en Assemblage. Inkopen in landen buiten de eurozone bevinden zich doorgaans tussen de € 5 miljoen en € 10 miljoen op jaarbasis. Daarbij wordt zoveel mogelijk in euro's ingekocht. De belangrijkste vreemde valuta in deze gebieden zijn de Amerikaanse dollar, de Engelse pond, de Japanse yen en de Zwitserse frank. Eventuele margerisico's vanwege valutaschommelingen worden deels gemanaged door afspraken te maken over prijsvaste periodes (in euro's) voor de in te kopen materialen en goederen. Daarnaast wordt in zeer beperkte mate gebruik gemaakt van kortlopende termijncontracten (valutaswaps) om het transactierisico af te dekken op handelsschulden en -vorderingen in met name de Amerikaanse dollar en het Engelse pond. Koersresultaten worden direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening. Per 31 december 2017 heeft de Groep geen lopende termijncontracten. Aan de verkoopzijde beperkt het valutarisico zich voornamelijk tot de divisie Industriële Automatisering en dan specifiek tot de activiteiten gericht op tuinbouwautomatisering. De belangrijkste vreemde valuta zijn de Amerikaanse dollar, de Canadese dollar en de Chinese renminbi.

De samengevatte kwantitatieve gegevens over de blootstelling van de Groep aan valutarisico zijn als volgt:

31 december 2017							
	EUR	USD	GBP	CHF	JPY	Renminbi	CAD
Handelsvorderingen	28.958	177	-	-	-	-	25
Bankleningen tegen onderpand	-4.000	-	-	-	-	-	-
Handelsschulden	-11.573	-106	-38	-57	-	-	-17
Netto balanspositie	13.385	71	-38	-57	-	-	8

31 december 2016							
	EUR	USD	GBP	CHF	JPY	Renminbi	CAD
Handelsvorderingen	24.984	94	-	-	-	-	162
Bankleningen tegen onderpand	-5.000	-	-	-	-	-	-
Handelsschulden	-8.627	-81	-43	-186	-5	-4	-10
Netto balanspositie	11.357	13	-43	-186	-5	-4	152

Gezien de geringe blootstelling van de Groep aan posities in valuta anders dan de euro, zou een redelijkerwijs mogelijke versterking (verzwakking) van de euro ten opzichte van alle andere valuta op 31 december 2017, niet significant van invloed zijn geweest op de waardering van financiële instrumenten die in een vreemde valuta zijn uitgedrukt, en op het eigen vermogen en het resultaat van de groep. Het management is van mening dat er

geen sprake is van significante wijzigingen in de inschatting van het valutarisico van de Groep ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Liquiditeits- en renterisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep problemen krijgt om te voldoen aan zijn verplichtingen uit hoofde van in contanten of andere financiële activa af te wikkelen financiële verplichtingen. De uitgangspunten van het liquiditeitsrisicobeheer van de Groep zijn dat er, voor zover mogelijk, voldoende liquiditeiten worden aangehouden om te kunnen voldoen aan zijn financiële verplichtingen wanneer deze vervallen, in normale en moeilijke omstandigheden, en zonder dat onaanvaardbare verliezen worden gelopen of de reputatie van de Groep in gevaar komt.

De Groep neemt een centrale rol in voor het optimaliseren van de kasstroom en de financiële positie van de werkmaatschappijen. Door middel van frequente liquiditeitsprognoses wordt de kaspositie bewaakt.

Om de rentelast op de rekening-courantfaciliteit te minimaliseren en tegelijkertijd de liquide middelen noodzakelijk voor het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten in de werkmaatschappijen te managen, wordt gebruik gemaakt van Target Balancing.

In 2016 is, mede in het kader van acquisitiefinanciering voor de overname van Bellt Consultancy B.V. (zie toelichting 33), een kredietovereenkomst gesloten met ABN AMRO Bank N.V. Deze faciliteit bestaat uit een rekening-courantfaciliteit van € 8,0 miljoen en een langlopende lening van € 5,0 miljoen, af te lossen in 5 jaren. Op balansdatum is geen gebruik gemaakt van de rekening-courantfaciliteit. De langlopende lening draagt een variabele interest (zie toelichting 11). Een eventuele wijziging in de rentestand heeft een beperkt effect op het resultaat van de Groep. Een mogelijke toename van de rentetarieven op de verslagdatum met 100 basispunten, zou resulteren in een afname van het resultaat voor belasting met € 34.000, waarbij is verondersteld dat alle andere variabelen constant blijven. Gezien het beperkte renterisico heeft de Groep geen rentederivaten afgesloten.

Het risico dat de Groep over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe verplichtingen te voldoen, is door het actieve cash management en de bestaande rekening-courantfaciliteit beperkt.

Hieronder zijn de resterende contractuele looptijden van de langlopende financiële verplichtingen opgenomen op de rapportagedatum. De bedragen zijn bruto en niet contant gemaakt, en zijn inclusief de geschatte rentebetalingen en exclusief het effect van verrekeningsovereenkomsten.

	Boekwaarde	Contractuele kasstromen					
		Totaal	2 maanden of minder	2 - 12 maanden	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	Meer dan 5 jaar
31 december 2017							
Niet-afgeleide financiële verplichtingen							
ABN AMRO banklening tegen onderpand	4.000	4.095	258	785	1.030	2.022	-
	4.000	4.095	258	785	1.030	2.022	-

	Boekwaarde	Contractuele kasstromen					Meer dan 5 jaar
		Totaal	2 maanden of minder	2 - 12 maanden	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	
31 december 2016							
Niet-afgeleide financiële verplichtingen							
ABN AMRO banklening tegen onderpand							
	5.000	5.170	11	799	1.047	3.063	250
	5.000	5.170	11	799	1.047	3.063	250

Zoals in toelichting 11 is aangegeven, is een schuldconvenant van toepassing op de banklening. Een toekomstige overtreding van dat convenant kan betekenen dat de Groep de lening eerder zal moeten aflossen dan in de voorgaande tabel is aangegeven. Op grond van de overeenkomst wordt het convenant regelmatig tegen het licht

gehouden door de afdeling group controlling, die daarover periodiek verslag uitbrengt aan de CFO teneinde te waarborgen dat de overeenkomst goed wordt nageleefd.

De rentebetalingen op in de voorgaande tabel weergegeven lening met een variabele rente zijn gebaseerd op termijnmarktrenten aan het einde van de verslagperiode en de bedragen kunnen veranderen naar gelang de marktrenten wijzigen.

Het management is van mening dat er geen sprake is van significante wijzigingen in de inschatting van het liquiditeits- en renterisico van de Groep ten opzichte van voorgaand boekjaar, ondanks de nieuw afgesloten kredietovereenkomst.

Kredietrisico's

Kredietrisico is het risico van financieel verlies voor de Groep indien een afnemer of tegenpartij van een financieel instrument de aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. Kredietrisico's vloeien met name voort uit vorderingen op klanten.

De blootstelling aan kredietrisico van de Groep wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke afnemers. Daarnaast houdt het management ook rekening met de demografische aspecten van het klantenbestand, waaronder het risico op wanbetaling in de bedrijfstak en het land waarin de afnemers actief zijn. Zie toelichting 34 voor nadere informatie over de concentratie van de opbrengsten.

De initiële inschatting van het risico op oninbare debiteuren vindt plaats op werkmaatschappijniveau. Voorts vindt een uitgebreide maandelijkse rapportering plaats waarin aspecten als ouderdom van openstaande vorderingen, gemiddelde debiteurendagen en de voorziening oninbare vorderingen naar voren komen.

De afdeling group controlling voert periodiek evaluaties uit op de debiteurenportefeuille voor wat betreft de (on)inbaarheid van de vorderingen. Dit geschiedt onder andere door middel van beoordeling van de maandelijkse rapportages op aspecten als ouderdom openstaande vorderingen, gemiddelde debiteurendagen en de voorziening oninbare vorderingen. Mede op grond van de uitkomsten van deze analyse en de variatie van risicoprofielen binnen de Groep heeft de Groep een kredietverzekering afgesloten voor een aantal werkmaatschappijen in de divisies Handel en Assemblage en Industriële Automatisering. Daarnaast maken alle werkmaatschappijen van de Groep gebruik van een credit rating agency (Dun & Bradstreet) voor een periodieke financiële beoordeling van debiteuren. Daar waar mogelijk wordt de betalingstermijn verkort door gebruik te maken van 'reversed factoring'.

Op balansdatum is geen sprake van significante concentratie van kredietrisico. De maximale exposure aan kredietrisico is de boekwaarde van de financiële activa.

De Groep vormt een voorziening voor bijzondere waardeverminderingen ter grootte van de geschatte verliezen uit hoofde van handelsvorderingen (zie toelichting 6).

Op 31 december 2017 was de ouderdomsopbouw van de handelsvorderingen die geen bijzondere waardevermindering hadden ondergaan als volgt:

	2017	2016
Vorderingen < 30 dagen, geen bijzondere waardevermindering	17.731	14.281
Vorderingen 30-120 dagen en geen bijzondere waardevermindering	10.926	9.941
Vorderingen ouder dan 120 dagen en geen bijzondere waardevermindering	-	497
	28.657	24.719

Het management is van mening dat er geen sprake is van significante wijzigingen in de inschatting van het kredietrisico van de Groep ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Reële waarde

De Groep heeft per 31 december 2017 geen posten op de balans staan die tegen reële waarde gewaardeerd zijn.

36. Overzicht geconsolideerde deelnemingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de deelnemingen. Het deelnemingspercentage is 100% tenzij anders vermeld.

Handel en Assemblage

Batenburg Technische Handel B.V.
Batenburg Bevestigingstechniek B.V.
Batenburg Energietechniek B.V.
Batenburg Mechatronica B.V.
Micropower B.V.
Albert van der Perk B.V.
Batenburg Techniek België N.V.
Batenburg Industriële Elektronica B.V.
T.P.C. Beheer B.V.
AVEC Goor B.V.
T.P.C. Electronics GmbH

Vestigingsplaats

Rotterdam
Veenendaal
Capelle aan den IJssel
Rotterdam
Breda
Rotterdam
Zaventem (België)
Goor
Goor
Goor
Gronau (Duitsland)

Industriële Automatisering

Batenburg Industriële Automatisering B.V.
Beenen B.V.
Datell B.V.
Hoogendoorn Automatisering B.V.
Hoogendoorn America Inc.
Hoogendoorn Asia Ltd. Co.
Innocom (I.T.) B.V.
LetsGrow.com B.V.
JB Systems B.V.
Industrial Automation Services B.V.
Bellt Consultancy B.V.
Bellt-GCA B.V.
Bellt-GCA N.V.
Ingenieria Bellt España SA

Rotterdam
Heerenveen
Zwolle
Vlaardingen
Vineland Station (Ontario, Canada)
Beijing (China)
Vlaardingen
Vlaardingen
Vlaardingen
Zundert
Zeist
Zeist
Schilde (België)
Madrid (Spanje)

Gebouwgebonden Installaties

Batenburg Installatietechniek B.V.
Dekker van Geest Installaties B.V.
Electrotechnisch Bureau J.H. Sparreboom B.V.
OSP B.V.
Schekman Elektrotechniek B.V.
Van Dalen Installatietechniek B.V.

Rotterdam
Monster
Ridderkerk
Nijkerk
Nijmegen
Twello

Overig

Batenburg Facilitair B.V.
Batenburg Shared Services B.V.
H. Hoogendoorn Automation B.V.

Rotterdam
Rotterdam
Vlaardingen

Enkelvoudige balans per 31 december 2017

(voor resultaatbestemming) in € 1.000

	31 december 2017	31 december 2016
Actief		
Vaste activa		
37. Immateriële vaste activa	5.465	5.506
38. Materiële vaste activa	23	25
39. Financiële vaste activa	32.143	34.606
Totaal vaste activa	37.631	40.137
Vlottende activa		
40. Vorderingen op groepsmaatschappijen	19.856	19.975
41. Overige vorderingen en overlopende activa	28	85
42. Liquide middelen	1.827	942
Totaal vlottende activa	21.711	21.002
Totaal actief	59.342	61.139
	31 december 2017	31 december 2016
Passief		
43. Eigen vermogen		
Aandelen kapitaal	963	963
Reserve omrekeningsverschillen	-24	-8
Ingehouden winst	36.194	34.441
Onverdeeld resultaat	4.991	3.920
Totaal eigen vermogen	42.124	39.316
Voorzieningen		
44. Voorzieningen	323	159
Totaal voorzieningen	323	159
Langlopende schulden		
45. Leningen en overige financieringsschulden	3.000	4.250
Totaal langlopende schulden	3.000	4.250
Kortlopende schulden		
45. Leningen en overige financieringsschulden	1.000	750
46. Schulden aan groepsmaatschappijen	11.574	14.696
Handelsschulden	154	167
Vennootschapsbelasting	295	786
47. Kortlopende schulden	872	1.015
Totaal kortlopende schulden	13.895	17.414
Totaal passief	59.342	61.139

De toelichtingen op pagina 108 tot en met 116 maken deel uit van deze enkelvoudige jaarrekening.

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

	2017	2016
49. Overige opbrengsten	1.259	858
50. Lonen en salarissen	2.028	1.767
50. Sociale lasten en andere personeelslasten	258	281
38. Afschrijvingen materiële vaste activa	10	10
37. Amortisaties immateriële vaste activa	41	41
37. Overige waardeverminderingen immateriële vaste activa	-	-
51. Overige bedrijfskosten	1.098	1.683
Som der bedrijfslasten	3.435	3.782
Bedrijfsresultaat	-2.176	-2.924
Rentebaten	369	62
Rentelasten	57	15
Totaal rentebaten en -lasten	312	47
Resultaat vóór belastingen	-1.864	-2.877
Belastingen over het resultaat	642	482
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin		
52. wordt deelgenomen, na belastingen	6.213	6.315
Resultaat na belastingen	4.991	3.920

De toelichtingen op pagina 108 tot en met 116 maken deel uit van deze enkelvoudige jaarrekening.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening over het boekjaar eindigend op 31 december 2017

in € 1.000

Algemene informatie

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2017 van Batenburg Techniek N.V. ('de Vennootschap').

Basis voor presentatie

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De Vennootschap maakt voor de bepaling van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling van haar enkelvoudige jaarrekening gebruik van de optie die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit houdt in dat de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling (hierna 'waarderingsgrondslagen') van de enkelvoudige jaarrekening van de Vennootschap gelijk zijn aan de grondslagen die voor de geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening zijn toegepast. Deze geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening is opgesteld volgens de door de International Accounting Standards Board vastgestelde en door de Europese Unie aanvaarde standaarden (hierna 'EU-IFRS'). Verwezen wordt naar pagina 71 tot en met 85 voor een beschrijving van deze grondslagen.

Financiële instrumenten worden in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen op basis van hun juridische basis.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde, met separate presentatie van de goodwill component onder de immateriële vaste activa.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de Vennootschap in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de Vennootschap en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

37. Immateriële vaste activa	2017	2016
Samenstelling:		
Goodwill	5.319	5.319
Klantenbestanden/contracten	146	187
Totaal	5.465	5.506
Goodwill	2017	2016
Aanschaffingswaarde	9.535	9.535
Cumulatieve amortisaties en bijzondere waardeverminderingen (-)	4.216	4.216
Boekwaarde 1 januari	5.319	5.319
Bijzondere waardevermindering (-)	-	-
Mutaties totaal	-	-
Aanschaffingswaarde	9.535	9.535
Cumulatieve amortisaties en bijzondere waardeverminderingen (-)	4.216	4.216
Boekwaarde 31 december	5.319	5.319

Klantenbestanden/contracten	2017	2016
Aanschaffingswaarde	410	410
Cumulatieve amortisaties (-)	223	182
Boekwaarde 1 januari	187	228
Amortisaties (-)	41	41
Mutaties totaal	-41	-41
Aanschaffingswaarde	410	410
Cumulatieve amortisaties (-)	264	223
Boekwaarde 31 december	146	187

38. Materiële vaste activa	2017	2016
Overige bedrijfsmiddelen		
Aanschaffingswaarde	220	212
Cumulatieve afschrijvingen (-)	195	186
Boekwaarde 1 januari	25	26
Investerings	8	9
Afschrijvingen (-)	10	10
Mutaties totaal	-2	-1
Aanschaffingswaarde	228	221
Cumulatieve afschrijvingen (-)	205	196
Boekwaarde 31 december	23	25

39. Financiële vaste activa	2017	2016
Deelnemingen in dochtermaatschappijen	31.593	33.946
Langlopende vorderingen op dochtermaatschappijen	550	660
Totaal	32.143	34.606

Deelnemingen in dochtermaatschappijen		
Boekwaarde 1 januari	33.946	29.480
Mutaties:		
Dividenduitkering	-8.550	-3.798
Investerings en desinvesteringen	-	1.947
Aandeel in de winst	6.213	6.315
Mutatie door wisselkoerswijzigingen	-16	2
Totaal mutaties	-2.353	4.466
Boekwaarde 31 december	31.593	33.946

Per 1 januari 2016 zijn de aandelen van Van Reijssen Elektronika B.V. overgedragen aan Batenburg Facilitair B.V. Daarnaast heeft Batenburg Techniek N.V. per 1 januari 2016 de aandelen van Batenburg Industriële Automatisering B.V. overgenomen van Batenburg Installatietechniek B.V. Beide transacties zijn in het verloopoverzicht van deelnemingen in dochtermaatschappijen verwerkt onder 'investerings en desinvesteringen'.

De Vennootschap staat aan het hoofd van de Groep en heeft de volgende directe kapitaalbelangen:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal %
Batenburg Facilitair B.V.	Rotterdam	100%
Batenburg Technische Handel B.V.	Rotterdam	100%
Batenburg Shared Services B.V.	Rotterdam	100%
Batenburg Installatietechniek B.V.	Rotterdam	100%
Batenburg Industriële Automatisering B.V.	Rotterdam	100%

Een volledig overzicht van alle kapitaalbelangen (ook indirect) is opgenomen in toelichting 36 'Overzicht geconsolideerde deelnemingen'.

Langlopende vorderingen op dochtermaatschappijen

Met één dochtermaatschappij is een langlopende overeenkomst afgesloten om investeringen in vaste activa te financieren. Het rentepercentage op deze lening bedraagt de 12-maands EURIBOR te verhogen met een opslag van 1,2%. De lening wordt in een periode van maximaal 10 jaar afgelost, in 10 jaarlijks gelijke termijnen. Vervroegde aflossing is mogelijk. De desbetreffende dochtermaatschappij heeft als zekerheid het pandrecht verstrekt op de bedrijfsinventaris, voorraden en vorderingen van deze dochtermaatschappij.

De ouderdom van deze vorderingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
Bedrag met een resterende looptijd korter dan 1 jaar	110	110
Bedrag met een resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	440	440
Bedrag met een resterende looptijd langer dan 5 jaar	-	110
Totaal	550	660

	1 januari 2017	Aflossing	31 december 2017
Verloopstaat langlopende vordering			
Langlopende vorderingen op dochtermaatschappijen	660	-110	550
Totaal	660	-110	550

40. Vorderingen op groepsmaatschappijen	2017	2016
Rekeningen-courant dochtermaatschappijen	19.856	19.975

41. Overige vorderingen en overlopende activa	2017	2016
Totaal	28	85

Alle vorderingen die zijn opgenomen onder de overige vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd die korter is dan één jaar.

42. Liquide middelen	2017	2016
Totaal	1.827	942

Ultimo 2017 staat geen bedrag aan kortlopende termijndeposito's en renterekeningen uit (ultimo 2016: nihil). De liquide middelen zijn vrij opneembaar.

43. Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen is als volgt:

	Aandelen- kapitaal	Reserve omrekenings- verschillen	Inge- houden winsten	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand 1 januari 2016	963	-10	34.011	2.236	37.200
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen					
Uitgekeerd dividend	-	-	-	-1.806	-1.806
<i>Totaal transacties met eigenaars van de Vennootschap</i>	-	-	-	-1.806	-1.806
Resultaatbestemming 2015	-	-	430	-430	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten					
Resultaat boekjaar 2016	-	-	-	3.920	3.920
Totaal niet-gerealiseerde resultaten 2016	-	2	-	-	2
<i>Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	-	2	-	3.920	3.922
Stand 31 december 2016/1 januari 2017	963	-8	34.441	3.920	39.316
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen					
Uitgekeerd dividend	-	-	-	-2.167	-2.167
<i>Totaal transacties met eigenaars van de Vennootschap</i>	-	-	-	-2.167	-2.167
Resultaatbestemming 2016	-	-	1.753	-1.753	-
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten					
Resultaat boekjaar 2017	-	-	-	4.991	4.991
Totaal niet-gerealiseerde resultaten 2017	-	-16	-	-	-16
<i>Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten</i>	-	-16	-	4.991	4.975
Stand 31 december 2017	963	-24	36.194	4.991	42.124

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 3.840.192, verdeeld in 4.800.000 aandelen van elk € 0,40 nominaal, 800.000 preferente aandelen van elk € 2,40 nominaal en 80 prioriteitsaandelen van elk € 2,40 nominaal. Hiervan zijn geplaatst en volgestort 2.408.244 gewone aandelen en 80 prioriteitsaandelen.

De aan prioriteitsaandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het doen van een voorstel tot uitgifte van aandelen. Financiële preferenties zijn niet aan deze aandelen verbonden. De prioriteitsaandelen worden gehouden door de 'Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteitsaandelen van Batenburg Beheer N.V.'

De aan de preferente aandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het in eigendom verwerven van preferente aandelen in Batenburg Techniek N.V. en het uitoefenen van aan die preferente aandelen verbonden rechten - waaronder het uitoefenen van stemrecht en claimrecht - en/of het tegen

toekenning van certificaten in eigendom ten titel van beheer verwerven en administreren van preferente aandelen en het uitoefenen van aan die aandelen verbonden rechten.

In 2017 hebben geen mutaties plaatsgevonden in het aantal aandelen (2016: idem).

Reserve omrekeningsverschillen

De reserve omrekeningsverschillen omvat alle valutakoersverschillen op vreemde valuta die ontstaan door de omrekening van de jaarrekeningen van buitenlandse activiteiten, alsmede het effectieve deel van de valutakoersverschillen uit hoofde van afdekkingen van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten.

Ingehouden winsten

De ingehouden winsten omvatten de in het verleden niet uitgekeerde resultaten.

Onverdeeld resultaat

Voorgesteld wordt om € 2.889.902 uit te keren over het resultaat 2017 en de rest van het resultaat toe te voegen aan de overige reserves. Per dividendgerechtigd gewoon aandeel komt dit neer op € 1,20. In 2017 is € 2.167.429,- aan dividend uitgekeerd over het resultaat 2016 en is de rest van het resultaat toegevoegd aan de overige reserves. Per dividend gerechtigd gewoon aandeel kwam dit over 2016 neer op € 0,90. Het dividendvoorstel is niet in de balans ultimo boekjaar verwerkt en heeft geen effect op de winstbelasting.

	1 januari 2017	Uitgekeerd	Opgenomen in resultaat 2016	31 december 2017
44. Voorzieningen				
Voorziening uit hoofde van jubilea	1	-	1	2
Voorziening uit hoofde van bezoldiging raad van bestuur	158	-	163	321
Totaal	159	-	164	323

45. Leningen en overige financieringsschulden	2017	2016
Kredietovereenkomst ABN AMRO Bank N.V.	4.000	5.000
	4.000	5.000
Langlopend deel kredietovereenkomst	3.000	4.250
Kortlopend deel kredietovereenkomst	1.000	750
Totaal	4.000	5.000

De Groep heeft per 31 oktober 2016 bij ABN AMRO Bank N.V. een kredietovereenkomst voor de gehele groep afgesloten van in totaal € 13,0 miljoen. De overeenkomst bestaat uit een langlopende lening van € 5,0 miljoen met een looptijd van vijf jaar tegen een rente van 160 bps bovenop de driemaands EURIBOR. Deze wordt lineair per kwartaal afgelost met een mogelijkheid van 20% extra aflossing per jaar. Daarnaast is een rekening-courantfaciliteit (RC faciliteit) van € 8,0 miljoen afgesloten. De rente op de RC faciliteit bedraagt 125 bps bovenop de één maandgemiddelde EURIBOR met een markttoeslag van thans 25 bps voor het benutte deel. Voor het deel van de RC faciliteit dat niet is gebruikt, wordt een bereidstellingsprovisie van 40 bps in rekening gebracht. Daarnaast is een obligogarantie verleend van € 0,25 miljoen.

Voor de banklening tegen onderpand heeft de Groep de volgende zekerheden verstrekt: Hypotheekrechten van € 8,3 miljoen, plus 40% voor rente en kosten op de panden in eigendom. Pandrechten op de voorraden, bedrijfsinventaris en debiteuren en hoofdelijke verbondenheid van alle Nederlandse groepsmaatschappijen.

Terugbetaling van de lening vindt plaats op iedere eerste dag van het kwartaal, aangevangen op 1 april 2017. Elk terug te betalen deel is groot € 250.000. Het restant van de lening dient op 1 januari 2022 terugbetaald te worden.

De actuele waarde van de langlopende lening wijkt niet significant af van de boekwaarde.

In de kredietovereenkomst zijn twee covenanten opgenomen. De eerste heeft betrekking op Net debt ten opzichte van EBITDA en de tweede heeft betrekking op het garantievermogen. Per 31 december 2017 zijn beide covenanten getoetst en is vastgesteld dat de Groep aan beide covenanten voldoet.

46. Schulden aan groepsmaatschappijen	2017	2016
Rekeningen-courant dochtermaatschappijen	11.574	14.696

Met een aantal dochtermaatschappijen is een overeenkomst van geldlening afgesloten ter verstrekking van financiering. Het rentepercentage op deze leningen bedraagt de ABN AMRO Euro Basisrente met een opslag van 1,25%. Alle rekening-courant verhoudingen met dochtermaatschappijen zijn direct opeisbaar.

47. Kortlopende schulden	2017	2016
Belastingen en sociale premies	-20	-51
Personeel	441	362
Overige kortlopende verplichtingen	451	704
Totaal	872	1.015

48. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Hoofdelijke aansprakelijkheid en garanties

Batenburg Techniek N.V. heeft enkele concerngaranties afgegeven tot een bedrag van in totaal € 0,2 miljoen, ten behoeve van dochtermaatschappijen tot zekerheid voor de nakoming van contractuele verplichtingen jegens derden.

In verband met vooruitbetalingen en andere verplichtingen zijn bankgaranties afgegeven tot een bedrag van in totaal € 1,1 miljoen (2016: 0,9 miljoen), waarvan € 1,0 miljoen via N.V. Nationale Borg-Maatschappij (2016: € 0,8 miljoen) en € 0,1 miljoen via ABN AMRO Bank N.V. (2016: € 0,1 miljoen). Voor de bankgaranties die door N.V. Nationale Borg-Maatschappij zijn verstrekt aan dochterondernemingen heeft Batenburg Techniek N.V. een aansprakelijkheidsverklaring getekend. De bankgaranties bij ABN AMRO Bank N.V. heeft Batenburg Techniek N.V. aangevraagd namens dochterondernemingen.

Voor de uiteenzetting van de kredietovereenkomst, zie toelichting 11 'Leningen en overige financieringsverplichtingen'.

Verplichtingen uit hoofde van overeenkomsten inzake huur

en operational lease (met name bedrijfspanden en auto's)	2017	2016
Korter dan 1 jaar	112	117
Tussen 1 en 5 jaar	342	259
Langer dan 5 jaar	-	-
Totaal	454	376

Fiscale eenheid

De Vennootschap vormt samen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting; elk der Vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken Vennootschappen. Bellt Consultancy B.V. is per 1 januari 2017 gevoegd in de fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting.

49. Overige opbrengsten	2017	2016
Overige opbrengsten	1.259	858
Totaal	1.259	858

De overige opbrengsten betreft de in rekening gebrachte management fee door Batenburg Techniek N.V. aan de groepsmaatschappijen.

50. Lonen en salarissen, sociale lasten en andere personeelslasten	2017	2016
Lonen en salarissen	2.028	1.767
Sociale lasten	147	175
Pensioenlasten	111	106
Totaal	2.286	2.048

Gedurende het boekjaar 2017 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij de onderneming, omgerekend naar volledige mensjaren 10 (2016: 10). Hiervan waren geen personen (2016: geen) werkzaam buiten Nederland.

51. Overige bedrijfskosten	2017	2016
Personeelskosten	279	163
Huisvestingskosten	81	81
Bureaunkosten	634	889
Autokosten	28	103
Reis- en verblijfkosten	47	22
Verkoopkosten	143	82
Scholingskosten	71	140
Automatiseringskosten	95	90
Algemene kosten	-280	113
	1.098	1.683

Onder de algemene kosten is de vrijval van de reservering inzake Koldijk en IJsselmuiden opgenomen (2017: € 350.000, 2016: € 43.000). In 2017 heeft de finale afwikkeling plaatsgevonden inzake Koldijk. In 2016 is een aantal posten inzake Koldijk afgewikkeld.

52. Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen, na belastingen

Dit betreft het aandeel van de Vennootschap in de resultaten van haar dochtermaatschappijen.

53. Transacties met verbonden partijen

Transacties binnen de Groep, die zijn opgenomen in de consolidatie, worden geëlimineerd. Deze transacties worden derhalve niet afzonderlijk toegelicht. De transacties betreffen met name doorbelastingen van management fee, facilitaire diensten, in- en uitleen van personeel, rente op depositos en dividend ontvangsten.

De transacties tussen groepsmaatschappijen vinden plaats op een zakelijke, objectieve basis, maar zijn van beperkte betekenis voor de Groep als geheel.

Voor een toelichting op de bezoldiging van de raad van bestuur en raad van commissarissen wordt verwezen naar toelichting 32. Van de bestuurders en commissarissen van Batenburg Techniek N.V. heeft de heer Van den Broek zeggenschap over de 2.500 stemgerechtigde aandelen in Batenburg Techniek N.V. en is de heer Van Puijenbroek tevens bestuurder van Bech N.V., welke vennootschap, via haar dochter VP Exploitatie N.V., 77,18% van de aandelen in Batenburg Techniek N.V. bezit. Er zijn geen andere transacties geweest met leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen. Er zijn ook geen leningen verstrekt aan leden van de raad van commissarissen, leden van de raad van bestuur, senior management of familieleden van deze personen.

54. Financiële instrumenten en risicobeheer

Batenburg Techniek N.V. is uit hoofde van het gebruik van financiële instrumenten blootgesteld aan de volgende risico's:

- kredietrisico's
- liquiditeits- en renterisico's

In de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening wordt informatie gegeven over de blootstelling van Batenburg Techniek N.V. aan elk van de hierboven genoemde risico's, de doelstellingen, grondslagen en procedures van Batenburg Techniek N.V. voor het beheren en meten van deze risico's alsmede het kapitaalbeheer van Batenburg Techniek N.V.

Deze risico's, doelstellingen, grondslagen en procedures van de voor het beheren en meten van deze risico's alsmede het kapitaalbeheer zijn van overeenkomstige toepassing op de enkelvoudige jaarrekening van Batenburg Techniek N.V.

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Met één dochtermaatschappij is een langlopende overeenkomst afgesloten om investeringen in vaste activa te financieren. Het rentepercentage op deze lening bedraagt de 12-maands Euribor te verhogen met een opslag van 1,2%. De lening wordt in een periode van maximaal 10 jaar afgelost, in 10 jaarlijks gelijke termijnen. Vervroegde aflossing is mogelijk. Als zekerheid is het pandrecht verstrekt op de bedrijfsinventaris, voorraden en vorderingen van deze dochtermaatschappij. Naast het pandrecht wordt het risico op oninbaarheid bewaakt door periodieke kritische evaluatie van het uitstaande saldo.

Daarnaast is met een aantal dochtermaatschappijen een overeenkomst van geldlening afgesloten ter verstrekking van financiering. Deze geldleningen zijn direct opeisbaar. Het rentepercentage op deze leningen bedraagt de ABN AMRO Euro Basisrente met een opslag van 1,25%. Het risico op oninbaarheid wordt bewaakt door periodieke kritische evaluatie van de uitstaande saldi. Alle rekening-courantverhoudingen met dochtermaatschappijen zijn direct opeisbaar.

55. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 31 januari 2018 heeft de Groep zijn activiteiten op het gebied van (machine) vision componenten verkocht aan STEMMER IMAGING B.V., gevestigd te Zutphen. Het betreft een activa/passiva transactie. De opbrengsten van de business unit Data Vision, waarin deze activiteiten waren ondergebracht, waren in 2017 rond de € 4 miljoen. Alle negen medewerkers zijn overgegaan naar de nieuwe eigenaar. De boekwinst op de verkoop wordt als eenmalige niet-operationele opbrengst verantwoord in het boekjaar 2018. Het jaarlijks effect voor de Groep op de operationele resultaten is gering.

Na balansdatum hebben geen gebeurtenissen plaatsgevonden die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en hebben geen andere gebeurtenissen plaatsgevonden dan bovenstaande, die van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening.

56. Winstbestemming in € 1.000

	2017 voorstel	2016
Resultaat na belastingen	4.991	3.920
Onttrekking cq. toevoeging aan de ingehouden winsten	2.101	1.753
Dividend	2.890	2.167
Resultaat na belastingen, vóór impairment	4.991	3.920
Payout ratio: op resultaat na belasting	58%	55%
op resultaat na belasting, vóór impairment	58%	55%

Ondertekening van de jaarrekening

Rotterdam, 5 maart 2018

Raad van bestuur

De heer ir. R. van den Broek

De heer drs. E.H.M. Driebeek RC

Raad van commissarissen

De heer ing. M.C.J. van Pernis (voorzitter)

De heer ir. N.J. de Vries

Mevrouw P.E.P. Kwekkeboom-Janse

De heer A.R. van Puijenbroek

De heer ir. P.R.J.M. Smits cma ctp

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Batenburg Techniek N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Batenburg Techniek N.V. per 31 december 2017 en van het resultaat en de kasstromen over 2017, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Batenburg Techniek N.V. per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Batenburg Techniek N.V. (de vennootschap) te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde balans per 31 december 2017;
- 2 de volgende geconsolideerde overzichten over 2017: overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht eigen vermogen; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- 1 de enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- 2 de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2017; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Batenburg Techniek N.V. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak
Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 1,5 miljoen
- 0,9% van de opbrengsten

GROEPSCONTROLE

- 85% van de totale activa
- 95% van de totale opbrengsten

KERNPUNT

- Waardering onderhanden projecten en daaraan gerelateerde opbrengstverantwoording

GOEDKEUREND OORDEEL

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1,5 miljoen (2016: EUR 1 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van de opbrengsten (0,9%). Wij beschouwen de opbrengsten als de meest geschikte benchmark, omdat Batenburg Techniek N.V. een resultaat georiënteerde onderneming is en de opbrengsten naar onze mening een betere weergave van het activiteitsniveau van de onderneming geven. Daarnaast hebben de resultaten voor belastingen de afgelopen jaren een zekere mate van volatiliteit vertoond. De opbrengsten vormen daarom naar onze mening een juiste en constante basis. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 75.000 aan hen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

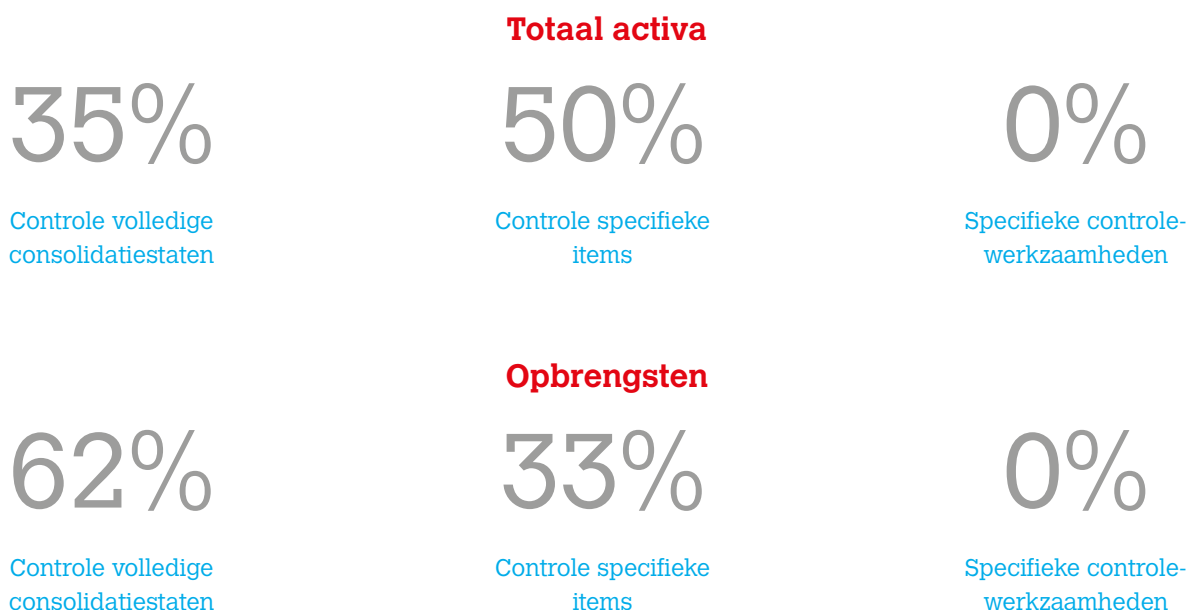
Batenburg Techniek N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Batenburg Techniek N.V.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Bij alle divisies, te weten Handel en Assemblage, Industriële Automatisering en Gebouwgebonden Installaties, hebben wij zelf, als controleteam, de controlewerkzaamheden bij onderliggende werkmaatschappijen uitgevoerd.

Deze controlewerkzaamheden omvatten de controle van volledige consolidatiestaten voor individueel significante werkmaatschappijen en de controle van specifieke items bij werkmaatschappijen met alleen een significant risico van een materiële fout. Voor de overige werkmaatschappijen hebben wij cijferbeoordelingen uitgevoerd. Wij hebben geen gebruik gemaakt van andere accountants bij de controle.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de werkmaatschappijen hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De controledekking zoals opgenomen in de sectie samenvatting kan als volgt nader worden gespecificeerd:

De kernpunten van onze controle

In het kernpunt van onze controle beschrijven wij het onderwerp dat naar ons professionele oordeel het belangrijkste was tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot dit kernpunt bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze observatie ten aanzien van dit individuele kernpunt moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijk oordeel over dit kernpunt.

Waardering Onderhanden Projecten en daaraan gerelateerde opbrengstverantwoording

Omschrijving

Batenburg Techniek NV. heeft onderhanden projecten. De waardering van deze projecten en de daaraan gerelateerde tijdige opbrengstverantwoording, hebben wij beschouwd als een kernpunt van onze controle omdat de waardering van de onderhanden projecten, in het bijzonder het prognose-eindresultaat, de stand van de onderhanden projecten en de projectvoortgang, een hoge mate van oordeelsvorming vergt van het management.

Waardering Onderhanden Projecten en daaraan gerelateerde opbrengstverantwoording

Onze aanpak

In onze controleaanpak hebben wij ons gericht op een juiste waardering van de onderhanden projecten en de daaraan gerelateerde tijdige opbrengstverantwoording, onder de toepassing van de 'percentage of completion'-methode.

Onze controlewerkzaamheden met betrekking tot projecten omvatten onder andere een evaluatie van de kwaliteit van projectbeheersing, een evaluatie en kritische toetsing van de voortgang op projecten, de werkelijke kosten, de nog te verwachten kosten en de daaraan gerelateerde opbrengstverantwoording. Wij hebben hiervoor het management en projectleiders kritisch bevraagd en testwerkzaamheden uitgevoerd aan de hand van contracten, facturen en overige beschikbare controledocumentatie.

We hebben ook de verschillen tussen de schattingen uit het verleden en de werkelijke uitkomsten van projecten geëvalueerd teneinde een oordeel te kunnen vormen over de kwaliteit van de inschattingen van het management.

Onze observatie

Over het geheel gezien zijn wij van mening dat de gehanteerde veronderstellingen tot een licht prudente inschatting hebben geleid. De toelichtingen van de vennootschap over de onderhanden projecten zoals opgenomen in onderdeel 5 van de toelichting op de jaarrekening 2017 voldoen aan de vereisten die IFRS stelt.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Batenburg Techniek in één oogopslag;
- Historie;
- Profiel;
- Kerncijfers;
- Het aandeel Batenburg Techniek;
- Verslag van de raad van bestuur;
- Bericht van commissarissen;
- Overige gegevens;
- Diversen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Verslag van de raad van bestuur en de Overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 20 april 2016 benoemd als externe accountant van Batenburg Techniek N.V. voor de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of Batenburg Techniek N.V. in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om Batenburg Techniek N.V. te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of Batenburg Techniek N.V. zijn bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Batenburg Techniek N.V.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_oob_01. Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Eindhoven, 5 maart 2018
KPMG Accountants N.V.

L.J.J.M. Vale RA

Bijzondere statutaire rechten inzake zeggenschap

Bijzondere zeggenschapsrechten prioriteits aandelen

Aan de prioriteits aandelen verbonden bijzondere rechten betreffen hoofdzakelijk het doen van een voorstel tot uitgifte van aandelen. Financiële preferenties zijn niet aan deze aandelen verbonden.

De 'Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteits aandelen van Batenburg Beheer N.V.' heeft ten doel:

'Het verzekeren van het blijvend bestaan en een doelmatig beheer van de Vennootschap en andere met de Vennootschap verbonden ondernemingen of rechtspersonen, evenals het verzekeren van een juiste leiding en continuïteit in de leiding van de Vennootschap.' De maatregel van uitgifte van aandelen kan naar verwachting worden ingezet in gevallen waarin naar het oordeel van het bestuur van de Stichting het doel van de Stichting in het geding dreigt te komen.

De raad van bestuur van Batenburg Techniek N.V. en het bestuur van de 'Stichting J.C. Hoogerheide tot beheer van de prioriteits aandelen van Batenburg Beheer N.V.' zijn gezamenlijk van oordeel dat ten aanzien van de uitoefening van het stemrecht op de prioriteits aandelen door de Stichting is voldaan aan de eisen die daaraan worden gesteld in artikel 5:71, eerste lid, onder c van de Wet op het financieel toezicht.

Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door:

- De heer R. van den Broek (voorzitter)	De heer A.R. van Puijenbroek
- De heer E.H.M. Driebeek	De heer N.J. de Vries
- Mevrouw P.E.P. Kwekkeboom-Janse	De heer P.R.J.M. Smits
- De heer M.C.J. van Pernis	

Statutaire bepalingen inzake winstbestemming

ARTIKEL 33. Winst en verlies

1. Van de winst, blijkende uit de door de algemene vergadering van aandeelhouders vastgestelde winst-en-verliesrekening, zal op voorstel van de raad van bestuur door de prioriteit een bedrag worden gereserveerd.
2. De resterende winst wordt, voor zover deze voldoende is, als volgt uitgekeerd:
 - a) op het verplicht gestorte bedrag van de preferente aandelen een percentage gelijk aan twee en een half procent (2,5%) boven het percentage van de herfinancieringsrente van de Europese Centrale Bank (Basis-herfinancieringstransacties voor variabele rentetenders)- gewogen naar het aantal dagen waarvoor dit percentage van kracht was;
 - b) vervolgens vijf procent (5%) van het nominale bedrag per prioriteitsaandeel danwel, ingeval de wettelijke rente op de laatste dag van het boekjaar waarover de winst wordt uitgekeerd lager is dan vijf procent, een percentage gelijk aan de wettelijke rente op die dag.
3. Het restant van de winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders, met dien verstande dat op de preferente aandelen en de prioriteitsaandelen niets meer wordt uitgekeerd.
4. Winstuitkeringen kunnen slechts plaatshebben voor zover het eigen vermogen van de vennootschap groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het geplaatste kapitaal, vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden.
5. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
6. Dividenden, welke binnen vijf jaar nadat zij opeisbaar zijn geworden niet in ontvangst zijn genomen, vervallen aan de vennootschap.
7. Onder goedkeuring van de prioriteit kan de raad van bestuur een interim-dividend uitkeren. Tot uitkering van een interim-dividend kan slechts worden overgegaan indien en voor zover de winst dit toelaat, met dien verstande, dat uitkeringen van interim-dividend, welke op of na een maart negentienhonderd drie en tachtig betaalbaar worden gesteld, slechts kunnen geschieden indien aan het vereiste van lid 4 van dit artikel is voldaan blijkens een tussentijdse vermogensopstelling overeenkomstig het bepaalde bij artikel 105 lid 4, Boek 2 Burgerlijk Wetboek.
8. De algemene vergadering van aandeelhouders kan op voorstel van de prioriteit besluiten het dividend op gewone aandelen geheel of gedeeltelijk niet in contanten doch in gewone aandelen in de vennootschap uit te keren. Het bepaalde in de leden 4, 5, 6 en 7 van dit artikel is van overeenkomstige toepassing.
9. De betaalbaarstelling van dividenden en andere uitkeringen op gewone aandelen wordt aangekondigd door een langs elektronische weg openbaar gemaakte aankondiging als bedoeld in artikel 113 lid 6, Boek 2 Burgerlijk Wetboek.

Diversen

Overzicht werkmaatschappijen

Handel en Assemblage

Divisiedirectie: drs. G.I. de Waard

Batenburg Bevestigingstechniek

Management: L. Zevenbergen

Batenburg Bevestigingstechniek B.V.
Einsteinstraat 32
3902 HN Veenendaal

T 0318 54 73 10

www.batenburg-bevestigingstechniek.nl

Batenburg Energietechniek

Management: W. Geneugelijk
ing. O.P. Moens

Batenburg Energietechniek B.V.
Admiraal Helfrichweg 2a
Postbus 190
2900 AD Capelle aan den IJssel

T 010 258 08 88

www.batenburg-energietechniek.nl

Batenburg Industriële Elektronica

Management: drs. G.I. de Waard

Batenburg Industriële Elektronica B.V.
AVEC Goor B.V.
Industrieweg 20
7161 BX Neede

Vestiging Duitsland
TPC Electronics GmbH
Feldkamp 74
D-48599 Gronau-Epe

T 0547 27 19 63

www.batenburg-elektronica.nl

Batenburg Mechatronica

Management: drs. G.J. de Waard

Batenburg Mechatronica B.V.
Stolwijkstraat 33
3079 DN Rotterdam

T 010 292 87 87

www.batenburg-mechatronica.com

Batenburg Techniek België

Management: L. Zevenbergen
drs. G.J. de Waard

Batenburg Techniek België N.V.
Leuvensesteenweg 613
B-1930 Zaventem

T +32 2 253 31 20

Industriële Automatisering

Divisie directie: ing. A.M. van Gogh MBA

Beenen

Management: ing. G.A. van Dalen

Beenen B.V.
Mercurius 22
Postbus 414
8440 AK Heerenveen

T 0513 46 95 00

www.beenen.nl

Vestiging Zwolle
Branderweg 11
Postbus 725
8000 AS Zwolle

T 038 426 12 80

Vestiging Nijkerk
Watergoorweg 83
3861 MA Nijkerk

T 033 247 88 08

Datell B.V.
Branderweg 11
Postbus 725
8000 AS Zwolle

T 038 426 12 80

www.datell.nl

Bellt

Management: ing. M. Derksen

Bellt-GCA B.V.
Prins Hendriklaan 3
3701 CK Zeist

T 030 69 34 111

www.bellt.nl

Vestiging België
Bellt-GCA N.V.
Zandhovensebaan 29
B-2970 Schilde

T +32 3 380 08 80

www.bellt.be

Vestiging Spanje
Ingenieria Bellt Espana S.A.
Calle de Orense, 8 – 7c
ES-28020 Madrid

T +34 91 417 64 01

www.bellt.es

Hoogendoorn Groep

Hoogendoorn Growth Management

Westlandseweg 190
Postbus 108
3130 AC Vlaardingen

T 010 460 80 80

www.hoogendoorn.nl

JB Systems B.V.

Westlandseweg 190
Postbus 108
3130 AC Vlaardingen

T 010 460 80 80

www.jbsystems.nl

Industrial Automation Services B.V.

Bredaseweg 30
Postbus 147
4880 AC Zundert

T 076 597 57 10

www.iasbv.nl

Management: ing. A.M. van Gogh MBA

Vestiging Canada

Hoogendoorn Growth
Management | Noord-Amerika

Administrative building
4890 Victoria Avenue North
P.O. Box 9000, The Lodge
Vineland Station, Ontario
L0R 2E0, Canada

T +1 905 562 0800

Vestiging Waalwijk

Schutweg 13b
5145 NP Waalwijk

T 010 460 8060

www.jbsystems.nl

Vestiging China

Hoogendoorn Growth
Management | Azië

Room 209, Zhongguancun
Construction Tower,
No. 3 Xiaoyun Road
Chaoyang District
Beijing China 100125

T +86 10 65016548

Vestiging Delft

Buccaneer Delft
Paardenmarkt 1
2611 PA Delft

T 010 460 80 60

www.jbsystems.nl

Gebouwgebonden Installaties

Divisiedirectie: G.H. van Dalen
A.R. Brouwer

Dekker van Geest

Management: R.G.M. van Bergenhenegouwen
J.W. Bruggeman

Dekker van Geest Installaties B.V.

Vlotlaan 578
Postbus 50
2680 AB Monster

T 0174 21 20 80

www.dekkervangeest.nl

Schekman

Management: ing. T.P.A. Scheenen

Schekman Elektrotechniek B.V.
Factorijweg 15
Postbus 6980
6503 GL Nijmegen

T 024 371 77 77

www.schekman.nl

Sparreboom

Management: A.T. Kemperman

Elektrotechnisch Bureau
J.H. Sparreboom B.V.
Brouwerstraat 22
Postbus 114
2980 AC Ridderkerk

T 0180 41 65 63

www.sparreboom.nl

VisiOn ISP

VisiOn Integrated Security Projects

Schutweg 13b

5145 NP Waalwijk

T 0416 74 50 74

www.vision-isp.nl

Bestenergy4U

Brouwerstraat 22

Postbus 114

2980 AC Ridderkerk

T 0180 41 65 63

www.bestenergy4U.nl

Van Dalen

Management: G.H. van Dalen

A. Roetert Steenbruggen

Van Dalen Installatietechniek B.V.
Engelenburgstraat 21
7391 AM Twello

T 0571 27 90 00

www.vandalen-installatie.nl

Vestiging Nijkerk

Watergoorweg 83

Postbus 10

3860 AA Nijkerk

T 033 456 01 60

OSP

Management: mevrouw ir. G.J. Schoonman

OSP B.V.
Watergoorweg 83
Postbus 10
3860 AA Nijkerk

T 0800 06 77

www.osponline.nl

Overig

Batenburg Facilitair

Management: drs. L.J.M. van 't Veer

Batenburg Facilitair B.V.

Stolwijkstraat 33

Postbus 9441

3007 AK Rotterdam

T 010 292 87 77

www.batenburg.nl

○ ○ ○ ○ ○ ○ **Batenburg Techniek N.V.**
○ ○ ○ ● ○ ○ Stolkstraat 33
○ ○ ○ ○ ○ ○ Postbus 9441
○ ○ ○ ○ ○ ○ 3007 AK Rotterdam
○ ○ ○ ○ ○ ○ T 010 292 80 80
○ ○ ○ ○ ○ ○ info@batenburg.nl
● ● ● ● ● ● K.v.K. te Rotterdam, dossiernr. 24001907
○ ○ ○ ○ ○ ○ www.batenburg.nl